

PROGRAM
de promovare a economiei verzi și circulare
în Republica Moldova pentru perioada 2024-2028

I. INTRODUCERE

1. Programul de promovare a economiei verzi și circulare pentru perioada 2024-2028 (în continuare – *Program*) analizează provocările majore de mediu generate de economie și propune un plan de acțiuni național pe termen mediu, conceput pentru a consolida și a asigura coerența acțiunilor în cadrul tranziției Republicii Moldova spre o economie verde și circulară.

2. Scopul prezentului Program este de a crea un mediu propice dezvoltării durabile, în armonie cu dezvoltarea economică și bunăstarea socială, generarea prosperității economice, îmbunătățirea calității vieții cetățenilor și asigurarea conservării mediului înconjurător pentru generațiile viitoare, prin promovarea și implementarea principiilor economiei verzi și adoptarea conceptelor economiei circulare în Republica Moldova.

3. În sensul prezentului Program se definesc următoarele noțiuni principale:

3.1. *economie verde* – model economic orientat spre îmbunătățirea bunăstării oamenilor și promovarea echității sociale, simultan cu minimizarea riscurilor și a impactului asupra mediului. Această abordare se distinge prin caracteristicile sale definitorii, incluzând emisii reduse de carbon, eficiență în utilizarea resurselor și accent pe incluziunea socială;

3.2. *economie circulară* – model economic inovator, care are drept obiectiv eliminarea deșeurilor și a poluării încă din faza de proiectare, orientându-se spre promovarea circulației continue a produselor și a materialelor la cel mai înalt nivel de valoare. Acest concept presupune nu doar reducerea la minimum a deșeurilor, ci și regenerarea resurselor naturale într-un ciclu sustenabil și eficient. Într-un sistem circular, produsele sunt concepute să fie durabile, ușor de reparat, reutilizabile și reciclabile, facilitând astfel menținerea valorii lor pe termen lung și minimizarea impactului asupra mediului;

3.3. *eficientizarea resurselor și producerea mai pură (RECP)* – aplicarea continuă a strategiilor de prevenire a impactului asupra mediului la nivelul proceselor, produselor și serviciilor, în scopul de a crește eficiența și de a reduce riscurile asupra oamenilor și mediului;

3.4. *decarbonizare* – procesul de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră, prin reducerea intensității carbonului și a cantității de emisii provenite din arderea combustibililor fosili;

3.5. *tranziția spre o economie verde și circulară* – trecerea de la un model economic poluant, bazat pe consumul intensiv de combustibili fosili și alte resurse naturale neregenerabile, la o economie nepoluantă, care utilizează resursele naturale într-un mod durabil și circular. Acest proces implică dezvoltarea tehnologiilor și a practicilor orientate spre reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, promovarea surselor de energie regenerabilă, sporirea eficienței energetice și utilizarea eficientă a resurselor, inclusiv prin diminuarea și valorificarea deșeurilor;

3.6. *achiziții publice verzi/durabile* – achiziții de bunuri, servicii și lucrări care respectă criteriile de mediu, sociale și economice specifice, luând în calcul performanțele legate de ciclul de viață și sustenabilitatea procesului de producție, a produsului și a serviciului;

3.7. *lucrări verzi* – lucrări de construcție, renovare sau reabilitare care respectă criteriile de performanță energetică și ambientală ridicate, contribuind la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și la conservarea resurselor naturale;

3.8. *bioeconomie circulară* – reprezintă un model economic care utilizează resursele biologice în mod durabil, reducând la minimum deșeurile și emisiile, valorificând biomasa și promovând reciclarea;

3.9. *economie albastră* – ramură a economiei care se bazează pe resursele marine și acvatice, care include pescuitul durabil, acvacultura, turismul maritim și biotehnologiile marine;

3.10. *transport multimodal* – transportul de mărfuri sau persoane care utilizează mai multe moduri de transport (rutier, feroviar, maritim) pentru a optimiza eficiența și a reduce impactul asupra mediului;

3.11. *cheltuieli bugetare verzi* – cheltuieli publice dedicate proiectelor și programelor care contribuie la protecția mediului, combaterea schimbărilor climatice și promovarea dezvoltării durabile;

3.12. *afaceri verzi* – afaceri care operează în mod durabil, respectând criteriile de mediu, sociale și economice specifice și contribuind la o economie verde;

3.13. *locuri de muncă verzi* – locuri de muncă create în sectoare economice care contribuie la protecția mediului, combaterea schimbărilor climatice și promovarea dezvoltării durabile;

3.14. *produse și servicii ecosistemice* – varietate largă de produse (hrană, apă, biomasă și lemnul sau alți combustibili) și servicii oferite omeniilor de ecosistemele de pe glob (formarea solului, polenizare, reciclarea naturală a deșeurilor, alimentarea cu apă, purificarea aerului, mecanismele de reglare naturală etc.).

Secțiunea 1

Contextul global și regional

4. Ultimele decenii au fost marcate de provocări semnificative, inclusiv de schimbări climatice, reducerea alarmantă a biodiversității, gestionarea resurselor naturale, inegalitățile crescânde, tensiunile politice și instabilitatea financiară. Cu perspectivele creșterii populației mondiale și a nivelului de trai, aceste provocări se preconizează că vor persista și se pot amplifica dacă nu se iau măsuri adecvate. Majoritatea economiilor naționale încurajează consumerismul, afectând mediul și epuizând resursele naturale. Procesele de extracție, prelucrare și eliminare a materialelor au un impact semnificativ asupra mediului, inclusiv creșterea emisiilor de gaze cu efect de seră care pun în pericol obiectivele de mediu. Pentru a rezolva aceste probleme, este necesară o tranziție spre modele de afaceri circulare, care să reducă consumul de resurse și să minimizeze impactul asupra mediului. În această direcție, dezvoltarea durabilă a devenit un pilon central atât pentru UE, cât și pentru cooperarea internațională la nivel regional și național.

5. Importanța economiei verzi și circulare rezidă în contribuția ei semnificativă la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și a altor forme de poluare, ceea ce conduce la protejarea mediului înconjurător și la asigurarea unui viitor durabil pentru generațiile viitoare. De asemenea, economia verde și circulară vizează reducerea sărăciei și a șomajului, generând noi oportunități de ocupare a forței de muncă în sectoare precum energia regenerabilă, reciclarea deșeurilor și dezvoltarea altor servicii esențiale în zonele rurale.

6. Aceste abordări contribuie la îmbunătățirea rezilienței economiei naționale și la creșterea securității energetice prin reducerea dependenței de sursele de energie fosilă și promovarea utilizării surselor de energie regenerabilă. Mai mult decât atât, economia circulară poate reduce dependența de resursele naturale limitate și poate contribui la reducerea costurilor de producție prin utilizarea mai eficientă a materiilor și a resurselor.

7. Acordul de la Paris, semnat în 2015 în cadrul Convenției-cadru a Organizației Națiunilor Unite asupra schimbărilor climatice, ratificat prin Legea nr. 78/2017, urmărește limitarea creșterii temperaturii globale sub 2°C față de nivelurile preindustriale și încurajarea eforturilor pentru limitarea la 1,5°C. Începând cu 2020, țările Parteneriatului Estic și-au revizuit Contribuțiile Naționale Determinate (NDC-uri), pentru a alinia obiectivele lor la agendele globale, inclusiv la angajamentele stabilite în Acordul de la Paris. În acest context, Republica Moldova și-a stabilit drept obiectiv reducerea necondiționată, până în anul 2030, a emisiilor totale naționale de GES nete cu nu mai puțin de 70%, comparativ cu nivelul anului 1990. Cu sprijinul extern, mai multe țări au elaborat aceste obiective prin programe precum „Uniunea Europeană pentru climă” (EU4Climate) sau cu suportul agențiilor ONU. Cu toate acestea, rezultatele Conferinței Națiunilor Unite privind Schimbările Climatice, ediția a 26-a (COP26), care a avut loc la 1 noiembrie 2021 la Glasgow, Marea Britanie, nu au reflectat în totalitate potențialul Parteneriatului Estic în abordarea problemelor climatice. În acest sens, țările mai puțin dezvoltate ar putea fi nevoite să ajusteze creșterea industrială pentru a îmbunătăți eficiența resurselor și a reduce emisiile, în special în sectorul energetic, care este caracterizat de dependența de aprovizionare din Federația Rusă și utilizarea predominantă a surselor cu emisii mari, cum ar fi cărbunele, produsele petroliere și gazele naturale. Astfel, tranziția spre o economie verde a țărilor Parteneriatului Estic reprezintă o provocare semnificativă, ce necesită investiții considerabile în modele de afaceri și tehnologii verzi, inclusiv în vederea gestionării mai eficiente a resurselor, ale căror rezultate nu vor aduce întotdeauna beneficii imediate.

8. Obiectivele globale de Dezvoltare Durabilă (ODD), reflectate la nivel național în Agenda de dezvoltare durabilă 2030, reprezintă un cadru esențial pentru îmbunătățirea calității vieții, în armonie cu mediul înconjurător, și pentru un viitor durabil. Dezvoltarea durabilă urmărește decuplarea creșterii economice de degradarea mediului și reducerea inegalităților sociale. În promovarea economiei verzi și circulare, ODD-urile relevante pentru Republica Moldova sunt:

ODD 3. Sănătate și bunăstare. Economia verde contribuie la un mediu curat și sănătos, reduce riscurile pentru sănătate asociate poluării și schimbărilor climatice și generează locuri de muncă în sectoarele energiei regenerabile și a protecției mediului.

ODD 7. Energie curată și accesibilă. Economia verde promovează tranziția spre surse regenerabile de energie, contribuie la furnizarea de energie curată și reduce emisiile de gaze cu efect de seră.

ODD 8. Muncă decentă și creștere economică. Economia circulară generează locuri de muncă în domeniile reciclării și reutilizării, susține creșterea economică durabilă și incluziunea socială.

ODD 9. Industrie, inovare și infrastructură. Economia circulară încurajează inovația în procesele de producție și infrastructură durabilă.

ODD 11. Orașe și comunități durabile. Economia verde și circulară contribuie la dezvoltarea urbană sustenabilă prin promovarea transportului public ecologic și a eficienței energetice în clădiri.

ODD 12. Consum și producție durabilă. Economia circulară promovează modele de producție și consum sustenabil, minimizând deșeurile și promovând reciclarea.

ODD 13. Acțiune climatică. Economia verde contribuie la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră prin utilizarea surselor regenerabile de energie și promovarea practicilor agricole sustenabile.

ODD 14. Viața acvatică și ODD 15: Viața terestră: Economia circulară și dezvoltarea durabilă a activităților agricole contribuie la conservarea biodiversității și a ecosistemelor marine și terestre.

ODD 16. Pace, justiție și instituții puternice. O economie verde necesită instituții interdisciplinare pentru implementarea cu succes, încorporând știința, economia și cunoștințele locale.

ODD 17. Parteneriate pentru implementarea obiectivelor de dezvoltare durabilă. Implementarea economiei verzi și circulare necesită colaborare între Guvern, sectorul privat și societatea civilă.

9. Obținerea statutului de țară candidat pentru aderarea la UE, în iunie 2022, a deschis noi oportunități pentru Republica Moldova, inclusiv accesul la piața UE pentru producătorii locali, sprijin pentru reformele-cheie, atragerea investițiilor străine directe și participarea la programe europene. În acest context, este esențial să se transpună și să se implementeze întregul acquis comunitar prin elaborarea de politici publice aliniate la obiectivele Pactului verde european și a altor strategii care vizează protecția mediului și dezvoltarea economiei verzi și circulare.

10. Pactul verde european, lansat de Comisia Europeană în decembrie 2019, este un cadru amplu de inițiative și politici menite să conducă UE spre o economie modernă, competitivă și durabilă. Acesta este structurat în jurul a opt elemente-cheie și își propune să atingă neutralitatea climatică până în 2050. Printre obiectivele Pactului verde european se numără creșterea ambiției UE în materie de climă pentru 2030 și 2050, furnizarea de energie curată și sigură, mobilizarea industriei pentru o economie curată și circulară, construirea și renovarea eficientă din punct de vedere energetic, accelerarea tranziției spre mobilitatea durabilă și inteligentă, promovarea unui sistem alimentar sănătos și prietenos cu mediul, conservarea și restaurarea ecosistemelor și a biodiversității, precum și aspirația spre un mediu fără toxine. Pactul verde european a devenit un pilon central pentru dezvoltarea durabilă în UE, asigurând că obiectivele de mediu sunt integrate în toate sectoarele. Aderarea la acest cadru poate reprezenta pentru Republica Moldova un moment de cotitură spre o dezvoltare mai durabilă și un viitor prosper, aliniat cu valorile și angajamentele UE și ale comunității internaționale, contribuind astfel la realizarea obiectivelor de neutralitate climatică și decuplarea creșterii economice de utilizarea resurselor.

11. În perioada 2020-2023, Comisia Europeană a adoptat mai multe documente de politici de bază în vederea atingerii acestor obiective, inclusiv Planul de acțiune pentru economia circulară, Planul de acțiune al UE „Către reducerea la zero a poluării aerului, apei și solului”, Strategia

industrială pentru Europa, Strategia „De la fermă la consumator”, Strategia UE privind biodiversitatea pentru 2030, Strategia UE privind adaptarea la schimbările climatice și Regulamentul (UE) 2021/1119 de instituire a cadrului pentru realizarea neutralității climatice și de modificare a Regulamentelor (CE) nr. 401/2009 și (UE) 2018/1999 („Legea europeană a climei”). Aceste documente vizează să transforme ambițiile politice în acțiuni concrete, menite să conducă la o tranziție verde eficientă și echitabilă din punct de vedere social, oferind previzibilitate și un cadru legal clar pentru atingerea obiectivelor stabilite.

Secțiunea a 2-a

Alinierea la obiectivele Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”

12. Prezentul Program și plan de acțiuni vor contribui la dezvoltarea și implementarea unor modele noi de dezvoltare economică și la asigurarea unui mediu sănătos și sigur prin tranziția activă spre o economie verde și circulară, așa cum este reflectat în documentul de bază al cadrului național de dezvoltare strategică – Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030” (în continuare – *SND*), adoptată prin Legea nr. 315/2022, în special va contribui direct la atingerea obiectivului general 10. *Asigurarea unui mediu sănătos și sigur*, care include:

Obiectivul specific 10.1. Îmbunătățirea calității apei, aerului și a solurilor

Obiectivul specific 10.2. Creșterea durabilă a suprafeței pădurilor și ariilor protejate

Obiectivul specific 10.3. Asigurarea unui consum responsabil al resurselor naturale

Obiectivul specific 10.4. Tranziția activă spre economia verde și circulară.

13. Obiectivul de îmbunătățire tangibilă a calității componentelor mediului va fi atins prin promovarea activă a principiului „poluatorul plătește” și prin impunerea internalizării efectelor negative ale activităților economice, inclusiv printr-o taxare și impozitare corectă, precum și prin subvenționarea practicilor prietenoase mediului. Integrarea măsurilor și a principiilor economiei circulare în procesele de producție din ramurile economiei naționale va contribui la îmbunătățirea calității mediului și, respectiv, a nivelului de trai al populației Republicii Moldova. Vor fi susținute ideile, soluțiile și proiectele inovative de gestionare integrată a deșeurilor. Aceasta va permite o reală decuplare a creșterii economice de degradarea mediului. Totodată, va fi promovată încurajarea și implicarea activă în eforturile de colaborare dintre Guvern și organizațiile angajatorilor și ale angajaților, cu sprijinul organizațiilor internaționale, pentru a încorpora în mod eficient politici care să permită o tranziție spre un mediu durabil.

14. În mod indirect, prezentul Program va contribui la atingerea următoarelor obiective din *SND*:

14.1. Obiectivul general 1. *Creșterea veniturilor din surse durabile și atenuarea inegalităților*

14.1.1. Obiectivul specific 1.1. Creșterea accelerată a productivității muncii

14.1.2. Obiectivul specific 1.2. Dezvoltarea oportunităților pentru inovații și antreprenoriat

14.1.3. Obiectivul specific 1.3. Ameliorarea condițiilor de muncă și reducerea ocupării informale

14.1.3.1 stimularea creșterii productivității prin diversificare, modernizare tehnologică și inovație;

14.1.3.2. promovarea locurilor de muncă verzi ca o modalitate eficientă de a combina dezvoltarea socială și de mediu, precum și de a îmbunătăți competențele și practicile de afaceri pentru o creștere durabilă și favorabilă incluziunii.

14.2. Obiectivul general 3. *Garantarea educației corespunzătoare și de calitate pentru toți pe tot parcursul vieții*, inclusiv toți elevii/studenții vor obține cunoștințe în domeniul educației ecologice, în vederea formării abilităților și competențelor necesare pentru promovarea dezvoltării durabile, a stilurilor de viață durabile, a protecției mediului și a resurselor naturale, a modului sănătos de viață etc.

14.3. Obiectivul general 4. *Ridicarea nivelului de cultură și de dezvoltare personală* prin elaborarea și implementarea politicilor de promovare a turismului durabil precum ecoturismul.

14.4. Obiectivul general 5. *Îmbunătățirea stării de sănătate fizică și mintală a populației* prin popularizarea unui mod de viață sănătos prin intermediul informării/comunicării și educației și pentru a diminua influența factorilor de risc precum poluarea mediului, produsele alimentare nesănătoase, condițiile precare de muncă etc.

14.5. Obiectivul general 6. *Un sistem de protecție socială solid și incluziv* prin crearea rezilienței persoanelor sărace și a celor în situații vulnerabile și reducerea expunerii și a vulnerabilității acestora la evenimente extreme legate de climă, inclusiv la secetă și inundații și prin asigurarea unui cadru național de politici adecvat, bazat pe strategii sensibile la dimensiunile de sărăcie și de gen și pe respectarea drepturilor omului, ce ar susține investițiile în eradicarea sărăciei.

15. Direcțiile și intervențiile prioritare din cadrul SND nu doar contribuie la atingerea obiectivelor stabilite, dar și se aliniază la angajamentele din Acordul de asociere dintre UE și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de o parte, și Republica Moldova, pe de altă parte (în continuare – *Acordul de asociere RM-UE*), inclusiv măsurile pregătitoare pentru aderare la UE.

16. Prezentul Program se aliniază și la obiectivele Programului de activitate al Guvernului „Moldova prosperă, sigură, europeană”, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 28/2023, care sunt următoarele:

16.1. implementarea de politici și măsuri coerente de accelerare a tranziției la economia circulară și economia verde și de adaptare a tuturor sectoarelor la efectele schimbărilor climatice, în vederea atingerii obiectivului neutralității emisiilor de dioxid de carbon până în 2030;

16.2. implementarea principiilor de management integrat al resurselor naturale și al deșeurilor, dezvoltarea sistemului de monitorizare, control și de responsabilitate a utilizării resurselor;

16.3. repere privind integrarea europeană: asigurarea dezvoltării durabile a țării și a bunăstării oamenilor prin implementarea Pactului verde european și alinierea la politica de neutralitate la schimbările climatice a UE pe toate domeniile de activitate.

17. Strategia de mediu pentru anii 2024-2030 (în continuare – *Strategie de mediu*) își propune să continue tranziția spre o economie verde incluzivă, cu accentul pus, în special, pe trecerea etapizată la un nou model de dezvoltare. Aceasta urmărește să asigure tranziția de la modelul economic actual bazat pe producție și consum la o economie verde și circulară. Perspectivele oferite de economia verde și circulară vin să consolideze abordarea mai largă a dezvoltării durabile, având drept obiectiv comun protecția mediului, creșterea competitivității și a productivității resurselor disponibile în cadrul economiei naționale. Strategia de mediu propune investiții în inovare, inclusiv promovarea inovațiilor tehnologice prietenoase mediului, susținerea dezvoltării afacerilor verzi, implementarea eco-etichetării produselor și a serviciilor și stimularea unui comportament sustenabil al consumatorilor.

18. Obiectivul general 8 al Strategiei de mediu este *Promovarea economiei verzi, eficientizarea utilizării resurselor și dezvoltarea economiei circulare*. Direcțiile de acțiune în acest sens se vor concentra pe 2 direcții prioritare:

18.1. Direcția prioritară 8.1. Impulsionarea tranziției spre o economie verde

18.2. Direcția prioritară 8.2. Eficientizarea utilizării resurselor și promovarea economiei circulare.

Strategia de mediu stabilește că programele de promovare a economiei verzi, ce vor fi elaborate și implementate în acest scop, vor avea o abordare intersectorială cu obiective precum: îmbunătățirea proceselor de guvernare verde și circulară, majorarea gradului de educație și conștientizare, susținerea inovațiilor și atragerea investițiilor, și vor cuprinde acțiuni și măsuri privind:

18.2.1. promovarea colaborării intersectoriale și consolidarea capacităților instituționale la toate nivelele de guvernare pentru promovarea economiei verzi și circulare;

18.2.2. creșterea gradului de conștientizare a publicului privind implementarea unei abordări verzi în cadrul politicilor naționale și schimbarea comportamentului producătorilor și consumatorilor, dezvoltarea mecanismelor financiare care să susțină perioada de tranziție;

18.2.3. elaborarea programelor educaționale pentru diverși actori (instituții publice, instituții de învățământ, populație etc.);

18.2.4. promovarea instrumentelor care conduc la îmbunătățirea performanțelor de mediu ale întreprinderilor, prin campanii de informare și conștientizare privind avantajele obținerii etichetei ecologice pentru produse și servicii, precum și a obținerii standardelor de calitate (EMAS) de către organizațiile publice sau private;

18.2.5. implementarea practicilor durabile de achiziții publice verzi, în conformitate cu prioritățile naționale și politicile europene.

II. ANALIZA SITUAȚIEI

Secțiunea 1

Cadrul legal și strategic în domeniu

19. Prezentul Program a fost elaborat în baza cadrului de politici la nivel național, în mod special în baza SND, ținând cont de aspectele legale și strategice în domeniul mediului, dezvoltării antreprenoriale, infrastructurii și dezvoltării regionale, cuprinzând prevederi ce se înscriu în:

19.1. Legea nr. 1515/1993 privind protecția mediului înconjurător;
19.2. Legea nr. 179/2016 cu privire la întreprinderile mici și mijlocii;
19.3. Legea nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile;
19.4. Legea nr. 209/2016 privind deșeurile;
19.5. Legea nr. 277/2018 privind substanțele chimice;
19.6. Legea nr. 227/2022 privind emisiile industriale;
19.7. Legea nr. 139/2018 cu privire la eficiența energetică;
19.8. Legea nr. 306/2023 privind etichetarea produselor cu impact energetic;
19.9. Legea nr. 151/2014 privind cerințele în materie de proiectare ecologică aplicabile produselor cu impact energetic.

20. Prezentul Program asigură sinergia cu strategiile sectoriale existente sau în curs de elaborare:

20.1. Strategia de mediu pentru anii 2024-2030, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 409/2024;

20.2. Strategia de gestionare a deșeurilor în Republica Moldova pentru anii 2013-2027, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 248/2013;

20.3. Strategia de dezvoltare cu emisii reduse a Republicii Moldova până în anul 2030 și Planul de acțiuni pentru implementarea acesteia, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 1470/2016;

20.4. Strategia energetică a Republicii Moldova până în anul 2030, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 102/2013;

20.5. Proiectul Planului Național Integrat pentru Energie și Climă (PNIEC);

20.6. Strategia națională de sănătate „Sănătatea 2030”, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 387/2023;

20.7. Strategia națională de dezvoltare agricolă și rurală pentru anii 2023-2030, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 56/2023;

20.8. Strategia de dezvoltare „Educația 2030”, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 114/2023;

20.9. Strategia națională de dezvoltare regională a Republicii Moldova pentru anii 2022-2028, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 40/2022;

20.10. Strategia națională de dezvoltare economică 2030, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 393/2024.

21. În același timp, prezentul Program își propune să extindă și să înglobeze obiectivele stabilite în cadrul altor programe naționale, sprijinind tranziția spre o economie verde și circulară, precum:

21.1. Programul de ecologizare a întreprinderilor mici și mijlocii, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 592/2019;

21.2. Programul de re tehnologizare și eficiență energetică a întreprinderilor mici și mijlocii, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 515/2022;

21.3. Programul de dezvoltare cu emisii reduse al Republicii Moldova până în anul 2030, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 659/2023;

21.4. Programul național de adaptare la schimbările climatice până în anul 2030, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 624/2023;

21.5. Programul național de extindere și reabilitare a pădurilor pentru perioada 2023-2032, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 55/2023;

21.6. Programul pentru gestionarea deșeurilor pentru anii 2023-2027, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 972/2023;

21.7. Programul de management durabil al substanțelor chimice pentru anii 2023-2030, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 816/2023;

21.8. Programul Național pentru implementarea Protocolului privind Apa și Sănătatea în Republica Moldova pentru anii 2016-2025, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1063/2016;

21.9. Programul național pentru promovarea antreprenoriatului și creșterea competitivității în anii 2023-2027, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 653/2023;

21.10. Programul național de dezvoltare industrială pentru perioada 2024-2028, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 280/2024.

22. Prin integrarea și armonizarea cu programele menționate la pct. 21, prezentul Program urmărește să îmbunătățească colaborarea dintre diferitele inițiative și să creeze un cadru coerent pentru dezvoltarea durabilă și trecerea la o economie verde și circulară.

Secțiunea a 2-a

Realizările și lecțiile învățate în promovarea economiei verzi

23. Deși în ultimul deceniu au fost înregistrate anumite progrese în ceea ce privește îndeplinirea obiectivelor naționale pentru o economie verde, Republica Moldova se află încă într-o etapă incipientă a tranziției de la modele economice liniare la modele economice circulare. Dificultățile politice și tehnice continuă să reprezinte obstacole, iar tensiunile și conflictele din regiune au un impact semnificativ asupra evoluțiilor economice, politice și instituționale, complicând procesul de elaborare a politicilor și încetinind ritmul progresului realizat. De asemenea, nivelul scăzut de conștientizare publică cu privire la schimbările climatice rămâne o provocare și necesită eforturi continue în acest sens.

24. Un pas semnificativ în această direcție a fost efectuat în anul 2018, odată cu aprobarea Programului de promovare a economiei verzi în Republica Moldova pentru perioada 2018-2020 – primul document de politici care a susținut implementarea principiilor economiei verzi în țară. Ca urmare a punerii în aplicare a acestui program, s-au înregistrat o serie de realizări notabile, printre care:

24.1. menținerea unui mecanism interministerial de coordonare și a unui organism de coordonare pentru promovarea economiei verzi;

24.2. promovarea și implementarea principiului responsabilității extinse a producătorului în cadrul legal național;

24.3. dezvoltarea și promovarea reglementărilor pentru eliminarea treptată a pungilor de plastic;

24.4. aprobarea și implementarea cu succes a Programului de ecologizare pentru întreprinderile mici și mijlocii, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 592/2019 cu privire la aprobarea Programului de ecologizare a întreprinderilor mici și mijlocii;

24.5. susținerea întreprinderilor prin programe de finanțare (Programul EU4Business) în direcția utilizării tehnologiilor verzi;

24.6. aprobarea și implementarea eficientă a Programului de modernizare și eficiență energetică pentru întreprinderile mici și mijlocii (Hotărârea Guvernului nr. 515/2022 cu privire la aprobarea Programului de re tehnologizare și eficiență energetică a întreprinderilor mici și mijlocii) și a Programului de sprijinire a inovațiilor digitale și a start-upurilor tehnologice (Hotărârea Guvernului nr. 243/2022 cu privire la aprobarea Programului de susținere a inovațiilor digitale și start-upurilor tehnologice);

24.7. creșterea suprafețelor agricole dedicate producției ecologice și a numărului de fermieri implicați în practici ecologice, inclusiv realizarea unui atlas al agriculturii ecologice;

24.8. dezvoltarea programelor de formare în domeniul economiei verzi și agriculturii ecologice în cadrul instituțiilor de învățământ, inclusiv realizarea proiectelor de cercetare pentru organizații din domeniile cercetării și inovării.

25. Cu toate acestea, Raportul de evaluare finală a implementării Programului de promovare a economiei verzi în Republica Moldova pentru perioada 2018-2020 a scos la iveală câteva provocări semnificative în funcționarea sistemului instituțional, managerial și de implementare în domeniul promovării economiei verzi, menționate în Program, și care rămân încă relevante:

25.1. coordonarea și schimbul de informații între autoritățile publice la nivel național și local în domeniul economiei verzi prezintă deficiențe;

25.2. documentele strategice sectoriale nu includ prevederi cu privire la economia verde, iar acțiunile pe termen scurt cu indicatori clari și surse financiare prevăzute sunt limitate;

25.3. ministerelor le lipsește structura responsabilă de gestionare a economiei verzi, iar capacitățile umane și financiare sunt limitate pentru a răspunde cerințelor și provocărilor actuale în acest domeniu;

25.4. repartizarea atribuțiilor pentru elaborarea, implementarea și monitorizarea politicilor economiei verzi între instituțiile de stat nu este suficient de clar definită;

25.5. impactul negativ al emisiilor din transport asupra mediului și a sănătății populației continuă să crească;

25.6. beneficiile economice ale utilizării eficiente a resurselor și energiei nu sunt încă pe deplin conștientizate și aplicate, în special în rândul întreprinderilor mici și mijlocii;

25.7. principiile economiei verzi sunt înțelese și susținute doar de o parte minoritară a populației și a organizațiilor neguvernamentale cu preocupări legate de mediu.

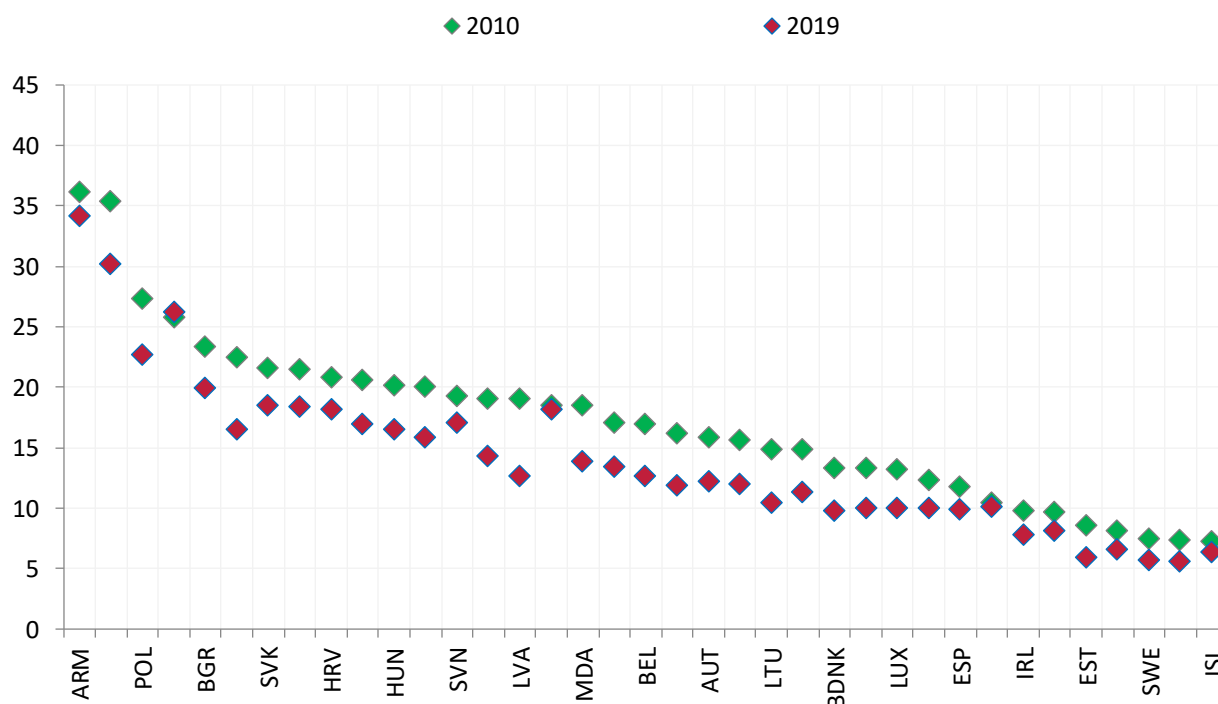
Secțiunea a 3-a

Indicatori de creștere verde

26. Resursele naturale reprezintă fundamentul vital al dezvoltării și creșterii economice. Pentru o dezvoltare durabilă, ce își propune să satisfacă nevoile actuale fără a compromite resursele pentru generațiile viitoare, se conturează o economie circulară și verde. Această abordare vizează minimizarea și gestionarea responsabilă a impactului negativ asupra mediului, optimizarea utilizării resurselor și reducerea risipei la nivel global. Conceptul de creștere verde devine realitate în cazul în care economia își depășește dependența de resursele naturale și generează o creștere economică sustenabilă și consum redus de resurse pentru fiecare unitate de creștere. Acest lucru conduce la scăderea poluării și la îmbunătățirea calității mediului.

27. Aerul curat este vital pentru sănătatea și funcționarea ecosistemelor. Particulele fine (PM_{2,5}), particulele solide și lichide cu diametrul sub 2,5 microni suspendate în aer reprezintă un indicator al impactului poluării asupra sănătății. În Republica Moldova expunerea populației la particule fine scade, situându-se la nivel mediu comparativ cu alte state europene. Datele OCDE arată că expunerea la particule fine a scăzut de la 18,5 micrograme/m³ în 2010 la 14 micrograme/m³ în 2019. Această tendință corespunde reducerii la nivelul UE, unde valoarea era de 13,5 micrograme/m³ în 2019.

Figura 1. Expunerea populației la particule fine (PM_{2,5}), micrograme/m³



Sursa: OCDE

28. Poluarea atmosferică și emisiile de gaze cu efect de seră (GES) din industrii, vehicule și alte activități afectează sănătatea populației și contribuie la schimbările climatice. Republica

Moldova s-a angajat, în conformitate cu Acordul de la Paris, să reducă emisiile GES cu cel puțin 2/3 până în 2030 față de nivelurile din 1990. Între 2010 și 2019, emisiile GES au fost stabile în jurul valorii de 13,4 milioane tone echivalent CO₂ anual, din care 2/3 sunt CO₂. Structura emisiilor pe sectoare a rămas relativ constantă, cu o ușoară scădere în sectorul energetic și o creștere în cel industrial. Cu toate acestea, datele privind poluarea în Republica Moldova sunt incomplete din cauza estimărilor pentru regiunea din stânga Nistrului.

Figura 2. Emisiile de gaze cu efect de seră, mii tone echivalent CO₂

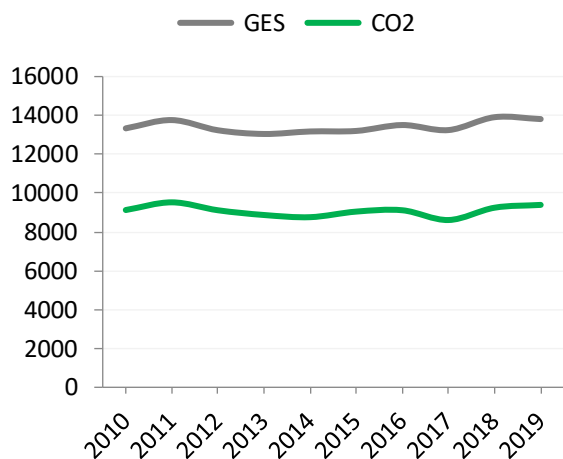
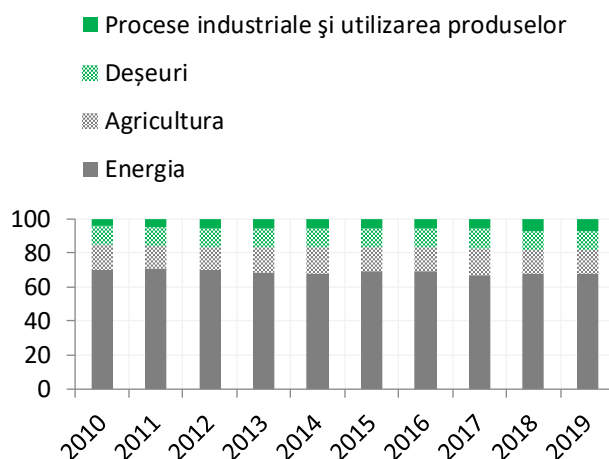


Figura 3. Emisiile de gaze cu efect de seră pe sectoare,



Sursa: <http://clima.md/libview.php?l=ro&idc=264&id=5024>, calculele autorilor

29. *Poluarea apelor de suprafață* are un impact semnificativ asupra securității aprovizionării cu apă, biodiversității și sectoarelor economice. Disponibilitatea resurselor de apă joacă un rol fundamental în asigurarea dezvoltării socioeconomice durabile, fiind esențială pentru stimularea creșterii sectorului agricol și menținerea sănătății populației la un nivel adecvat. Având resurse limitate de apă, cantitatea captată este semnificativă, reprezentând aproximativ jumătate din resursele regenerabile de apă (970 de milioane de m³ anual sau 370 de m³ per capita din totalul de 13 milioane de m³ anual al resurselor totale regenerabile de apă).

Figura 4. Resursele regenerabile de apă și volumul apei captate, 2018

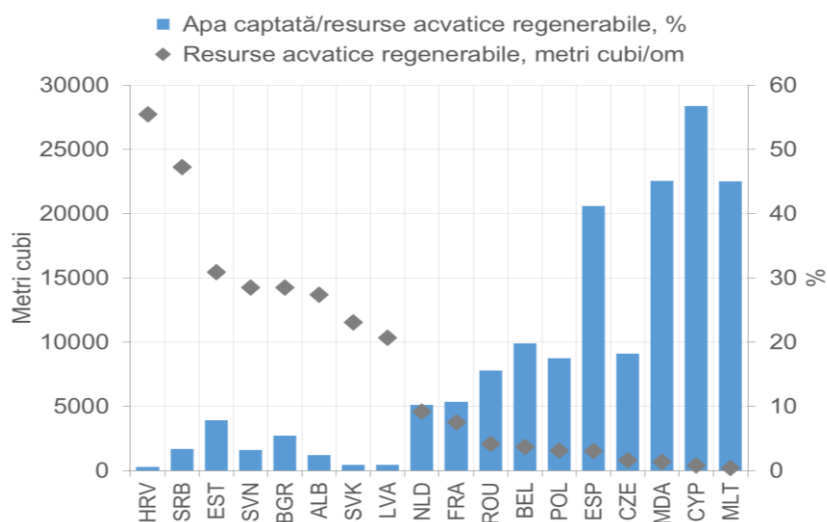
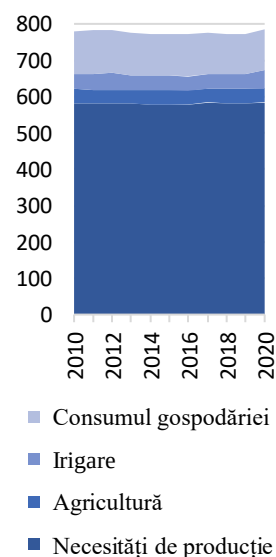


Figura 5. Utilizarea apei în Republica Moldova, mil. m³



Sursa: EUROSTAT, BNS, calculele Expert-Grup

30. În perioada 2001-2019, pierderile de apă din cauza transportului au rămas relativ constante, situându-se între 60-70 de milioane de m³. Volumul apelor epurate a crescut între 2015 și 2021, însă nivelul de epurare rămâne scăzut. Calitatea apei continuă să fie o problemă

semnificativă, iar deversările de poluanți continuă să crească. În acest context, este esențial ca eforturile să se concentreze pe o utilizare mai eficientă a apei în agricultură, industrie și uz casnic. De asemenea, sunt necesare măsuri urgente pentru conservarea ecosistemelor acvatice și reducerea poluării.

Figura 6. Captarea apei, mil. m³

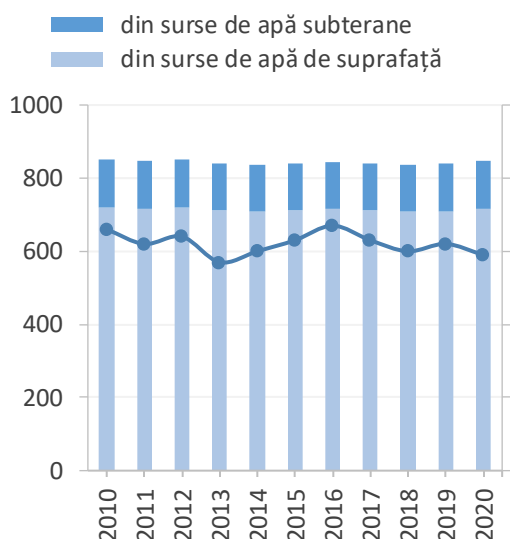
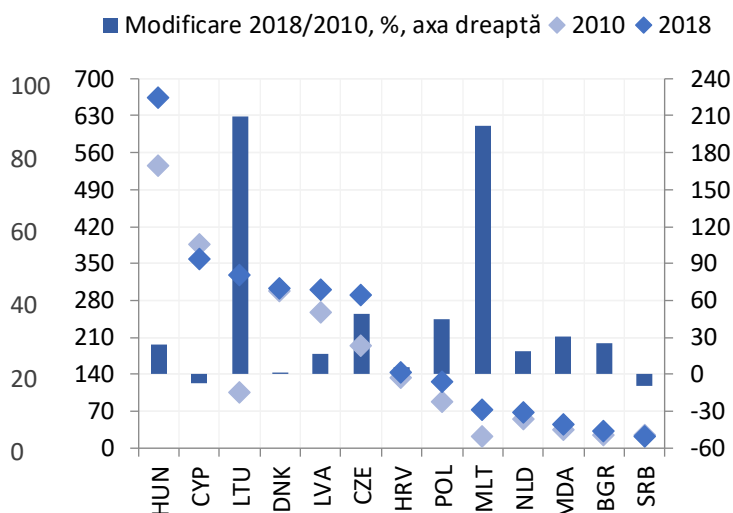


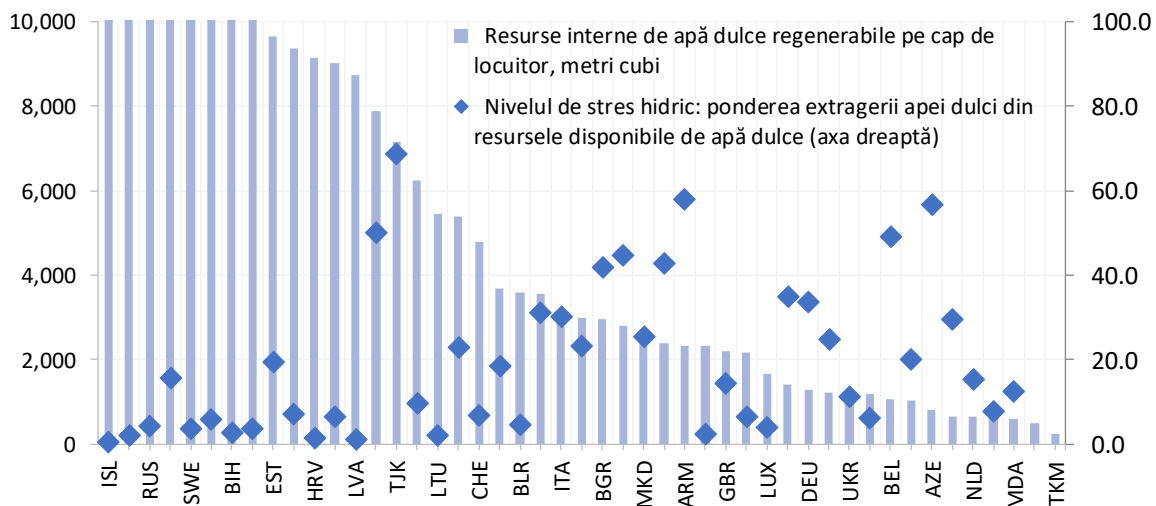
Figura 7. Productivitatea apei (USD PPC (2017=1)/m³)



Sursa: EUROSTAT, Banca Mondială, Biroul Național de Statistică, Atlasul agriculturii ecologice din Republica Moldova

31. Utilizarea mai eficientă a resurselor limitate de apă este un indicator important al progresului în direcția creșterii economice durabile. Creșterea productivității apei indică faptul că producerea unui leu de PIB necesită mai puțină apă. În Republica Moldova, după 2010, consumul de apă a rămas constant, în timp ce PIB-ul a crescut. Aceasta a dus la o creștere a productivității apei, dar în comparație cu alte state europene acest indicator este încă unul foarte scăzut. În anul 2020, consumul total a fost de aproximativ 787 de milioane de m³, din care 580 de milioane de m³ – în sectorul de producție, adică aproximativ trei sferturi din consumul total. În agricultură s-au folosit între 38 și 50 de milioane de m³ de apă pentru irigare. Consumul de apă în gospodăria a înregistrat o ușoară scădere, de la 118 milioane de m³ în 2010 la 112 milioane de m³ în 2020. În același timp, PIB-ul a crescut cu aproximativ 32%, ceea ce a dus la o creștere a productivității apei și la o decuplare a creșterii economice de consumul de apă. În termeni de paritate a puterii de cumpărare, nivelul productivității apei a crescut de la 35,2 la 45,5 USD/m³, o sporire de 31%. Cu toate aceste progrese, nivelul productivității apei în Republica Moldova rămâne unul dintre cele mai scăzute în comparație cu alte state europene.

Figura 8. Resursele interne de apă regenerabile, per capita, m³ și nivelul de stres hidric, %

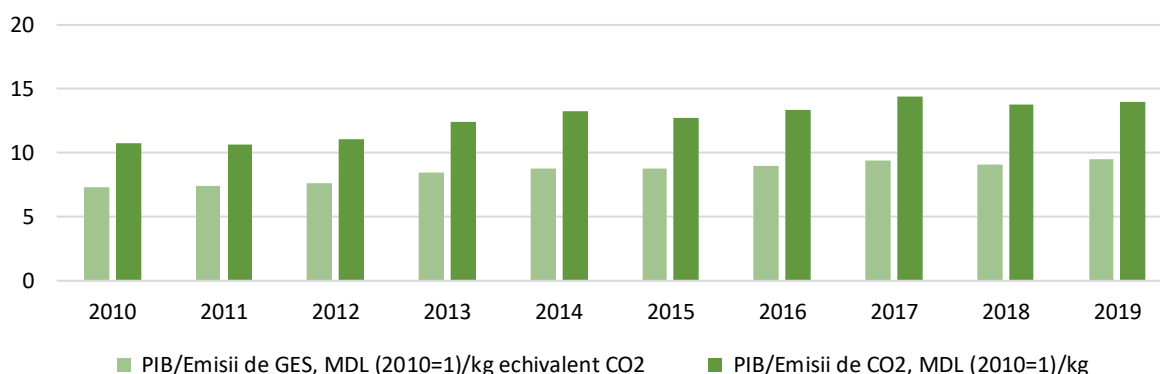


Sursa: <https://statistica.gov.md/category.php?l=ro&idc=99&>, Banca Mondială

32. Bazându-ne pe publicația *Spre o transformare verde a Republicii Moldova: Analiza situației din 2021. Monitorizarea progresului în baza indicatorilor creșterii verzi ai OCDE*, elaborată în conformitate cu cadrul indicatorilor de creștere verde propus de OCDE și Ghidul pentru țările Parteneriatului Estic, putem evidenția următoarele constatări:

32.1. Indicatorii ce relevă productivitatea resurselor au avut în general o dinamică pozitivă. Astfel, productivitatea CO₂, cea energetică sau a apei au fost în creștere, atestându-se majorarea productivității CO₂ de la 7,3 la 9,5 lei/kg. Totodată, și raportul dintre PIB și emisiile de gaze cu efect de seră s-a majorat de la 10,7 la 14 lei/kg echivalent CO₂. Datorită acestor evoluții s-a produs o decuplare parțială a creșterii economice de emisiile de CO₂, utilizarea energiei sau apei. În fond, acest lucru semnifică faptul că economia Republicii Moldova crește mai rapid în raport cu utilizarea resurselor naturale.

Figura 9. Productivitatea GES și CO₂ în Republica Moldova

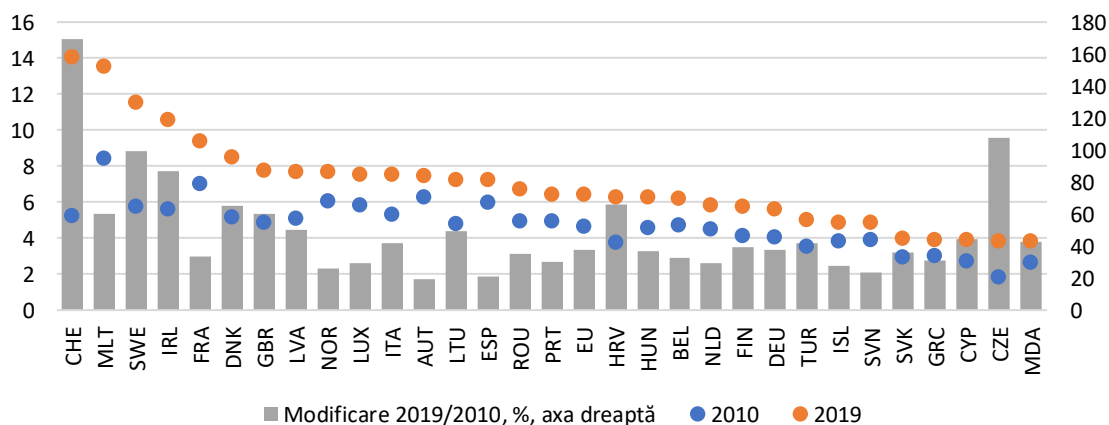


Sursele de date: BNS, Resursele naturale și mediul în Republica Moldova, 2021, 2022, https://statistica.gov.md/files/files/publicatii_electronice/Mediu/Resursele_naturale_editia_2022.pdf
BNS, Indicatori-cheie, Energetica, 2022 https://statistica.gov.md/ro/statistic_indicator_details/14
Ministerul Mediului, Spre o transformare verde a Republicii Moldova, 2021: <https://mediu.gov.md/indicatori/index.html>

AEE, Energia din surse regenerabile, 2021: <https://www.aee.md/ro/page/surse-de-energie-regenerabila>

Totuși, în pofida acestor progrese, nivelul productivității resurselor mediului din Republica Moldova este cu mult mai mic față de valoarea indicatorului similar înregistrat în statele europene. Astfel, analiza comparativă cu alte state din Europa indică asupra faptului că în Republica Moldova intensitatea utilizării resurselor de mediu e relativ înaltă, fapt ce pune presiuni asupra capitalului natural și a durabilității dezvoltării economice.

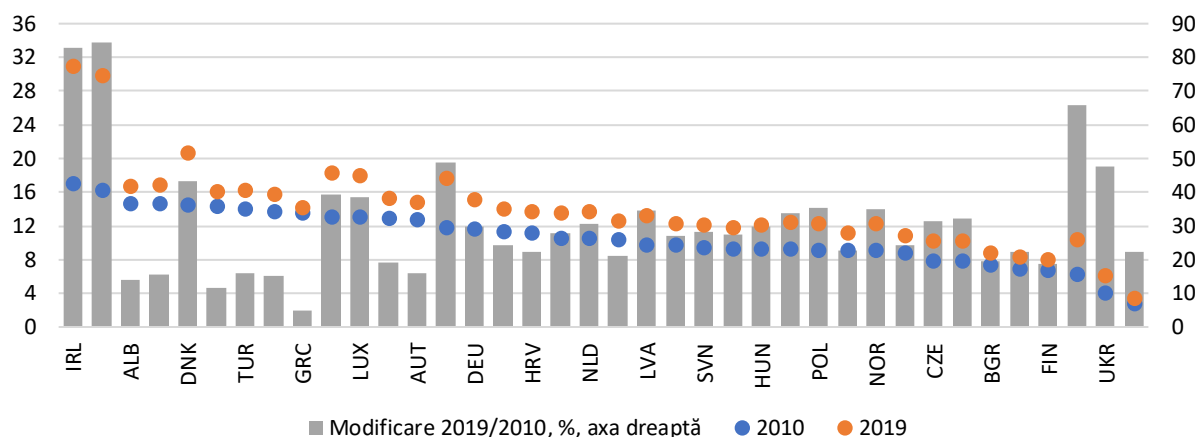
Figura 10. Productivitatea CO₂, USD PPC (2017=1)/kg



Sursa: EUROSTAT, Banca Mondială, <http://clima.md/libview.php?l=ro&idc=264&id=5024>, BNS, calculele Expert-Grup

32.2. Începând cu 2010, oferta de energie primară și consumul final de energie au crescut. Majorarea ofertei de energie a fost mai mică decât ascensiunea PIB-ului. În consecință, a avut loc creșterea productivității energetice, mult mai rapid în raport cu alte state europene. De exemplu, între 2010 și 2019, în UE creșterea productivității a reprezentat 24,4% și a fost cu 2,7 p.p. mai mică decât ascensiunea înregistrată în Republica Moldova. În pofida acestui progres, nivelul productivității din Republica Moldova rămâne scăzut comparativ cu valoarea indicatorului atestată în alte state europene.

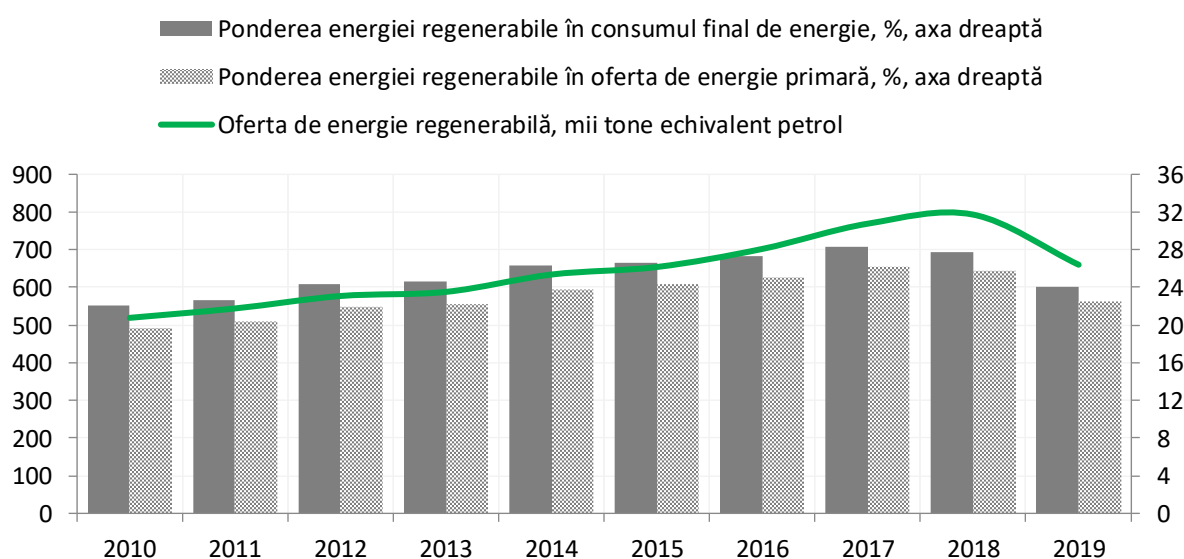
Figura 11. Productivitatea energetică, USD PPC (2017=1)/g echivalent petrol



Sursa: EUROSTAT, Banca Mondială, Biroul Național de Statistică

32.3. Începând cu 2010, consumul de energie din surse regenerabile a crescut. În consecință, s-a majorat și ponderea energiei regenerabile în oferta de energie primară și în consumul final de energie. Totuși, în Republica Moldova, oferta de energie regenerabilă, practic, este reprezentată integral de biocombustibili și deșeuri. Acestea reprezintă 98-99% din oferta primară de energie regenerabilă. La rândul său, peste 80% din biocombustibili și deșeuri le constituie lemnele de foc. Acest fapt indică asupra fazei embrionare de dezvoltare a unui sector modern de generare a energiei regenerabile.

Figura 12. Consumul de energie din surse regenerabile în tone echivalent petrol și ponderea energiei regenerabile în oferta de energie primară și în consumul final de energie, %



Sursele de date: BNS, Resursele naturale și mediul în Republica Moldova, 2021, 2022, https://statistica.gov.md/files/files/publicatii_electronice/Mediu/Resursele_naturale_editia_2022.pdf
BNS, Indicatori cheie, Energetica, 2022 https://statistica.gov.md/ro/statistic_indicator_details/14

Ministerul Mediului, Spre o transformare verde a Republicii Moldova, 2021:

<https://mediu.gov.md/indicatori/index.html>

AEE, Energia din surse regenerabile, 2021: <https://www.aee.md/ro/page/surse-de-energie-regenerabila>

32.4. Gestionarea deșeurilor poate afecta în mod semnificativ mediul și sănătatea umană, iar limitarea generării deșeurilor în era creșterii producției și a consumului este o condiție importantă de reducere a efectelor acestuia. Recuperarea deșeurilor prin depozitarea deșeurilor este un exemplu de gestionare inefficientă a resurselor, generând emisii poluante în aer, pământ și apă, dar și la irosirea terenurilor pe depozitele de deșeuri sau la deteriorarea frumuseții naturale a peisajului. În schimb, reutilizarea deșeurilor, recuperarea sau reciclarea acestora fac posibilă transformarea lor într-o resursă ce poate contribui la reducerea utilizării materiilor prime pentru producția de bunuri și la o gestionare mai eficientă a resurselor. Din 2015 se atestă o tendință clară de reducere a deșeurilor de producție. Între 2010 și 2019, cantitatea deșeurilor de producție generate s-a redus cu 34,3%. În aceeași perioadă VAB (indicator care reflectă procesul de producție) a crescut cu 42,1%. În acest context, se atestă decuplarea procesului de producție de generarea deșeurilor. În cazul deșeurilor de la gospodării e o altă situație. Deșeurile colectate de la populație și consumul gospodăriilor au avut o dinamică similară între 2014 și 2017 și o traiectorie diferită după 2018. În urma acestor evoluții, deșeurile colectate de la populație au crescut mai rapid comparativ cu consumul gospodăriilor. Între 2014 și 2020, deșeurile formate la gospodării s-au majorat cu 20,9%, iar consumul gospodăriilor s-a mărit doar cu 5,4%. Astfel, actualul model de consum al populației continuă să favorizeze formarea accelerată a deșeurilor. Ca urmare, una dintre sarcinile cele mai importante în gestionarea deșeurilor municipale ține nu doar de reducerea la minimum a producției de deșeuri, dar și de maximizarea gestionării acestora, precum și de reducerea depozitării în mediu.

Figura 13. Deșeuri de producție, mii tone

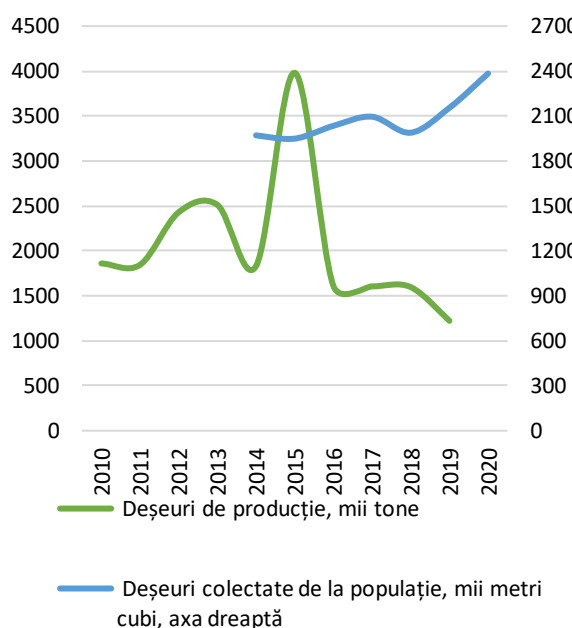
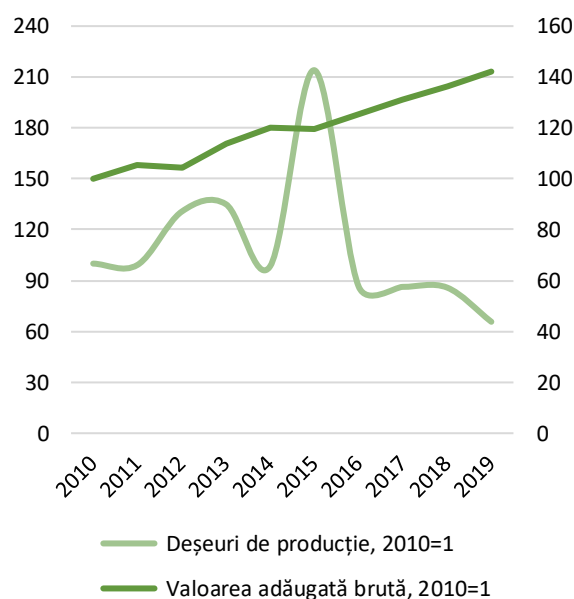


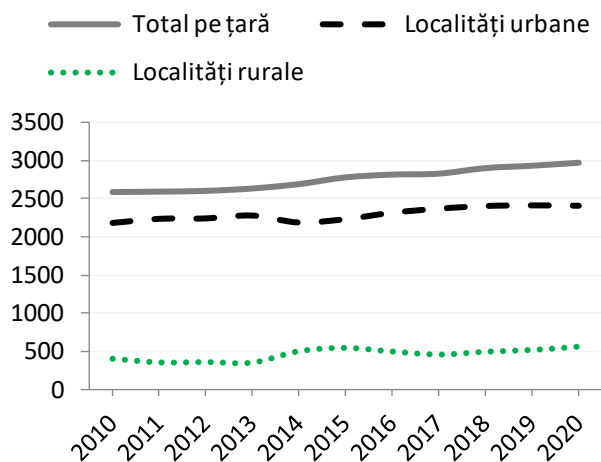
Figura 14. Deșeuri colectate de la populație, mii m³, VAB



Sursa: BNS, Spre o transformare verde a Republicii Moldova, 2021: <https://mediu.gov.md/indicatori/index.html>

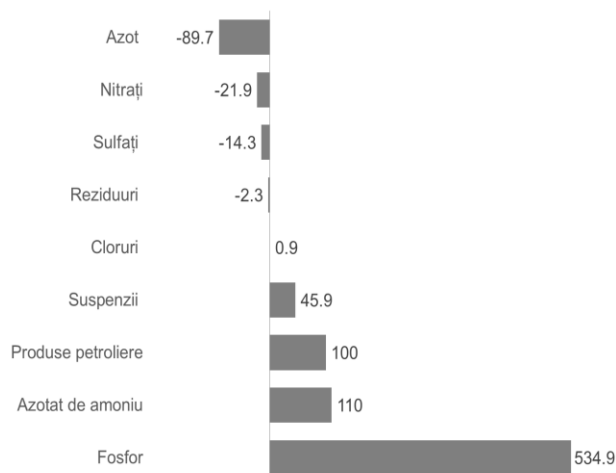
32.5. Tratarea apelor uzate, în special a celor industriale, reprezintă o condiție esențială pentru reducerea impactului poluării asupra apelor de suprafață și subterane. Evoluția gradului de conectare a populației la sistemele de colectare și epurare a apelor uzate reflectă o creștere modestă a numărului de beneficiari ai serviciilor de canalizare.

Figura 15. Lungimea rețelelor publice de canalizare, km



Sursa: Biroul Național de Statistică

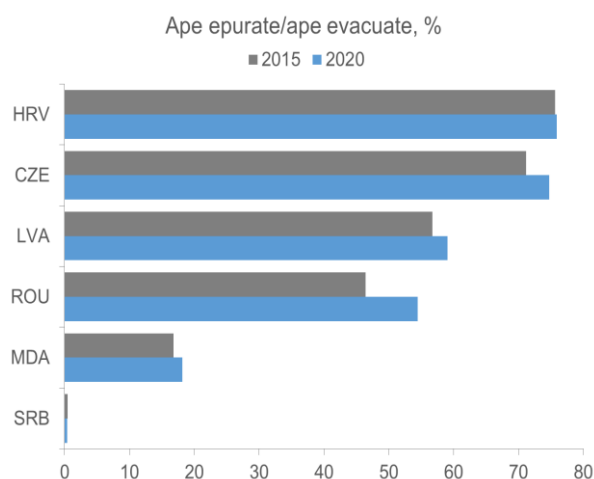
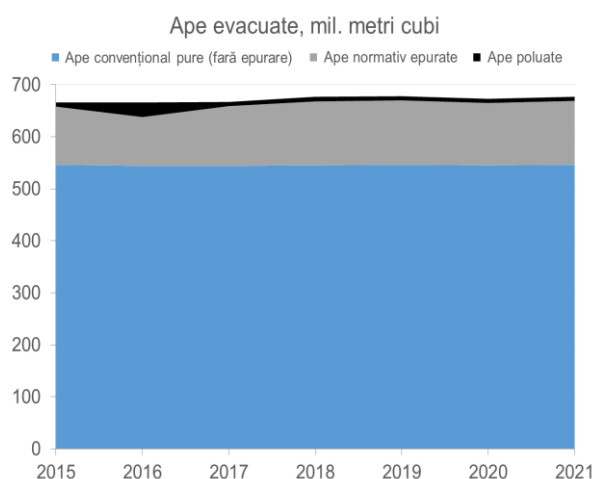
Figura 16. Evacuarea unor substanțe poluante cu apele reziduale în obiectivele acvatice, modificare 2019-2021 față de 2014-2016, %



Volumul apelor uzate epurate rămâne în mare parte constant, cu o ușoară creștere în anii 2017-2018. În schimb, în ceea ce privește numărul de stații de tratare a apelor uzate, această tendință este invers proporțională. Numărul de stații de epurare a apelor uzate a scăzut aproximativ de două ori, înregistrând în anul 2018 doar 83 de unități, în comparație cu cele 156 existente în anul 2002. Această situație alarmantă se explică printr-o creștere a presiunii asupra stațiilor de epurare a apelor uzate, care nu au fost modernizate tehnologic de mai mulți ani. Stațiile de epurare a apelor reziduale trebuie să se conformeze unor standarde minime în desfășurarea operațiunilor, inclusiv norme de mediu pentru tratarea apei. În timp ce pentru țările dezvoltate procesul tehnologic implică trei etape de tratare, inclusiv epurarea terțiară (avansată), care elimină eficient materiile organice, compușii de fosfor și azot, în țara noastră acest proces se limitează la tratarea mecanică și biologică.

Figura 17. Ape evacuate, mil. m³

Figura 18. Ape epurate/ape evacuate, %

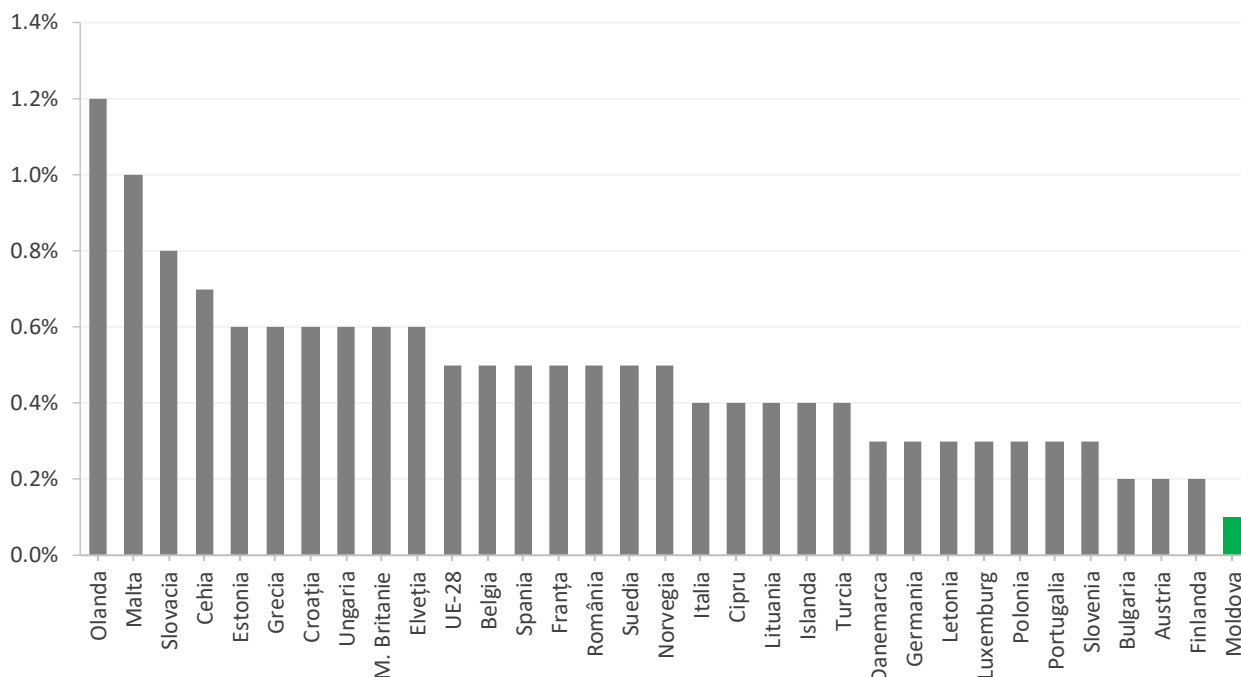


Sursa: BNS, EUROSTAT, calculele Expert-Grup

32.6. Investițiile în domeniul protecției mediului în Republica Moldova sunt cele mai mici în comparație cu țările europene. Atât Guvernul, cât și întreprinderile cheltuie prea puțin în scopul protecției mediului în comparație cu majoritatea țărilor europene. În ultimii ani, Republica Moldova a alocat doar 0,5% din PIB pentru protecția mediului, în timp ce media UE este de 1,9%. Există multiple cauze ale investițiilor scăzute, fiind legate în general de constrângerile financiare și de starea economică a țării. Instrumentele economice de mediu (taxele și autorizațiile de mediu) nu sunt

capabile să îmbunătățească situația. Protecția mediului este adesea sacrificată în favoarea altor priorități politice sau economice.

Figura 19. Cheltuielile guvernamentale destinate protecției mediului la nivel european, % din PIB în 2019



Sursa: EUROSTAT, Rapoartele de executare a bugetului de stat

Subvențiile pentru energie apar în mare parte ca urmare a reducerii de taxe pentru consumatorii casnici de gaz și electricitate. Aceasta se datorează dependenței absolute de energie de import și de nivelul de trai scăzut al unei mari majorități a populației. Astfel, tarifele la resursele energetice sunt un subiect de discuții permanente în societate, de multe ori chiar cu tentă politică. Atât timp cât țara nu cunoaște un avans economic semnificativ, orice eliminare de taxe sau majorare de tarife este imediat taxată de populație, mediul de afaceri sau oponenții politici.

Secțiunea a 4-a

Sectoare de intervenție prioritare a dezvoltării economiei verzi și circulare

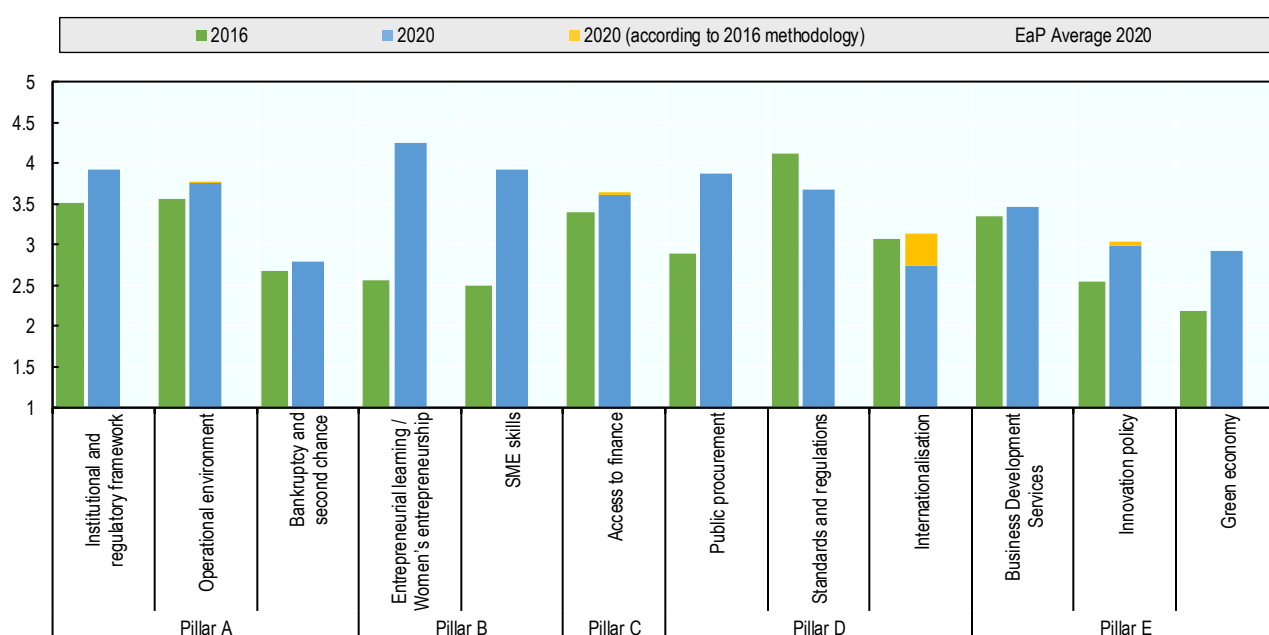
33. Industrie. Examinarea mai multor studii și evoluția politicilor publice a evidențiat necesitatea unor acțiuni suplimentare pentru a încuraja dezvoltarea industrială prin crearea de parcuri eco-industriale și a infrastructurii de sprijin, precum și încurajarea întreprinderilor mici și mijlocii (în continuare – *ÎMM-uri*), care reprezintă peste 98% din totalul întreprinderilor, să adopte practicile de afaceri mai prietenoase cu mediul. Analizele statistice internaționale au arătat că *ÎMM-urile* generează aproximativ 64% din poluarea industrială, în timp ce doar 16% din ele se angajează în acțiuni de mediu. Astfel, o serie de instrumente și bune practici pentru promovarea ecologizării *ÎMM-urilor*, implementate de statele membre ale Uniunii Europene, pot fi adaptate și diseminate între *ÎMM-urile* din Republica Moldova pentru a stimula dezvoltarea durabilă și competitivitatea economică internațională.

34. Înverzirea *ÎMM-urilor* va oferi Republicii Moldova numeroase oportunități pentru a beneficia pe deplin de Acordul de Asociere și de Zona de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (DCFTA), precum și pentru a atinge obiectivele de mediu ale Agendei 2030, adoptate de Organizația Națiunilor Unite în 2015. Cu toate acestea, aceste oportunități nu au fost încă exploatate în totalitate, deoarece viziunea dezvoltării economice verzi a fost conturată recent la nivelul Guvernului, prin integrarea principiilor economiei verzi în Strategia de mediu pentru anii 2014-2023, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 301/2014, și prin introducerea, în 2016, a direcției prioritare 8. Dezvoltarea economiei verzi pentru întreprinderile mici și mijlocii în Strategia de dezvoltare a

sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 685/2012.

35. Întrucât sectoarele economice precum turismul (HoReCa), industria textilă și construcțiile reprezintă componente semnificative ale lanțurilor valorice globale și, în același timp, generează cantități semnificative de deșeuri, tranziția acestora de la un model economic liniar la unul circular poate conduce la realizarea unor economii mai durabile și eficiente, reflectate într-un consum mai eficient al resurselor, reducerea impactului asupra mediului și promovarea afacerilor sustenabile. Însă aceste tranziții urmează să se realizeze printr-o „tranziție justă”, astfel încât cei implicați în aceste domenii să nu fie afectați negativ de schimbare, aducând totuși multiple beneficii, inclusiv creșterea economiilor locale, conservarea patrimoniului natural și cultural, îmbunătățirea calității vieții pentru comunitățile locale și reducerea impactului asupra mediului, precum și îmbunătățirea achizițiilor. Astfel, cele mai bune practici în economia verde și circulară pot ajuta aceste sectoare economice mari să treacă la un consum și o producție durabilă, promovând astfel sustenabilitatea și contribuind la realizarea ODD-urilor.

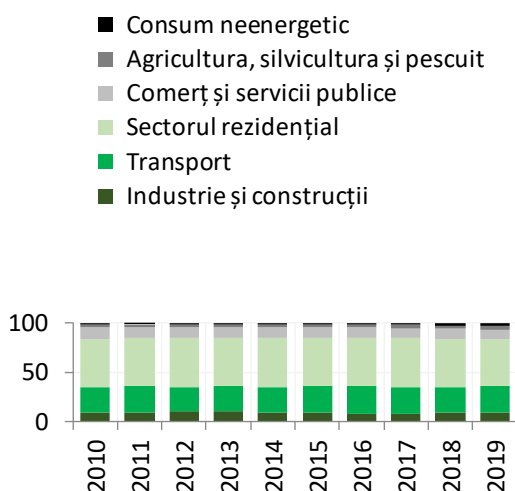
Figura 20. Scorul indicilor ÎMM-urilor în Republica Moldova, scorul 2020 vs. 2016



Sursa: Republic of Moldova: Small Business Act country profile | SME Policy Index: Eastern Partner Countries 2020: Assessing the Implementation of the Small Business Act for Europe | OECD iLibrary (oecd-ilibrary.org)

36. Energie. Productivitatea carbonului și a energiei a continuat să crească în regiunea Parteneriatului Estic, ceea ce înseamnă că creșterea economică a țărilor s-a decuplat parțial de emisiile de dioxid de carbon (CO₂) și de utilizarea energiei. Totodată, sectorul reprezintă cea mai importantă sursă a emisiilor totale naționale de gaze cu efect de seră direct, ponderea acestuia a variat pe parcursul perioadei 1990-2015 între 79,8% și 68,1%. Cu toate că progresul înregistrat este încurajator, există loc pentru îmbunătățiri, deoarece productivitatea CO₂ și a energiei în țările regiunii este mult mai mică decât media țărilor UE. În același timp, Republica Moldova a depășit obiectivul general pentru 2020 de 17%, atingând 25,06% energie regenerabilă în 2020. Totuși, contribuțiile energiei regenerabile la electricitate și transport sunt încă foarte mici. Procedurile de autorizare trebuie simplificate și eficiente pentru a permite o implementare mai rapidă a surselor regenerabile.

Figura 21. Structura consumului final de energie, %



Sursa: Biroul Național de Statistică

Figura 22. Intensitatea energetică, lei (2010=1)/g echivalent petrol

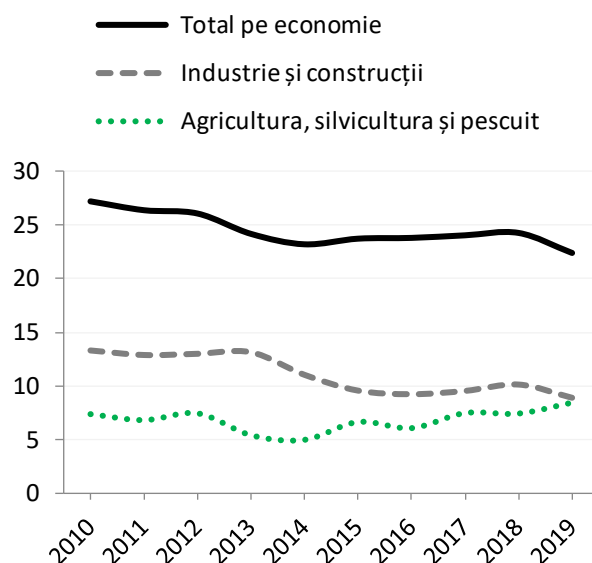
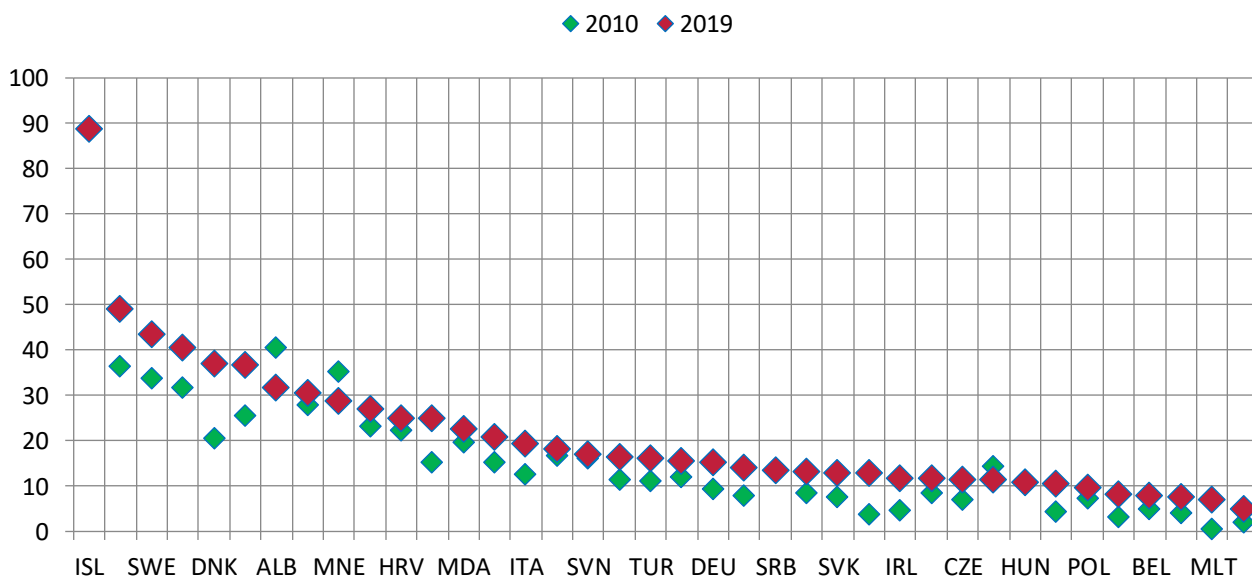


Figura 23. Ponderea energiei regenerabile în oferta de energie primară în statele europene, %



Sursa: EUROSTAT, Biroul Național de Statistică

37. Transport. Transportul aduce o contribuție mică la produsul intern brut în Republica Moldova – mai puțin de 5%. Cu toate acestea, sectorul este responsabil de 22% din emisiile de gaze cu efect de seră – al doilea după sectorul energetic. Sectorul transporturilor este principala sursă de poluare a aerului, în special în zonele urbane, reprezentând cel puțin 86% din emisiile de noxe totale. În 2020, emisiile de la sursele mobile au fost de 10 ori mai mari decât cele staționare. Creșterea accelerată a numărului de automobile (27,9% între 2015 și 2020) pune presiune pe mediu, inclusiv din cauza faptului că majoritatea mașinilor importate sunt vechi. Poluarea aerului provoacă aproximativ o treime din decesele cauzate de accidente vasculare cerebrale, boli respiratorii cronice și cancer pulmonar, precum și un sfert din decesele cauzate de infarctul miocardic. Municipiul Chișinău, în special, se confruntă cu o creștere substanțială a bolilor legate de poluarea aerului. Cu toate că au fost făcute investiții semnificative în rețeaua rutieră în ultimii ani, rețelele de transport de proastă calitate, inclusiv sistemele de drumuri și căi ferate învechite, precum și numeroasele bariere regulatorii și politice în calea fluxurilor transfrontaliere, restricționează creșterea economică și

comerțul. Investițiile sporite în infrastructura de transport sunt esențiale pentru a facilita integrarea în lanțurile de valoare globale și pentru a profita de poziția strategică a regiunii în cadrul unor inițiative de coridor de transport emergente.

Figura 24. Emisiile de substanțe poluante de la sursele staționare ale agenților economici, mii tone

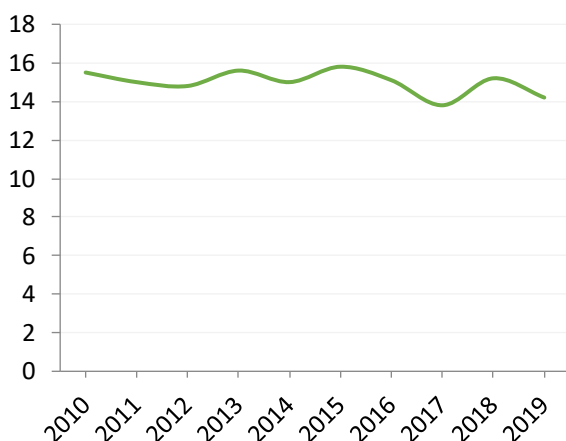
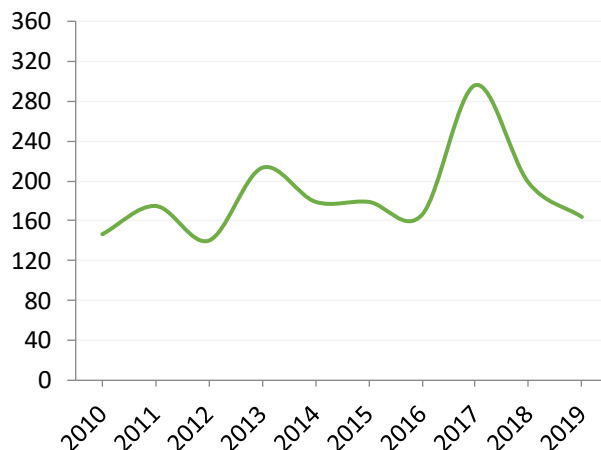


Figura 25. Emisiile de substanțe poluante de la sursele mobile, mii tone



Sursa:

https://statbank.statistica.md/pxweb/pxweb/ro/10%20Mediul%20inconjurator/10%20Mediul%20inconjurator__MED030/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774

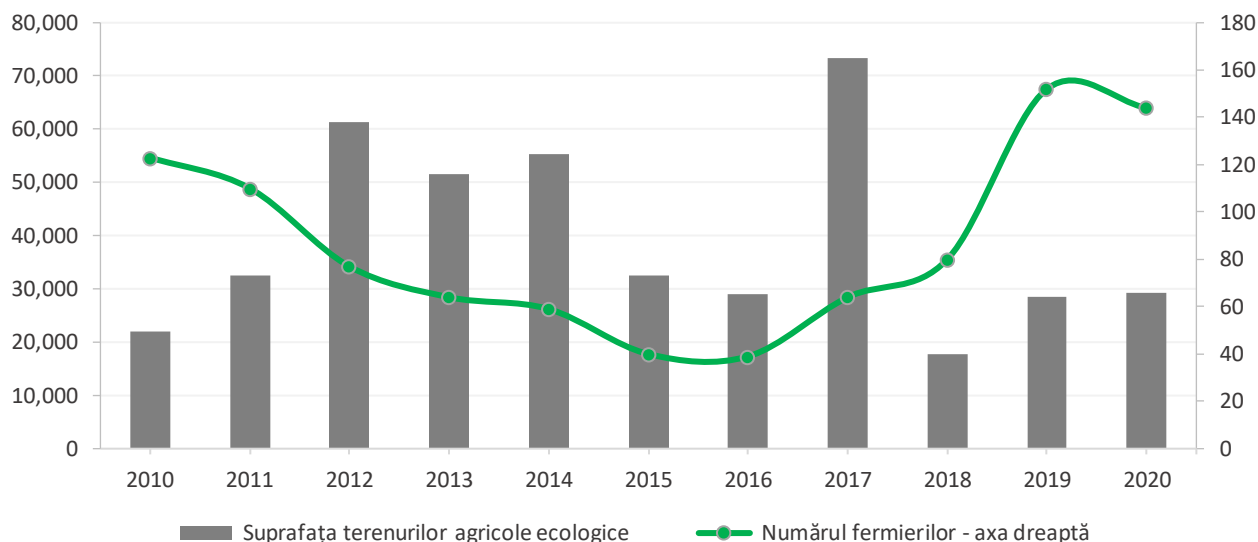
38. De asemenea, diferențele semnificative dintre zonele urbane și cele rurale în prestarea serviciilor publice acționează ca o barieră în calea oportunităților economice pentru locuitorii din mediul rural. Guvernul și partenerii de dezvoltare și-au intensificat eforturile pentru dezvoltarea proiectelor de infrastructură durabilă pentru îmbunătățirea eficienței energetice și integrarea surselor regenerabile în alimentarea cu energie. Cu toate acestea, în majoritatea cazurilor, proiectele actuale nu sunt suficient de transformative și continuă să perpetueze dependența regională de combustibilii fosili. În sectorul transporturilor, Republica Moldova, la fel ca majoritatea țărilor din regiunea Europei de Est, investește mai intens în proiecte rutiere decât în alte moduri de transport și subfinanțează întreținerea și modernizarea parcurilor de transport existente, inclusiv a sistemelor feroviare din aceste țări, care continuă să fie ineficiente.

39. Agricultură. Sectorul agricol este o prioritate de dezvoltare națională, având un rol vital în reducerea sărăciei, asigurarea securității alimentare și promovarea dezvoltării durabile în țară. Astăzi, rolul producției agricole primare s-a extins pentru a fi multifuncțional și interdependent. Agricultura modernă se dezvoltă în relație cu mediul înconjurător și are, de asemenea, un rol important ecologic și social. Sectorul agricol se află întotdeauna în fruntea agendei Guvernului, care dezvoltă, creează și implementează politici, programe și strategii pentru prosperarea acestui sector important strategic pentru dezvoltarea durabilă a țării, precum: Strategia națională de dezvoltare agricolă și rurală pentru anii 2023-2030, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 56/2023, Strategia securității alimentare a Republicii Moldova pentru anii 2023-2030, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 775/2022 etc.

40. Pentru a asigura securitatea alimentară și reducerea poluării mediului (apă, sol, fond funciar), există o nevoie urgentă de a introduce practici agricole durabile, de a crește eficiența, de a stimula productivitatea agricolă, de a dezvolta lanțurile valorice agricole și de a reduce risipa. Un alt aspect important este că în Republica Moldova proprietatea asupra terenurilor este predominant privată, persoanele fizice și întreprinderile agricole deținând majoritatea terenurilor. Practicile agricole durabile și de gestionare durabilă a terenurilor sunt vitale pentru restaurarea și protejarea biodiversității agricole. Promovarea și aplicarea practicilor agrosilvopastorale, a agriculturii ecologice și susținerea activităților în materie de agromediu și climă (agroecologia) va contribui la optimizarea utilizării apei, solului, energiei și capitalului. De asemenea, sprijinirea agricultorilor în adoptarea practicilor de conservare a solului, cum ar fi rotația culturilor și utilizarea îngrășămintelor

organice, poate îmbunătăți fertilitatea solului și reduce impactul negativ asupra calității acestuia. Promovarea diversificării culturilor și a sistemelor agroforestiere poate avea, de asemenea, beneficii semnificative în ceea ce privește securitatea alimentară și conservarea mediului.

Figura 26. Suprafața terenurilor (ha) și numărul fermierilor încadrați în agricultura ecologică



Sursa: Atlasul agriculturii ecologice din Republica Moldova - EcoVisio - A sustainable vision for Moldova

41. Practicile agricole durabile au potențialul de a crea noi locuri de muncă, de a stimula activitățile de procesare a materiei prime agroalimentare și de a conecta agricultorii mici la lanțurile de valoare ale pieței internaționale prin promovarea accesului la piață și crearea de noi nișe de piață. Înverzirea sectorului agricol necesită eforturi și investiții consistente publice și private. Concomitent, investițiile în reîmpădurire, împădurire, reabilitare a solului și inițiative de restaurare a ecosistemelor vor conduce la reabilitarea terenurilor degradate, la îmbunătățirea fertilității solului și la îmbunătățirea calității apei. De asemenea, dezvoltarea infrastructurii verzi, cum ar fi coridoarele verzi, fâșiile forestiere, zonele de agrement etc., vor oferi nu doar beneficii socioeconomice, ci vor contribui la atenuarea schimbărilor climatice, la păstrarea biodiversității și la îmbunătățirea calității generale a mediului.

42. Gestionarea deșeurilor. Conform prevederilor Programului de gestionare a deșeurilor pentru anii 2023-2027, în perioada 2016-2020, generarea deșeurilor municipale pe cap de locuitor aveau următoarele valori pentru localitățile rurale: 0,5-0,7 kg/loc/zi, respectiv 0,9 kg/loc/zi pentru localitățile urbane mici și centrele raionale și între 1,3-1,5 kg/loc/zi pentru municipiile Bălți și Chișinău. Din totalul deșeurilor municipale colectate, 61-63% reprezintă deșeuri municipale generate de populație, 30-32 % sunt deșeurile generate de instituții publice și agenți economici, și 3-6% constituie deșeurile stradale. Deșeurile colectate din instituții, de la agenții economici reprezintă, în cea mai mare parte, deșeuri reciclabile (hârtie/carton, plastic, sticlă) și, într-o măsură mai mică, metal, iar cele din piețe cuprind în proporție de circa 70% deșeuri biodegradabile.

43. În contextul creșterii volumului de deșeuri și a necesității gestionării diferitelor tipuri de deșeuri, inclusiv ambalaje, baterii, electronice etc. este de menționat că Republica Moldova se confruntă cu o problemă tot mai mare în gestionarea acestora, ceea ce provoacă daune mediului înconjurător și sănătății umane, impunând adoptarea unei strategii și a unor măsuri durabile pentru gestionarea deșeurilor solide, care să se concentreze pe evitarea, reducerea, reutilizarea și reciclarea deșeurilor. Politica în domeniul gestionării integrate a deșeurilor va contribui la dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor necesare, având drept obiectiv principal prevenirea poluării mediului și reducerea consumului de resurse naturale, care stau la baza producției de bunuri și proprietăți la nivel global, național și local, și planificarea investițiilor în dezvoltarea unei infrastructuri eficiente de gestionare a deșeurilor, promovând transformarea deșeurilor în resurse. Adoptarea unui sistem integrat și durabil de gestionare a deșeurilor solide poate crea noi oportunități de afaceri, locuri de muncă și poate îmbunătăți mediul și sănătatea.

44. Concomitent cu adoptarea principiilor economiei verzi și circulare în sectoarele prioritare de dezvoltare ale țării, este necesar ca instituțiile și întreprinderile să crească performanța de management luând în considerare și aspectele ce țin de:

44.1. *guvernanță* – include coordonarea și cooperarea între diferite niveluri de autorități, sectorul privat și societatea civilă, precum și integrarea principiilor economiei verzi și circulare în politicile și strategiile naționale;

44.2. *economie* – include crearea de noi modele de afaceri, stimularea inovării și competitivității, asigurarea finanțării și investițiilor adecvate, precum și promovarea piețelor interne și internaționale pentru produse și servicii verzi și circulare;

44.3. *societate* – include creșterea gradului de conștientizare și implicare a consumatorilor, asigurarea tranziției juste și echitabile pentru lucrătorii afectați de schimbările structurale, precum și reconversia sau dezvoltarea competențelor și educației necesare pentru economia verde și circulară;

44.4. *mediu* – include reducerea impactului asupra resurselor naturale, biodiversității și schimbărilor climatice, prevenirea și gestionarea deșeurilor, eliminarea substanțelor nocive și a poluanților din ciclurile materiale, precum și îmbunătățirea calității aerului, apei și solului.

45. Totodată, se vor lua în calcul și se vor încuraja aplicarea tehnologiilor digitale în procesul de aplicare a principiilor de economie verde și circulară, cum ar fi cele ce permit urmărirea traseului produselor, al componentelor și al materialelor și pot asigura accesul în condiții de securitate la datele rezultate. De asemenea, vor fi coordonate și susținute inițiativele de inovare în materie de economie verde și circulară în colaborare cu actori-cheie, precum universitățile, organizațiile de cercetare, partenerii de dezvoltare, industria și IMM-urile. În același timp, se vor încuraja inițiativele de preluare de bune practici, transfer și adaptare de tehnologii noi, inclusiv prin elaborarea unor modele de afaceri care să respecte principiile economiei verzi și circulare. Toate acestea vor fi completate de sprijinirea dezvoltării de competențe, formare și reconversie a resurselor umane.

46. Pentru respectarea principiului LNOB (*nimeni nu este lăsat în urmă*), prezentul Program va contribui la dezvoltarea unui sistem de protecție socială durabil și social responsabil, care să susțină în mod adecvat și nediscriminatoriu (pe categorii de mediu de trai, sex, vârstă, venituri, dizabilitate și etnie etc.) populația în depășirea situațiilor de risc, să o ajute să devină rezilientă și să se adapteze la diverse șocuri și riscuri la nivel de persoană, gospodărie și comunitate, iar obiectivul de lungă durată rămâne cel de atenuare a sărăciei și de asigurare a oportunităților egale pentru grupurile vulnerabile ale societății.

47. Pentru a promova dezvoltarea unei economii verzi, prezentul Program va promova o tranziție justă, care să asigure o distribuie echitabilă a beneficiilor și costurilor, să protejeze drepturile lucrătorilor, să gestioneze cu atenție schimbările în industrii și comunități, să implice activ cetățenii și să faciliteze o educație adaptată pentru pregătirea forței de muncă în direcția unei economii verzi și durabile. Prin această tranziție, se urmăresc nu doar obiectivele de mediu, ci și cele sociale, asigurând că niciun segment al societății nu este ignorat sau afectat negativ în decursul acestui proces de transformare.

III. OBIECTIVE GENERALE ȘI SPECIFICE

48. Viziunea prezentului Program constă în abordarea consecventă a provocărilor mediului înconjurător, punând accent pe promovarea politicii proactive de adaptare la schimbările climatice și reducerea impactului activităților economice și umane asupra ecosistemelor fragile, în conformitate cu obiectivele Pactului verde european, cu prioritățile stabilite în SND pe termen mediu și lung, cu obiectivele Strategiei de mediu pentru anii 2024-2030 etc. Aceasta implică integrarea capacităților Republicii Moldova în adoptarea principiilor economiei verzi și circulare, pentru a facilita o tranziție economică spre o dezvoltare durabilă, caracterizată prin creștere economică sustenabilă, dezvoltare socială echitabilă, generare de noi locuri de muncă, sporire a securității energetice, reducere a costurilor de producție și responsabilitate față de mediul înconjurător.

49. Tranziția spre o economie verde și circulară necesită o transformare sistemică, în special în procesele industriale și activitățile economice, în scopul de a reduce utilizarea resurselor și de a permite materialelor deja prezente în economie să păstreze cea mai mare valoare posibilă. Această

tranziție poate ajuta sectorul de afaceri să transforme provocările de mediu în oportunități de dezvoltare. Pentru a realiza această transformare, sunt necesare schimbări urgente în domenii transversale de politică, în special în domeniile: educație și formare profesională, cercetare, dezvoltare și inovare, digitalizare, antreprenoriat, infrastructură și achiziții publice.

50. Inovațiile și tehnologiile curate sunt esențiale pentru stimularea creșterii economice durabile, favorizează utilizarea eficientă a resurselor naturale, reduc impactul negativ al proceselor de producție și servicii asupra mediului și au potențial de a genera noi produse și locuri de muncă, de a spori competitivitatea economiei și a contribui la tranziția spre o economie verde și circulară. Ele reduc utilizarea resurselor naturale, emisiile de carbon și menținerea fluxului de materiale, prevenind formarea deșeurilor și poluarea mediului. Utilizarea reziduurilor de producție ca materie primă secundară ajută la recuperarea materialelor din deșeuri și la utilizarea acestor materiale ca materii prime secundare.

51. Mai mult decât atât, susținerea ecoinovațiilor constituie o prioritate pentru Guvern, având un impact semnificativ atât asupra antreprenorilor, cât și asupra întregii țări. Aceasta contribuie la optimizarea utilizării resurselor în cadrul economiei și la reducerea impactului negativ al activității umane asupra mediului. Inovațiile și tehnologiile legate de mediu reprezintă un factor semnificativ în stimularea creșterii economice durabile.

52. Activitatea de cercetare și dezvoltare joacă un rol important nu doar în creșterea economică, ci și în procesul de ecologizare a economiei, deoarece, pe lângă impulsivitatea inovării și a competitivității economiei, aceasta poate încuraja, printre altele, activitățile care vizează îmbunătățirea eficienței utilizării resurselor în economie sau reducerea unui impact negativ al activității umane asupra mediului. Prin investiții semnificative în cercetare și dezvoltare (C&D sau R&D), se pot identifica și implementa tehnologii noi și soluții inovatoare care să sprijine tranziția spre o economie verde și circulară. Aceste eforturi pot include dezvoltarea proceselor de producție mai eficiente, utilizarea materialelor reciclabile sau biodegradabile și dezvoltarea surselor de energie regenerabilă. Cercetarea și dezvoltarea pot, de asemenea, să contribuie la dezvoltarea unor modele de afaceri sustenabile, care să pună accent pe utilizarea responsabilă a resurselor și pe reducerea amprente ecologice. Prin colaborarea dintre sectorul de cercetare, Guvern și industrie se pot realiza avansuri semnificative în identificarea și implementarea unor practici mai prietenoase cu mediul.

53. Achizițiile publice verzi reprezintă un instrument important pentru stimularea antreprenorilor în direcția fabricării produselor cu impact redus asupra mediului și furnizării serviciilor care integrează aspectele de mediu. Acest demers ar trebui să conducă la achiziționarea de produse, servicii sau lucrări verzi, caracterizate printr-o mai mare sustenabilitate și eficiență energetică, având în vedere cerințele de eficacitate a costurilor, de viabilitate economică, de fezabilitate tehnică, precum și de menținere a unui nivel adecvat de concurență. Obiectivul este de a minimiza impactul asupra mediului, comparativ cu produsele/serviciile convenționale similare care îndeplinesc aceleași funcții. Pe lângă beneficiile ecologice, achizițiile publice verzi pot contribui la economiile financiare ale entităților publice care le implementează, mai ales în cazul în care se ia în considerare costul total al produselor sau serviciilor pe întreg parcursul ciclului lor de viață. Prin stabilirea unor astfel de standarde, achizițiile publice pot influența modelele de producție și consum, contribuind la promovarea unei abordări mai responsabile din punct de vedere ecologic. O atenție sporită acordată criteriilor de mediu în cadrul achizițiilor publice poate servi ca suport pentru implementarea politicii de mediu la nivel de stat. O cerere crescută din partea autorităților publice pentru produse și servicii mai ecologice poate genera dezvoltarea și extinderea pieței de produse și servicii ecologice, contribuind la creșterea impactului pozitiv asupra mediului și la promovarea unei economii durabile.

54. Astfel, luând în considerare contextul național și regional de mediu, economie, geopolitică și cadrul de politici în domeniul mediului, dezvoltării antreprenoriale, de infrastructură și dezvoltare regională, inclusiv prin utilizarea durabilă și eficientă a resurselor naturale, materiei prime, vizând schimbările climatice și necesitățile socioeconomice pe termen mediu, prezentul Program își propune să atingă următoarele obiective generale și specifice, însoțite de acțiuni și ținte corespunzătoare:

Obiectivul general 1. Îmbunătățirea proceselor de guvernare verde, care se va realiza prin atingerea următoarelor obiective specifice:

55. Obiectivul specific 1.1. Încorporarea principiilor Pactului verde european în actele normative și în documentele de politică sectorială elaborate între anii 2024 și 2028

Acest obiectiv vizează în primul rând elaborarea unei strategii cuprinzătoare ce va ghida tranziția spre neutralitate climatică până în 2050. Această foaie de parcurs va oferi o viziune clară în privința măsurilor ce trebuie luate în diferite sectoare pentru a atinge obiectivele climatice stabilite. Totodată, pentru monitorizarea progresului în direcția creșterii economiei verzi și circulare, se va elabora anual un raport privind tranziția verde a Republicii Moldova conform Ghidului OECD, iar pentru a facilita obținerea datelor de mediu, va fi transpus Regulamentul UE privind conturile economice de mediu europene.

56. Încorporarea principiilor Pactului verde european în actele normative și în documentele de politică sectorială va fi realizată prin revizuirea legislației naționale privind emisiile de CO₂, actualizarea Hotărârii Guvernului pentru etichetarea pneurilor, integrarea obiectivelor privind ambalajele și deșeurile de ambalaj în legea privind comerțul interior, stabilirea cerințelor și ținutelor minime pentru recuperare și reciclare pentru anumite produse, actualizarea Regulamentului privind procedura generală de evaluare a conformității produselor pentru construcții etc. De asemenea, se va integra în Programul privind biodiversitatea 2024-2030 principiile Pactului verde european, pentru restaurarea ecosistemelor și sporirea biodiversității în spațiile urbane.

Obiectivul specific 1.1 va contribui la atingerea obiectivelor SND aplicând următoarele direcții de politici și intervenții prioritare din SND:

56.1. Politici și management în domeniul dezvoltării regionale, locale și construcțiilor (5.17) – prin armonizarea reglementărilor tehnice și a standardelor naționale în domeniul construcțiilor cu legislația și standardele europene.

56.2. Elaborarea politicilor și managementului în domeniul protecției mediului (5.23) – prin crearea sistemului de management integrat al calității aerului, reducerea emisiilor de poluanți în atmosferă și a gazelor cu efect de seră comparativ cu anul de referință 1990; prin integrarea principiilor de dezvoltare durabilă și de adaptare la schimbările climatice în toate sectoarele economiei naționale, inclusiv în politicile comerciale, de achiziții publice, de subvenționare și privind ajutorul de stat; prin implementarea standardelor de mediu în sectoarele economice (energetică, agricultură, transport, industrie, construcții, comerț, turism etc.) și alinierea la obiectivele Pactului verde european.

57. Obiectivul specific 1.2. Dezvoltarea, până în anul 2028, a unui cadru legislativ care să faciliteze îmbunătățirea performanțelor de mediu ale întreprinderilor și investițiile durabile

Acest obiectiv vizează instituirea unui cadru pentru investițiile durabile conform taxonomiei UE, actualizarea legislației privind participarea voluntară la un sistem de management de mediu și audit, precum și elaborarea și promovarea unui cadru de reglementare pentru implementarea standardelor și principiilor ESG. De asemenea, se va lucra la elaborarea Regulamentului privind însemnele etichetei ecologice și condițiile de utilizare a acesteia, consolidarea achizițiilor publice durabile și elaborarea unui plan de investiții publice verzi pentru dezvoltarea economică, socială și de mediu. În plus, vor fi elaborate proiecte de Hotărâri ale Guvernului pentru transpunerea Regulamentului (UE) 2021/1056 de instituire a Fondului pentru o tranziție justă și a Regulamentului (UE) 2021/783 de instituire a unui program pentru mediu și politici climatice (LIFE).

58. Obiectivul specific 1.2 va contribui la atingerea obiectivelor SND aplicând următoarele direcții de politici și intervenții prioritare din SND:

58.1. Politici și management în domeniul macroeconomic și de dezvoltare a economiei (5.9) – prin revizuirea politicii statului cu privire la întreprinderile de stat în vederea stabilirii condițiilor pentru participarea statului în întreprinderi, precum și în vederea sporirii impactului social și de mediu, a eficienței și transparenței economice, financiare și fiscale a întreprinderilor de stat, și prin ecologizarea întreprinderilor mici și mijlocii, crearea locurilor de muncă verzi, promovarea eco-inovațiilor și eco-etichetării pentru produsele și serviciile oferite de întreprinderile mici și mijlocii.

58.2. Promovarea oportunităților investiționale (5.12) – prin identificarea sectoarelor prioritare pentru investițiile străine și autohtone, stimularea proiectelor investiționale inovative și prietenoase cu mediul.

58.3. În domeniul politicilor și managementului în domeniul protecției mediului (5.23) – acțiunile vor fi orientate spre: promovarea implementării Sistemelor de management și audit de mediu (EMAS) în cadrul instituțiilor publice și al organizațiilor și prin încurajarea întreprinderilor și a tehnologiilor ecologice (care țin seama în mod direct îmbunătățirea condițiilor de mediu) prin oferirea de diverse facilități, inclusiv accesul la finanțare, atragerea de investiții verzi și promovarea obligațiilor verzi (*green bonds*).

59. *Obiectivul specific 1.3. Optimizarea coordonării, intensificarea colaborării și dezvoltarea abilităților instituțiilor de stat pentru implementarea principiilor economiei verzi și circulare până în anul 2028*

Acest obiectiv vizează revizuirea și actualizarea domeniilor de activitate ale instituțiilor publice, integrând responsabilitățile specifice economiei verzi și circulare. Totodată, pentru a dezvolta competențele personalului din instituțiile guvernamentale și ale agențiilor/instituțiilor subordonate vor fi realizate instruirii axate pe aspecte practice legate de elaborarea, implementarea și monitorizarea politicilor și programelor ce conțin principii ale economiei verzi și circulare, inclusiv pentru efectuarea achizițiilor publice durabile. Organizarea vizitelor de studiu în diverse sectoare economice va facilita transferul de cunoștințe și schimbul de bune practici, consolidând astfel abilitățile personalului și promovând o înțelegere mai profundă a implementării practicilor sustenabile. Preluarea și actualizarea regulată a indicatorilor de creștere verde vor oferi o modalitate eficientă de evaluare a progresului și vor stimula instituțiile să adopte continuu măsuri pentru consolidarea economiei verzi și circulare în Republica Moldova.

60. Prin consolidarea activităților grupului de lucru interministerial, se va asigura o coordonare eficientă între diversele instituții guvernamentale implicate în promovarea economiei verzi și circulare. Crearea unui mecanism de monitorizare a implementării acțiunilor din programele sectoriale va oferi o viziune cuprinzătoare asupra progresului și va permite ajustarea strategiilor în timp util. Îmbunătățirea dialogului continuu între actorii-cheie se va realiza inclusiv prin intermediul platformei Consiliului Economic pe lângă Prim-ministrul Republicii Moldova, care reprezintă un forum central pentru discuții și colaborare, facilitând implementarea de programe și acțiuni care să ofere sprijin financiar și stimulente pentru adoptarea de noi modele de afaceri și creșterea investițiilor în domeniul economic verde. Totodată, prin consolidarea colaborării dintre instituțiile de gestionare a mediului, instituțiile de învățământ superior, organizațiile de cercetare și întreprinderile din domenii precum schimbările climatice, energia durabilă, alimentele viitorului și transportul urban inteligent vor fi create sinergii puternice. Această colaborare multifactorială va permite schimbul de experiență și abordarea integrată a provocărilor, contribuind la dezvoltarea durabilă și inovatoare a Republicii Moldova.

61. Obiectivul specific 1.3 va contribui la atingerea obiectivului SND aplicând direcția strategică de *promovare a oportunităților investiționale* (5.12) – prin consolidarea capacităților autorităților publice de a promova oportunitățile investiționale și de a dezvolta o diplomatie economică eficientă și sustenabilă. Totodată, va contribui și la *Asigurarea unei guvernări eficiente bazate pe evidențe și știință* (5.5), susținând cooperarea și interconectarea regională a datelor și a serviciilor publice și ajustarea cadrului legal la normele UE și la politicile și mecanismele altor organizații internaționale, precum Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică și Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa. Va contribui la *Reforma administrației publice* (5.2) – prin preluarea bunelor practici ale agențiilor de dezvoltare internațională în derularea achizițiilor publice; prin asigurarea unui proces decizional transparent, receptiv, incluziv, participativ, reprezentativ și eficient la toate nivelurile; prin asigurarea unui mecanism clar de punere în aplicare a deciziilor conform principiilor subsidiarității și de monitorizare a implementării acestora și îmbunătățirea mecanismelor de cooperare a statului cu societatea civilă, inclusiv prin dezvoltarea platformelor de comunicare și coordonare, finanțarea directă a organizațiilor societății civile și contractarea socială.

Obiectivul general 2. Stimularea tranziției și dezvoltării afacerilor verzi și circulare, care se va realiza prin atingerea următoarelor obiective specifice:

62. *Obiectivul specific 2.1. Dezvoltarea și îmbunătățirea instrumentelor de suport în vederea impulsivității tranziției spre o economie verde și circulară*

Acest obiectiv vizează susținerea creării afacerilor verzi și a afacerilor care adoptă principiile economiei verzi și circulare în sectoarele-cheie ale economiei precum construcțiile, producția, gestionarea deșeurilor, energia, turismul, silvicultura și agricultura, prin intermediul instrumentelor de susținere antreprenorială. Parte a efortului de susținere va fi, inclusiv, continuarea și extinderea Programului de ecologizare a IMM-urilor, ale cărui criterii vor fi dezvoltate în vederea susținerii unei varietăți mai largi de tehnologii ecologice și de circularitate în toate sectoarele economiei, inclusiv: includerea criteriilor de finanțare care să promoveze substituirea materialelor și ambalajelor din plastic cu materiale bio-compostabile, proiectarea ambalajelor pentru a fi reutilizate și reciclate, circularitatea produselor în domeniul industrial și în rândul IMM-urilor, inclusiv pentru modelele de afaceri de tip „produs ca serviciu” sau a altor modele în care producătorii își păstrează dreptul de proprietate asupra produsului sau răspunderea pentru funcționarea acestuia de-a lungul întregului ciclu de viață al produsului, și pentru cele bazate pe închirierea și utilizarea în comun a bunurilor și a serviciilor.

63. Se va elabora și se va implementa un instrument de suport pentru afacerile ce oferă servicii axate pe îmbunătățirea componentelor de mediu, precum operatorii de gestionare a deșeurilor, reciclatorii, sistemele colective de implementare a „responsabilității extinse a producătorilor” și sistemele de depozit, operatorii de epurare a apelor uzate, companiile de design sustenabil și îmbunătățire a peisajului, de restabilire a terenurilor degradate, și pentru companiile ce oferă servicii de plantări și împăduriri sustenabile, inclusiv pepinierele silvice etc.

64. Preponderent, pentru sectorul agricol se va elabora un sistem de recompense orientat spre performanță, menit să încurajeze furnizorii de servicii ecosistemice, fermierii și practicanții de agroecologie, permacultură, agrosilvicultură pastorală, care își îmbunătățesc performanțele în materie de bunăstare a animalelor, mediu și climă. Aceste performanțe includ gestionarea și stocarea carbonului în sol, gestionarea mai eficientă a nutrienților pentru ameliorarea calității apei, reducerea emisiilor, crearea și menținerea componentelor de infrastructură verde etc. Prezentul Program va sprijini, de asemenea, activitățile ecoturistice în zonele cu valoare sau potențial peisagistic care sunt vulnerabile economic în ceea ce privește menținerea lor.

65. Se va dezvolta un mecanism de susținere a certificării și etichetării produselor agroalimentare ecologice în conformitate cu Legea nr. 237/2023 privind producția ecologică și etichetarea produselor ecologice și cu actele normative de implementare a acesteia.

66. Se va dezvolta un mecanism de susținere a certificării și etichetării ecologice a produselor și serviciilor, bazat pe criterii de performanță legate de calitate și sustenabilitate, conform prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 204/2023 pentru aprobarea Regulamentului privind etichetarea ecologică, iar sistemul taxelor de mediu va fi îmbunătățit pentru a stimula adoptarea practicilor mai sustenabile.

67. Obiectivul specific 2.1 va contribui la atingerea obiectivelor SND aplicând următoarele direcții de politici și intervenții prioritare din SND:

67.1 *Susținerea dezvoltării antreprenoriatului (5.10)* – prin îmbunătățirea accesului antreprenorilor la finanțare.

67.2. *Protecția concurenței și ajutoarele de stat (5.11)* – prin tranziția graduală de la subvențiile acordate sectoarelor economice/de activitate la subvențiile acordate pe baza principiilor de inovare, de durabilitate a afacerilor și de incluziune socială.

67.3. *Dezvoltarea durabilă a agriculturii (5.13)* – prin promovarea unor practici agricole sustenabile prin reducerea consumului de produse de uz fitosanitar și fertilizanți datorită implementării asolamentelor raționale cu o diversitate mai mare de culturi; prin implementarea unor sisteme inovatoare de agricultură; prin majorarea sechestrării carbonului în sol și prin reducerea consumului de resurse energetice neregenerabile și a derivatelor lor; prin promovarea agriculturii ecologice prin implementarea principiilor agriculturii organice și agriculturii durabile, gestionarea durabilă a terenurilor și solului; prin implementarea protocoalelor obligatorii de management durabil al solului și prin finanțarea prioritară a elaborării soluțiilor tehnologice adaptate sistemului agricol național pentru reducerea eroziunii și a degradării solului.

67.4. *Securitatea și eficiența energetică, energia din surse regenerabile (5.15)* – promovând întreprinderile durabile și crearea locurilor de muncă decente pentru toți – prin promovarea antreprenoriatului ecologic; prin înființarea de afaceri ecologice, întreprinderi ecologice și prin

intervenții sectoriale în construcții, deșeuri, energie, turism, silvicultură și agricultură. Asigurarea condițiilor necesare pentru derularea investițiilor de stocare a energiei provenite din surse regenerabile în concordanță cu apariția noilor capacități de generare.

Concomitent, prioritatea 5.15 va fi realizată prin facilitarea creării comunităților de energie din surse regenerabile, conform Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, în scopul ridicării gradului de autonomie energetică la nivel local, prin utilizarea resurselor energetice regenerabile, și prin asigurarea Ministerului Energiei cu condiții necesare pentru instalarea a circa 510 MW capacități de generare a energiei, electrice din surse regenerabile, alocate pentru implementarea schemelor de sprijin și accelerarea ritmului de instalare a acestora, în special a instalațiilor pe bază de biogaz, precum și folosirea masei verzi a culturilor leguminoase perene pe terenuri arabile în scopul fixării azotului biologic (pentru înlocuirea azotului tehnic din îngrășămintele minerale) pentru producerea biogazului prin „metanizare”.

68. Obiectivul specific 2.2. Dezvoltarea instrumentelor de suport în vederea eficientizării utilizării resurselor naturale de către întreprinderi, reducerea și reintegrarea deșeurilor în circuitul economic

Acest obiectiv vizează elaborarea unui studiu pentru identificarea categoriilor de deșeuri și produse ce pot fi reintroduse în circuitul economic, generând idei de afaceri ce promovează utilizarea materialelor secundare și recuperarea componentelor de înaltă calitate în sectoare prioritare. De asemenea, se vor realiza studii și analize privind proiectarea ecologică a produselor, inclusiv a textilelor. În paralel, se va dezvolta și implementa un sistem de rambursare a depozitului pentru toate produsele din cadrul responsabilității extinse a producătorului și alte măsuri menite să încurajeze colectarea eficientă și reciclarea acestora, iar producătorii care adoptă ambalaje reutilizabile/returnabile în industria alimentară vor beneficia de instrumente de subvenționare. Pe lângă acestea, se vor crea abordări inovatoare privind taxa pentru gestionarea deșeurilor municipale, promovând modele precum „plătești în funcție de cantitate”, și se vor oferi stimulente și sprijin municipalităților pentru implementarea acestor noi abordări, facilitând trecerea de la schemele bazate pe abonamente la cele bazate pe cantitate.

69. Obiectivul specific 2.2 va contribui la atingerea obiectivelor SND aplicând următoarele direcții de politici și intervenții prioritare din SND:

69.1. Susținerea dezvoltării antreprenoriatului (5.10) – prin îmbunătățirea competitivității și a accesului la piețe de desfacere.

69.2. Dezvoltarea sectorului industrial (5.16) – prin crearea unor mecanisme/instrumente de suport/linii de credit preferențiale pentru întreprinderile industriale destinate proiectelor de eficientizare a utilizării resurselor și producției industriale competitive; prin elaborarea politicilor de dezvoltare a sectorului industrial rezilient, competitiv și sustenabil (clean industry) și aplicarea universală a principiului responsabilității extinse a producătorului.

70. Obiectivul specific 2.3. Dezvoltarea infrastructurii de suport privind economia verde și circulară

Acest obiectiv vizează crearea și consolidarea unei infrastructuri de suport, inclusiv pentru produse, servicii, inovație și cercetare, care va susține aplicarea principiilor de economie verde și circulară. Vor fi elaborate studii pentru identificarea și aplicarea instrumentelor necesare pentru extinderea infrastructurii ecologice și cartografierea activităților economice circulare, inclusiv a potențialelor sinergii industriale. De asemenea, se vor stabili standarde pentru înființarea pieței de materii prime secundare din deșeuri.

71. Va fi creată o platformă digitală care să includă actori-cheie pentru gestionarea sinergiilor industriale și a materiilor prime secundare, pentru a stimula cererea și oferta de materii prime secundare, precum și o bancă de date pe produse industriale, facilitând astfel vânzarea bunurilor de folosință îndelungată și prevenind distrugerea lor.

72. Se va elabora un studiu privind dezvoltarea conceptului de parcuri eco-industriale la nivel național și se va implementa un program de cercetare și inovare, implicând diverse părți interesate de îmbunătățirea mediului. De asemenea, vor fi inițiate și implementate programe educaționale și de cercetare și inovare pentru a promova tranziția verde în sectoarele prioritare.

73. Obiectivul specific 2.3 va contribui la atingerea obiectivelor SND aplicând următoarele direcții de politici și intervenții prioritare din SND:

73.1. Dezvoltarea durabilă a agriculturii (5.13) – prin restabilirea rețelei ecologice naționale de arii naturale, restaurarea zonelor de protecție ale râurilor, stimularea plantării pădurilor private pe terenurile agricole private, prin promovarea unor practici agricole sustenabile prin reducerea consumului de produse de uz fitosanitar și fertilizanți grație implementării asolamentelor raționale cu o diversitate mai mare de culturi, prin implementarea unor sisteme inovatoare de agricultură, prin majorarea sechestrării carbonului în sol și prin reducerea consumului de resurse energetice neregenerabile și a derivatelor lor, gestionarea durabilă a terenurilor și solului, implementarea protocoalelor obligatorii de management durabil al solului, și prin finanțarea prioritară a elaborării soluțiilor tehnologice adaptate sistemului agricol național pentru reducerea eroziunii și a degradării solului.

73.2. Politici și management în domeniul protecției mediului (5.23) – prin crearea unor sisteme integrate de gestionare a deșeurilor prin dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor necesare, având drept obiective principale prevenirea poluării mediului, reducerea cantităților de deșeuri depozitate, creșterea ratei de reciclare și reducerea consumului de resurse naturale.

Obiectivul general 3. Creșterea gradului de educație, conștientizare și implicare a societății în tranziția spre o economie verde și circulară, care se va realiza prin atingerea următoarelor obiective specifice:

74. Obiectivul specific 3.1. Creșterea gradului de educație, conștientizare și implicare a mediului privat și asociativ în practici de economie verde și circulară

Acest obiectiv vizează integrarea competențelor verzi în standardele ocupaționale și programele de dezvoltare tehnologică și antreprenorială, inclusiv prin cursuri acreditate, cum ar fi cele pentru tranziția justă, responsabilul de gestionare a deșeurilor și inspectorul conformității ecologice.

75. Pentru a sprijini această tranziție, se va crea și se va menține o bază de date cuprinzătoare cu experți, consultanți și prestatori de servicii în domeniul economiei verzi și circulare, evidențiind resursele și expertiza disponibilă, dar și programele și proiectele de suport în domeniul economiei verzi și circulare și nu doar. Campanii de conștientizare, expoziții și evenimente vor fi organizate la nivel național pentru a informa și a implica mediul de afaceri, academic și asociativ în practici mai pure, sustenabile și eficiente.

76. Obiectivul specific 3.1 va contribui la atingerea obiectivelor SND aplicând următoarele direcții de politici și intervenții prioritare din SND:

Politici de educație, cercetare, tineret și sport (5.26) – prin crearea condițiilor pentru dezvoltarea și consolidarea legăturilor dintre mediul de cercetare și cel de afaceri; prin elaborarea și implementarea unui cadru normativ și financiar pentru dezvoltarea antreprenoriatului tehnologic și a transferului de tehnologii, inclusiv prin stimularea creării de start-upuri.

77. Obiectivul specific 3.2. Îmbunătățirea nivelului de conștientizare și implicare a consumatorilor în procesul de economie verde și circulară

Acest obiectiv vizează elaborarea și implementarea unui curs de formare dedicat organizațiilor media, pentru dezvoltarea abilităților de accesare și transmitere a informațiilor legate de sustenabilitate, agenda verde, schimbările climatice, economia circulară etc. De asemenea, se va efectua un studiu pentru evaluarea nevoilor de capacitate în tranziția verde și se va dezvolta un program de dezvoltare a capacității, cu accent pe aspectele legate de gen și inclusiv copii și tineri.

78. Va fi creată o platformă informațională privind produsele/serviciile verzi și durabile și se vor organiza campanii de conștientizare și materiale informative pentru promovarea economiei verzi și circulare în rândul consumatorilor casnici. De asemenea, se va promova și se va facilita utilizarea transportului public durabil și a mobilității urbane, iar politici privind dezvoltarea infrastructurii rutiere ecologice vor fi promovate și implementate, inclusiv prin adaptarea acestora pentru circulația bicicliștilor și a altor mijloace ecologice de mobilitate individuală. De asemenea, vor fi puse în aplicare cerințele Directivei privind apa potabilă, construind robinete publice cu apă potabilă pentru a reduce dependența de apă îmbuteliată și pentru a preveni generarea de deșeuri de ambalaje. În plus, se va elabora un program de competiții și premiere a asociațiilor de locatari/consumatori/cetățeni exemplari în gestionarea corectă și aplicarea principiilor de durabilitate în gospodăriile lor.

79. Obiectivul specific 3.2 va contribui la atingerea obiectivelor SND aplicând următoarele direcții de politici și intervenții prioritare din SND:

79.1. *Politici și management în domeniul transporturilor și infrastructurii drumurilor (5.18)* – prin susținerea mobilității în domeniul transporturilor și infrastructurii drumurilor pe termen lung și promovarea politicilor privind dezvoltarea infrastructurii rutiere adaptată circulației bicicliștilor și a altor mijloace de mobilitate individuală; prin promovarea politicilor privind dezvoltarea infrastructurii rutiere adaptată circulației bicicliștilor și a altor mijloace de mobilitate individuală; prin modernizarea vehiculelor care efectuează transporturi rutiere prin servicii regulate în trafic local/municipal și migrarea spre vehiculele nonpoluante și transportul alternativ și prin promovarea eliminării treptate/eșalonate a mijloacelor de transport poluante; prin introducerea unor restricții eşalonate la importul acestor mijloace de transport, precum și introducerea treptată a mecanismelor de taxare în funcție de nivelul de poluare al vehiculelor.

79.2. *Politici și management în domeniul protecției mediului (5.23)* – prin promovarea modernizării parcului auto prin introducerea taxei de mediu diferențiate în funcție de nivelul de poluare.

79.3. *Politici și management în domeniile locuințelor, serviciilor comunale, utilităților publice și dezvoltării comunitare (5.24)* – prin managementul integrat al resurselor de apă, inclusiv introducerea planurilor de siguranță a apei ca instrument de management preventiv de la captare la consumator.

80. Obiectivul specific 3.3. *Creșterea numărului de programe educaționale în domeniul economiei verzi și circulare*

Acest obiectiv vizează integrarea principiilor de economie verde și circulară în programele de învățământ, inclusiv în învățământul superior și vocațional, care va oferi studenților o bază solidă în domeniul sustenabilității, pregătindu-i pentru a deveni consumatori informați și responsabili. Asigurarea continuității și diseminarea cursurilor de economie verde și evaluare strategică de mediu în instituțiile de învățământ superior va contribui la menținerea unui accent pe aceste teme importante.

81. Elaborarea și implementarea de programe și activități de cercetare și inovare în economia verde și circulară, prin cooperarea între diverse părți interesate, inclusiv academia, instituțiile de cercetare și sectorul privat, va stimula dezvoltarea și adoptarea practicilor sustenabile. Promovarea conceptului de universități verzi și școli ecologice va crea un mediu educațional în care valorile și practicile sustenabile devin parte integrantă a formării individuale, contribuind astfel la creșterea nivelului de conștientizare și implicare a consumatorilor într-o economie verde și circulară.

82. Obiectivul specific 3.3 va contribui la atingerea obiectivelor SND aplicând următoarele direcții de politici și intervenții prioritare din SND:

82.1. *Cultură și politici culturale (5.8)* – prin dezvoltarea calitativă a forței de muncă și a programelor educaționale.

82.2. *Politici de educație, cercetare, tineret și sport (5.26)* – prin elaborarea unei viziuni integrate de dezvoltare a educației pe termen lung, care să includă: (i) conceptul de calitate a serviciilor educaționale; (ii) rolul și conexiunea educației cu alte domenii, precum piața muncii, ocrotirea sănătății, protecția mediului, participarea la procesul decizional etc.; (iii) competențele și abilitățile ce trebuie dezvoltate de sistemul educațional; (iv) pregătirea copiilor potrivit abilităților individuale; prin revizuirea formării inițiale și continue a cadrelor didactice în scopul asigurării pieței muncii cu resurse umane calificate, susceptibile la transformările și cerințele societale; prin diversificarea ofertei educaționale publice și private prin integrarea prognozei nevoilor de competențe, elaborarea programelor de formare pe tot parcursul vieții și de incluziune digitală, inclusiv pentru grupurile vulnerabile și persoanele cu nevoi speciale, precum și pentru recalificarea personalului; prin legiferarea revizuirii și actualizării periodice a curriculumului și a ofertei educaționale în cadrul unor exerciții participative de evaluare și previziune (foresight) economică și tehnologică, cu implicarea unui spectru larg de subiecți interesați, inclusiv elevi, părinți, studenți, cadre didactice, angajatori, sindicate, comitete sectoriale; prin modernizarea curriculumului pentru promovarea educației centrate pe elev, ținând cont de provocările dezvoltării durabile (automatizarea locurilor de muncă, utilizarea eficientă a resurselor, protecția mediului, atenuarea efectelor schimbărilor climatice, schimbările demografice, drepturile omului și egalitatea de gen, nediscriminarea, cetățenia activă etc.), dezvoltând aptitudini, abilități și competențe soft (soft skills) precum gândirea critică și creativă, colaborarea, flexibilitatea, utilizarea

tehnologiilor informaționale, antreprenoriatul, care îl vor ajuta să ia decizii, să soluționeze probleme, să comunice eficient, să își cunoască și să își exercite drepturile, să construiască relații sănătoase, să gestioneze timpul, să facă față stresului și să-și trăiască viața într-o manieră sănătoasă și productivă, de asemenea formând abilități de viață (life skills), care vor contribui la prevenirea comportamentelor de risc legate de starea de sănătate fizică și mintală a tinerilor și vor influența direct capacitatea acestora de învățare și autorealizare; prin integrarea educației pentru dezvoltare durabilă în programele de studii ale învățământului primar, secundar general, profesional tehnic și superior; prin dezvoltarea competențelor cadrelor didactice și a celor manageriale în domeniul dezvoltării durabile, în particular abordarea bazată pe drepturile omului și egalitatea de gen, protecția mediului, promovarea modului sănătos de viață, predarea cu ajutorul tehnologiilor digitale în scop informativ, aplicativ și creativ, și prin evaluarea domeniului cercetărilor aplicate și asigurarea orientării acestuia spre teme relevante pentru dezvoltarea socioeconomică, cum ar fi valorificarea deșeurilor, eficientizarea consumului de apă, prezervarea fondului silvicol, specii și rase rezistente la schimbările climatice etc.

IV. IMPACTUL

83. Implementarea prezentului Program poate avea un impact semnificativ pentru promovarea economiei verzi și protecția mediului înconjurător pe termen mediu. Promovarea utilizării materialelor secundare și a economiei circulare vor duce la o reducere semnificativă a consumului de materiale și a impactului asociat asupra mediului. Introducerea unor standarde de calitate pentru materialele de construcție reciclate poate încuraja utilizarea acestora și poate spori încrederea în aceste produse. Implementarea sistemelor de depozitare și returnare poate încuraja colectarea eficientă a produselor și a materialelor utilizate, reducând astfel cantitatea de deșeuri care ajunge în mediul înconjurător.

84. Promovarea utilizării materialelor secundare în proiectele de renovare poate contribui la crearea unor locuri de muncă verzi și la dezvoltarea unei economii verzi durabile. De asemenea, creșterea utilizării de materiale reciclate poate reduce dependența de materiale noi și poate spori securitatea aprovizionării cu materii prime.

85. Încurajarea consumatorilor de a preveni generarea deșeurilor prin aplicarea de taxe asupra produselor dăunătoare mediului poate reduce cantitatea de deșeuri generate și poate încuraja consumul responsabil și sustenabil. Dezvoltarea instrumentelor de comunicare eficiente poate spori gradul de conștientizare a consumatorilor cu privire la problemele de mediu și poate duce la o schimbare eficientă a comportamentului acestora.

Secțiunea 1

Contribuția la atingerea obiectivelor și a Țintelor strategice

86. Implementarea prezentului Program va contribui la atingerea următoarelor obiective și ținte strategice:

86.1. promovarea locurilor de muncă verzi ca o modalitate eficientă de a combina dezvoltarea socială și de mediu, precum și de a îmbunătăți competențele și practicile de afaceri pentru o creștere durabilă și favorabilă incluziunii (ODD 8.4);

86.2. stimularea creșterii productivității prin diversificare, modernizare tehnologică și inovație (ODD 8.2);

86.3. până în 2030, modernizarea infrastructurii și reabilitarea industriilor pentru a deveni durabile, cu eficiență sporită în utilizarea resurselor și adoptarea sporită a tehnologiilor și proceselor industriale curate și ecologice, fiind luate măsuri în conformitate cu capacitățile respective (ODD 9.4);

86.4. integrarea producției și a consumului durabil în politicile naționale și implementarea acestora (ODD 12.1);

86.5. până în 2030, realizarea gestionării durabile și utilizării eficiente a resurselor naturale (ODD 12.2);

86.6. încurajarea companiilor, în special a companiilor mari și transnaționale, să adopte practici durabile și să integreze informațiile privind durabilitatea în ciclul de raportare (ODD 12.6);

86.7. promovarea practicilor durabile de achiziții publice în conformitate cu politicile și prioritățile naționale (ODD 12.7).

87. Datorită eforturilor comune depuse de către instituțiile statului, mediul economic și societatea civilă, odată cu atingerea obiectivelor propuse în cadrul prezentului Program se va contribui și la atingerea obiectivelor naționale și regionale de mediu, precum:

87.1. reducerea cantității de deșeuri: prin implementarea strategiilor de economie circulară și creșterea utilizării materialelor secundare, Programul ar putea duce la reducerea cantității de deșeuri generate și ar putea îmbunătăți managementul deșeurilor în ansamblu;

87.2. reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră: prin reducerea cantității de materii prime folosite, Programul ar putea contribui la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră din producția și transportul materialelor, precum și din procesele de producție;

87.3. creșterea utilizării de materiale secundare și regenerabile: prin promovarea utilizării de materiale secundare și regenerabile, Programul ar putea contribui la creșterea eficienței materialelor și a resurselor, precum și la reducerea dependenței de materiale finite;

87.4. reducerea consumului de energie: prin promovarea economiei circulare și creșterea utilizării materialelor secundare, Programul ar putea contribui la reducerea consumului de energie din procesele de producție și transport;

87.5. creșterea inovației: prin stimularea dezvoltării de produse și servicii durabile și circulare, Programul ar putea stimula inovația în industria producătoare și ar putea contribui la creșterea competitivității economice a țării;

87.6. menținerea creșterii temperaturii globale sub pragul de 2°C în raport cu nivelurile preindustriale, continuând acțiunile desfășurate pentru a limita creșterea temperaturii cu 1,5°C, fapt care ar reduce considerabil riscurile și efectele schimbărilor climatice;

87.7. reducerea rapidă a emisiilor nete de gaze cu efect de seră cu cel puțin 55% până în 2030 comparativ cu nivelurile din 1990 și obținerea neutralității climatice până în 2050;

87.8. creșterea capacității de adaptare, inclusiv pe baza abordărilor ecosistemice, consolidarea rezilienței și o mai bună adaptare și reducere a vulnerabilității mediului, a societății și a tuturor sectoarelor economiei la schimbările climatice, inclusiv prevenirea dezastrelor meteorologice și climatice și pregătirea pentru acestea;

87.9. accelerarea tranziției spre o economie circulară netoxică, în care creșterea este regenerativă, resursele sunt folosite eficient și sustenabil și se aplică ierarhia deșeurilor;

87.10. urmărirea obiectivului de reducere la zero a poluării, inclusiv în privința produselor chimice periculoase, pentru a obține un mediu fără substanțe toxice, inclusiv pentru aer, apă și sol, precum și în privința poluării fonice și protecția sănătății și prosperității oamenilor, animalelor și ecosistemelor de riscurile legate de mediu și de impactul negativ;

87.11. protecția, conservarea și refacerea biodiversității: prin oprirea și inversarea declinului biodiversității și prin ameliorarea stării ecosistemelor și a funcțiilor și serviciilor pe care le oferă, prin ameliorarea stării mediului, în special a aerului, a apei și a solului, precum și prin combaterea desertificării și degradării solului;

87.12. reducerea presiunilor asupra climei și mediului legate de producție și consum, în special în domeniile: energiei, industriei, clădirilor și infrastructurii, transportului, turismului, comerțului internațional și sistemului alimentar.

Secțiunea a 2-a

Proгноze de evoluție în cazul lipsei acțiunilor

88. Lipsa continuității acțiunilor de promovare a economiei verzi sau nerealizarea acțiunilor propuse în cadrul prezentului Program ar putea duce la:

88.1. menținerea unui nivel scăzut de cunoaștere și adoptare a principiilor de economie verde și circulară de către consumatori, inclusiv a celor legate de utilizarea eficientă a resurselor de lumină, apă, plastic, de colectare separată a deșeurilor, de reutilizare a produselor și a ambalajelor;

88.2. necunoașterea sau cunoașterea și adaptarea la un nivel insuficient a măsurilor legate de colectarea, sortarea, reciclarea și recuperarea altor materiale din deșeuri de către autorități, antreprenori și consumatori;

88.3. menținerea unei cereri pe piață stagnante sau moderate de materiale secundare, și, prin urmare, suprasolicitarea resurselor naturale;

88.4. nivel scăzut de adoptare a principiilor de economie verde și circulară, a inovațiilor și a mecanismelor corespunzătoare implementării acestora în toate sferile de dezvoltare socioeconomice a țării;

88.5. grad redus de conștientizare a impactului negativ asupra dezvoltării socioeconomice și a calității vieții datorită atitudinii ignorante și a insuficienței de cunoștințe;

88.6. aplicare redusă a inovării și a tehnologiilor în economie și în procesele legate de gestionarea resurselor atât de administrațiile publice naționale și internaționale, cât și de către mediul de afaceri și consumatori;

88.7. capacități scăzute de integrare a companiilor locale în cadrul lanțurilor valorice internaționale și de competitivitate a companiilor locale pe piețele internaționale;

88.8. necorespunderea activității economice desfășurate de către companiile locale, comparativ cu cele promovate de companiile internaționale, aliniate cadrului de reglementare al pieței unice europene, dar și acordurilor internaționale ce vizează impactul acestora asupra mediului și comunităților;

88.9. neatingerea obiectivelor propuse privind tranziția la economia verde și circulară în Republica Moldova, conform SND și Acordului de Asociere cu UE și a altor documente strategice;

88.10. adaptarea la un grad mai redus a stilurilor de viață sustenabile și mai prietenoase cu mediul ambiant și societatea.

89. Totodată, lipsa continuității măsurilor privind promovarea economiei verzi, precum și nerealizarea acțiunilor propuse în cadrul Programului va conduce nu doar la neîndeplinirea obiectivelor stabilite în prezentul document și în politicile naționale relevante, ci și la nerespectarea angajamentelor internaționale ale Republicii Moldova, inclusiv, dar fără a se limita la Acordul de la Paris, semnat în 2015, în cadrul Convenției-cadru a Națiunilor Unite privind schimbările climatice, ratificat prin Legea nr. 78/2017.

Secțiunea a 3-a

Indicatori de progres și performanță

90. Implementarea unui program de economie verde și circulară poate avea un impact pozitiv asupra mediului pe termen mediu prin reducerea impactului negativ al producției și consumului asupra resurselor naturale și a mediului înconjurător. Efectele pozitive pot include:

90.1. reducerea deșeurilor: prezentul Program încurajează reducerea, reutilizarea și reciclarea produselor, ceea ce poate reduce cantitatea de deșeuri generate;

90.2. conservarea resurselor naturale: economia circulară se concentrează pe a utiliza resursele într-un mod eficient, conservând astfel resursele naturale și limitând extragerea excesivă a acestora;

90.3. reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră: implementarea prezentului Program poate ajuta la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră prin reducerea utilizării energiei neregenerabile și prin utilizarea mai eficientă a energiei;

90.4. creșterea competitivității: prezentul Program va crește competitivitatea prin eficientizarea proceselor și prin crearea de noi oportunități de afaceri în domeniul produselor reciclate sau a serviciilor de gestionare a deșeurilor.

91. Cu toate acestea, implementarea prezentului Program de economie verde și circulară poate fi costisitoare și poate necesita schimbări semnificative în abordările curente ale producției și consumului. Este important să se evalueze cu atenție impactul potențial și să se adopte soluții viabile și sustenabile în cazul implementării.

92. Indicatorii de creștere verde vor reflecta impactul prezentului Program și realizările privind implementarea principiilor economiei verzi și a Pactului verde european și vor include:

92.1. reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră: aceasta poate fi măsurată prin indicatori precum intensitatea emisiilor de gaze cu efect de seră la nivelul sectorului energetic, industrial sau de transport;

92.2. creșterea ponderii energiei din surse regenerabile în consumul final brut de energie: această performanță poate fi evaluată prin indicatori precum ponderea energiei din surse regenerabile în complexul energetic și capacitatea instalată de producție a energiei din surse regenerabile;

92.3. creșterea eficienței energetice: această performanță poate fi măsurată prin indicatori precum consumul de energie final pe unitatea de producție sau per capital;

92.4. creșterea ratei de reciclare a deșeurilor: această performanță poate fi evaluată prin indicatori precum ponderea deșeurilor reciclate în totalul deșeurilor generate sau cantitatea de materii prime secundare obținute prin reciclare.

93. Totodată, se preconizează că implementarea integrală a prezentului Program va contribui la atingerea rezultatelor strategice de mediu la nivel de țară, conform tabelului 1.

Tabelul 1

Țintele și indicatorii corespunzători fiecărui obiectiv specific al Programului

Obiectiv general	Obiectiv specific	Indicatori de rezultat	Valoarea de referință 2022	Ținta
1	2	3	4	5
Obiectiv general 1. Îmbunătățirea proceselor de guvernare verde	Obiectiv specific 1.1. Încorporarea principiilor Pactului verde european în actele normative și în documentele de politică sectorială elaborate între anii 2024 și 2028	Numărul documentelor de politici sectoriale/naționale care integrează aspectele economiei verzi și circulare, producției și consumului durabil	5 documente de politici	10 documente de politici în anul 2026, 15 – în anul 2028
		Numărul de indicatori ai economiei verzi și circulare monitorizați și raportați anual	30 de indicatori	50 de indicatori în anul 2026, 60 – în anul 2028
	Obiectiv specific 1.2. Dezvoltarea, până în anul 2028, a unui cadru legislativ care să faciliteze îmbunătățirea performanțelor de mediu ale întreprinderilor și investițiile durabile	Volumul de investiții verzi	14 milioane de lei	21 milioane de lei în anul 2026, 28 milioane de lei în anul 2028
		Rata achizițiilor publice durabile/verzi cu aplicarea criteriilor de calitate, ciclu de viață și sustenabilitatea produselor și serviciilor	0	10% în anul 2026, 15% în anul 2028
		Numărul de companii și organizații care implementează standardele de management de mediu (SM SR EN ISO 14001 și sistemele EMAS)	10 organizații	30 de organizații în anul 2026, 60 – în anul 2028
	Obiectiv specific 1.3. Optimizarea coordonării, intensificarea colaborării și dezvoltarea abilităților instituțiilor de stat pentru implementarea principiilor economiei verzi și circulare până în anul 2028	Numărul total de instituții și subdiviziuni care au inclus responsabilități privind economia verde și circulară	3 instituții/subdiviziuni	7 instituții/subdiviziuni în anul 2026, 10 – în anul 2028
		Numărul de ședințe ale Grupului de lucru interministerial pentru promovarea economiei verzi și circulare	2 ședințe anual	4 ședințe anual
		Numărul de proiecte de asistență tehnică în domeniul economiei verzi și circulare	2 proiecte	4 proiecte în derulare în anul 2026, 5 proiecte în derulare în 2028

Obiectiv general 2. Stimularea tranziției și dezvoltării afacerilor verzi și circulare	Obiectiv specific 2.1. Dezvoltarea și îmbunătățirea instrumentelor de suport în vederea impulsionării tranziției spre o economie verde și circulară	Numărul de IMM-urilor verzi (inclusiv care au primit granturi de la Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului)	84 IMM verzi	150 IMM în anul 2026, 200 IMM-uri verzi în anul 2028
		Numărul de produse și servicii care dețin eticheta ecologică	0 produse/servicii	50 de produse/servicii în anul 2026, 100 – în anul 2028
		Numărul stimulentei, instrumentelor și mecanismelor de finanțare pentru promovarea economiei verzi și circulare aplicate	5 instrumente	10 instrumente în anul 2026, 12 – în anul 2028
		Rata de angajare în sectoare relevante economiei verzi și circulare, %	50,77%	53% în anul 2026 și 56% în anul 2028
		Productivitatea CO ₂ (se împarte PIB-ul în USD PPC (paritatea puterii de cumpărare) la emisiile totale de CO ₂ în kg)	4 USD PPC/kg	5 USD PPC/kg în anul 2026, 6 USD PPC/kg în anul 2028
	Obiectiv specific 2.2. Dezvoltarea instrumentelor de suport în vederea eficientizării utilizării resurselor naturale de către întreprinderi, și reducerea și reintegrarea deșeurilor în circuitul economic	Rata de deșuri reciclate din totalul deșeurilor formate (cu posibila dezagregare pe categorii de deșuri (plastic, sticlă, hârtie/carton, metal, DEEE etc.)	44%	50% în anul 2026, 55% în anul 2028
		Productivitatea apei, USD PPC (2017=1), m ³	45,5 (2020) USD/m ³	55,0 USD/m ³ în anul 2026, 60 USD/m ³ în anul 2028
		Generarea deșeurilor de plastic	116 mii tone	cu 10% reduse în anul 2026, cu 20% - în anul 2028
		Generarea deșeurilor municipale	3 311,4 mii m ³	cu 10% reduse în anul 2026, cu 20% reduse în anul 2028
	Obiectiv specific 2.3. Dezvoltarea infrastructurii de suport privind economia verde și circulară	Rata inovațiilor/tehnologiilor de mediu aplicate în practică de agenții economice, %	3%	5% în anul 2026, 7% în anul 2028
Obiectiv general 3. Creșterea gradului de educație, conștientizare și implicare a societății în tranziția spre o economie verde și circulară	Obiectiv specific 3.1. Creșterea gradului de educație, conștientizare și implicare a mediului privat și asociativ în practici de	Numărul de campanii tematice de informare	3 campanii anuale	6 campanii anuale
		Numărul de IMM formate în domeniul economiei verzi	84 IMM	150 IMM în anul 2026, 200 – în anul 2028
		Pondere a apelor normativ epurate în volumul total al apelor	14,11 (2016)	30% în anul 2026, 40% în anul 2028

	economie verde și circulară	uzate, evacuate în corpurile de apă, %		
	Obiectiv specific 3.2. Îmbunătățirea nivelului de conștientizare și implicare a consumatorilor în procesul de economie verde și circulară	Numărul de persoane informate în cadrul campaniilor de informare	50 de mii de persoane	200 de mii de persoane în anul 2026, 300 de mii de persoane în anul 2028
	Obiectiv specific 3.3. Creșterea numărului de programe educaționale în domeniul economiei verzi și circulare	Numărul de programe elaborate și desfășurate privind economia verde și evaluarea strategică de mediu	2 programe	5 programe în anul 2026, 7 – în anul 2028
		Numărul de persoane instruite privind economia verde și evaluarea strategică de mediu	52 de persoane instruite	200 de persoane instruite în anul 2026, 300 de persoane instruite în anul 2028

94. Acțiunile propuse vor include extinderea setului de indicatori ai creșterii verzi și de monitorizare ai economiei circulare, inclusiv: numărul de întreprinderi (ÎMM-uri) ecologice (verzi), numărul de locuri de muncă verzi, productivitatea/eficiența materială a economiei, investiții verzi, eco-inovații implementate, numărul de companii (produse și servicii) care au obținut certificări eco, și indicatori pentru economia circulară (generarea deșeurilor de ambalaje pe cap de locuitor, deșeurile de plastic, deșeurile alimentare etc.).

95. Principalele surse de date pentru acești indicatori vor fi reprezentate de informațiile furnizate de Biroul Național de Statistică, Agenția de Mediu, Serviciul Hidrometeorologic de Stat, Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului și alte instituții relevante, inclusiv organizații internaționale. Pentru a obține indicatori specifici, datele vor fi colectate, procesate și publicate în cadrul raportului anual privind progresul înregistrat în creșterea verde.

V. COSTURI

96. Resursele financiare, tehnice și umane necesare pentru implementarea prezentului Program sunt estimate și detaliate pentru fiecare element al procesului de implementare a acestuia. În plus, față de costurile directe legate de implementarea Programului de economie verde, există și alte costuri indirecte, precum costuri administrative și costuri acoperite nemijlocit de către autoritățile administrației publice centrale și locale. De asemenea, sunt necesare investiții în infrastructură și tehnologie pentru a face posibilă trecerea la o economie verde. În scopul implementării obiectivelor generale și specifice ale prezentului Program pentru perioada 2024-2028, sunt necesare următoarele resurse financiare și nefinanciare:

96.1. finanțare publică pentru dezvoltarea și implementarea politicilor și măsurilor aferente economiei verzi;

96.2. investiții din partea sectorului privat în sectoarele economiei verzi, cum ar fi energiile regenerabile și eficiența energetică, gestionarea durabilă a resurselor naturale și economia circulară;

96.3. resurse umane cu competențe și expertiză în domeniul economiei verzi, precum și capacități instituționale pentru implementarea politicilor și măsurilor aferente economiei verzi;

96.4. tehnologii și inovații care să susțină dezvoltarea economiei verzi în Republica Moldova.

97. Cheltuielile planificate pentru perioada următoare, în conformitate cu prevederile Cadrului bugetar pe termen mediu, și cheltuielile estimate pentru perioada care excedează Cadrul bugetar pe termen mediu la momentul aprobării prezentului Program vor fi determinate de bugetul disponibil și de prioritățile stabilite în cadrul prezentului Program.

98. În vederea atingerii obiectivelor propuse în cadrul Programului, vor fi facilitate și susținute cooperări și parteneriate, inclusiv programe de asistență tehnică, programe privind transferul de tehnologie etc.

99. Costul total al prezentului Program este de 209 570 mii de lei, din care 110 770 mii de lei sunt costuri ale bugetului de stat, iar 98 800 mii de lei sunt costuri ce vor fi acoperite din alte surse. Repartizarea costurilor pe fiecare obiectiv general și specific în parte este descrisă în tabelul 2, iar repartizarea costurilor pe ani este indicată în tabelul 3. Descrierea detaliată a costurilor pe fiecare acțiune și obiectiv, pe ani și pe tipul sursei de finanțare, este făcută în cadrul Planul de acțiuni al Programului.

Tabelul 2

**Costurile acoperite din bugetul de stat și costurile acoperite din alte surse,
repartizate pe fiecare obiectiv general și specific al Programului**

Obiectivele	Costuri acoperite din bugetul de stat, mii lei	Costuri acoperite din alte surse, mii lei
Obiectiv general 1. Îmbunătățirea proceselor de guvernare verde	9 470	31 500
Obiectiv specific 1.1. Încorporarea principiilor Pactului verde european în actele normative și în documentele de politică sectorială elaborate între anii 2024 și 2028	3 070	6 600
Obiectiv specific 1.2. Dezvoltarea, până în anul 2028, a unui cadru legislativ care să faciliteze îmbunătățirea performanțelor de mediu ale întreprinderilor și investițiile durabile	2 650	13 900
Obiectiv specific 1.3. Optimizarea coordonării, intensificarea colaborării și dezvoltarea abilităților instituțiilor de stat pentru implementarea principiilor economiei verzi și circulare până în anul 2028	3 750	11 000
Obiectiv general 2. Stimularea tranziției și dezvoltării afacerilor verzi și circulare	93 550	44 800
Obiectiv specific 2.1. Dezvoltarea și îmbunătățirea instrumentelor de suport în vederea impulsivării tranziției spre o economie verde și circulară	84 200	33 000
Obiectiv specific 2.2. Dezvoltarea instrumentelor de suport în vederea eficientizării utilizării resurselor naturale de către întreprinderi, reducerea și reintegrarea deșeurilor în circuitul economic	7 000	3 100
Obiectiv specific 2.3. Dezvoltarea infrastructurii de suport privind economia verde și circulară	2 350	8 700
Obiectiv general 3. Creșterea gradului de educație, conștientizare și implicare a societății în tranziția spre o economie verde și circulară	7 750	22 500
Obiectiv specific 3.1. Creșterea gradului de educație,	2 050	7 000

conștientizare și implicare a mediului privat și asociativ în practici de economie verde și circulară		
Obiectiv specific 3.2. Îmbunătățirea nivelului de conștientizare și implicare a consumatorilor în procesul de economie verde și circulară	2 900	12 000
Obiectiv specific 3.3. Creșterea numărului de programe educaționale în domeniul economiei verzi și circulare	2 800	3 500
Costul total al Programului	110 770	98 800

Tabelul 3

Costurile acoperite din bugetul de stat și costurile acoperite din alte surse, repartizate pe fiecare an în perioada 2024-2028

Surse/ani	2024	2025	2026	2027	2028
Bugetul de stat (mii lei)	11 840	14 420	23 870	24 570	36 070
Parteneri de dezvoltare (mii lei)	98 800				
Total (mii lei)	209 570				

100. În ceea ce privește alinierea cu strategiile sectoriale de cheltuieli în contextul Cadrului bugetar pe termen mediu 2024-2026, prezentul Program propune o serie de măsuri și acțiuni care vizează creșterea eficienței energetice, dezvoltarea surselor de energie regenerabilă, protejarea resurselor naturale și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, integrarea principiilor de economie verde și circulară. Aceste obiective sunt aliniate cu prioritățile Guvernului și cu obiectivele strategiilor sectoriale de cheltuieli în contextul CBTM, în special cu următoarele obiective:

Obiectivele sectorului „Cercetările științifice fundamentale” (16)

Subprogramul 1602 „Cercetări științifice fundamentale în direcția strategică „Materiale, tehnologii și produse inovative”

Subprogramul 1603 „Cercetări științifice fundamentale în direcția strategică „Eficiență, energetică și valorificarea surselor regenerabile de energie”

Obiectivele sectorului „Servicii economice generale” (50)

Subprogramul 5004 „Susținerea întreprinderilor mici și mijlocii”

Subprogramul 5017 „Cercetări științifice aplicate în domeniul politicilor macroeconomice și programelor de dezvoltare economică în direcția strategică „Materiale, tehnologii și produse inovative”

Subprogramul 5010 „Schimbări climatice – predicții, prognoze și avertizări”

Subprogramul 5016 „Promovarea investițiilor”

Obiectivele sectorului „Dezvoltarea agriculturii” (51)

Subprogramul 5102 „Dezvoltarea durabilă a sectorului vegetal”

Subprogramul 5108 „Îmbunătățiri funciare și irigarea terenurilor agricole”

Obiectivele sectorului „Gestiunea durabilă a sectorului forestier național” (54)

Subprogramul 5403 „Dezvoltarea ecoturismului, pisciculturii și gospodăriei de vânătoare”

Obiectivele sectorului „Dezvoltare regională și construcții” (61)

Subprogramul 6105 „Implementarea politicii de dezvoltare regională”

Subprogramul 6107 „Cercetări științifice aplicate în domeniul construcțiilor”

Obiectivele sectorului „Dezvoltarea sectorului energetic” (58)

Subprogramul 5807 „Cercetări științifice aplicate în sectorul energetic în direcția strategică „Eficiența, energetică și valorificarea surselor regenerabile de energie”

Subprogramul 5809 „Surse regenerabile”

Subprogramul 5810 „Eficiență energetică”

Obiectivele sectorului „Geodezia, cartografia și cadastrul” (69)

Subprogramul 6903 „Conservarea și sporirea fertilității solului”

Obiectivele sectorului „Protecția mediului” (70)

Subprogramul 7001 „Politici și management în domeniul protecției mediului”

Subprogramul 7002 „Managementul integrat al deșeurilor și a substanțelor chimice”

Subprogramul 7003 „Controlul și supravegherea respectării legislației de mediu”

Subprogramul 7004 „Protecția și gestionarea resurselor de apă, a inundațiilor și secetelor”

Subprogramul 7007 „Cercetări științifice aplicate în domeniul protecției mediului”

Subprogramul 7009 „Asigurarea de către stat a securității ecologice la nivel local”

Subprogramul 7011 „Atenuarea și adaptarea la schimbările climatice”

Obiectivele sectorului „Învățământ” (88)

Subprogramul 8812 „Perfecționarea cadrelor”

Subprogramul 8815 „Curriculum”.

VI. RISCURI DE IMPLEMENTARE

101. Există o serie de riscuri care pot afecta activitățile și rezultatele prezentului Program dacă nu vor fi evaluate și luate în considerare în mod corespunzător. Monitorizarea atentă a tuturor riscurilor și evaluarea acestora la intervale determinate de timp va asigura prevenirea oricăror probleme și eșecuri.

102. Analiza riscurilor și acțiunile de reducere a acestora sunt prezentate în tabelul 4.

Tabelul 4

Riscuri anticipate	Probabilitatea	Impact	Măsuri de atenuare a riscului
Risc geopolitic – potențiala apariție a diferitelor șocuri exogene negative care subminează capacitatea autorităților relevante de a implementa angajamentele din Program (criză de securitate, pandemie etc.)	Înaltă	Înaltă	Având în vedere creșterea frecvenței șocurilor din ultimii ani, o atenție sporită va fi atribuită activităților care sunt legate de aceste șocuri și reziliență, în special furnizarea de resurse necesare și dezvoltarea alternativelor, inclusiv capacităților locale de a face față acestor șocuri. Asigurarea că Programul va fi un document aflat în continuă monitorizare și la necesitate va fi revizuit
Risc politic – o posibilă schimbare a guvernării sau modificări legislative care ar putea afecta Programul	Medie – joasă	Medie – joasă	Pentru a reduce acest risc, se vor căuta parteneriate cu mai mulți actori relevanți, cum ar fi organizațiile neguvernamentale, sectorul privat, academia și comunitățile locale. Se va asigura stabilitatea și continuitatea implementării Programului la nivel local și central de către specialiști în domeniu. Se va efectua implementarea unor proiecte de asistență externă ca măsuri alternative de atenuare a consecințelor

Risc de finanțare – există riscul ca finanțarea să fie insuficientă sau să se întrerupă, ceea ce ar putea încetini sau chiar opri Programul	Înaltă	Înaltă	Pentru a reduce acest risc, se vor căuta parteneriate cu mai mulți actori relevanți, cum ar fi organizațiile neguvernamentale, sectorul privat, academia și comunitățile locale
Risc tehnologic/Acces limitat la tehnologie – Tehnologiile necesare pentru implementarea Programului pot fi costisitoare sau indisponibile în Republica Moldova, ceea ce poate împiedica realizarea Programului	Înaltă	Înaltă	Pentru a reduce acest risc, se va face o evaluare și o actualizare constantă a echipamentelor și a sistemelor informatice, precum și o pregătire adecvată a personalului pentru a le folosi.
Risc de resurse umane - Programul implică o echipă de oameni care trebuie să coordoneze și să implementeze activitățile. Există riscul ca acești oameni să nu aibă suficiente competențe sau experiență	Medie – înaltă	Medie – înaltă	Pentru a reduce acest risc, se va asigura o pregătire adecvată a personalului și o planificare corespunzătoare a resurselor umane
Risc de compliantă – Programul trebuie să respecte normele și regulamentele relevante, precum și standardele internaționale. Există riscul de a nu se respecta aceste norme, ceea ce ar putea afecta încrederea partenerilor și finanțatorilor	Medie – înaltă	Medie – înaltă	Pentru a reduce acest risc, se va asigura o monitorizare și o evaluare constantă a Programului, precum și o conformare strictă la normele și reglementările relevante. De asemenea, se va asigura o comunicare și coordonare permanentă cu Delegația UE pentru realizarea promovării la nivel național a standardelor și tehnologiilor UE în materie de energie, agricultură, transport, industrie și alinierea la Pactul verde european, în conformitate cu prevederile SND 2030
Risc de comunicare – există riscul de a nu comunica eficient cu toți actorii relevanți, ceea ce ar putea duce la confuzie sau la neînțelegerea obiectivelor și activităților Programului	Medie – înaltă	Medie – înaltă	Pentru a reduce acest risc, se vor organiza sesiuni de informare și instruire, se vor implica liderii comunităților și se va oferi sprijin pentru a facilita adaptarea la schimbare
Rezistență la schimbare – schimbările necesare pentru implementarea Programului pot întâmpina rezistență din partea industriilor și a comunităților tradiționale, care pot fi conștiente de costurile și schimbările	Înaltă	Înaltă	Pentru a reduce acest risc, se vor organiza sesiuni de informare și instruire, se vor implica agenții economice și reprezentanții mediului de afaceri și se va oferi sprijin pentru a facilita adaptarea la schimbare

asociate cu implementarea acestuia			
Lipsa de coerență și integrare – Programul poate fi afectat de lipsa de coerență și integrare între diferite sectoare și agenții guvernamentale implicate, ceea ce poate face dificilă implementarea eficientă a acestuia	Medie – înaltă	Medie – înaltă	Pentru a reduce acest risc, se va asigura o coordonare adecvată între diferite sectoare și agenții guvernamentale implicate, se va facilita colaborarea și se vor încuraja parteneriatele

VII. AUTORITĂȚI ȘI INSTITUȚII RESPONSABILE

103. Dezvoltarea cadrului de strategii și politici naționale a fost, în multe cazuri, însoțită și de crearea mai multor mecanisme de coordonare interministerială. Scopul lor este de a facilita dialogul dintre ministere și instituțiile subordonate cu privire la integrarea considerațiilor de mediu și ecologice în procesele de politică de dezvoltare.

104. Competențele și atribuțiile autorităților publice centrale specializate și ale administrației publice locale în economia verde sunt determinate de mai multe acte normative, în special de Legea nr. 209/2016 privind deșeurile. În general, s-a înregistrat o evoluție pozitivă în care ministerele și agențiile de mediu au fost consolidate, chiar dacă au suferit schimbări frecvente. De exemplu, în cadrul noii structuri guvernamentale adoptate de Parlament în 2021, Ministerul Mediului a fost restabilit ca instituție separată. Acesta a devenit organismul central responsabil de dezvoltarea și promovarea politicilor naționale în domeniul protecției mediului și utilizării raționale a resurselor naturale în țară.

105. Ministerul Mediului și Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării sunt responsabili de coordonarea implementării prezentului Program și a Planului de acțiuni. Alte ministere și autorități administrative centrale, precum și alte autorități publice sunt responsabile de implementarea acțiunilor în cadrul prezentului Program.

106. În procesul de elaborare, examinare, aprobare și consultare a Programului pentru promovarea economiei verzi și circulare, participarea actorilor-cheie la nivel național și regional din mediul asociativ, academic și privat a avut un rol important în elaborarea și ulterioara implementare a acțiunilor planificate. De asemenea, prevederile Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional și ale Hotărârii Guvernului nr. 967/2016 cu privire la mecanismul de consultare publică cu societatea civilă în procesul decizional au fost aplicate în mod corespunzător în consultări.

107. În procesul de implementare a prezentului Program vor fi implicați următorii actori-cheie:

107.1. Ministerul Mediului, cu subdiviziunile sale interne și instituțiile subordonate, după caz (Agenția de Mediu, Agenția „Apele Moldovei”, Agenția „Moldsilva”, Agenția pentru Geologie și Resurse Minerale, Inspectoratul pentru Protecția Mediului, Agenția Națională pentru Reglementarea Activităților Nucleare și Radiologice, Serviciul Hidrometeorologic de Stat, Instituția Publică Oficiul Național de Implementare a Proiectelor în Domeniul Mediului);

107.2. Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului;

107.3. Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, cu instituțiile subordonate;

107.4. Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, cu instituțiile subordonate;

107.5. Ministerul Energiei, Instituția Publică Centrul Național pentru Energie Durabilă;

107.6. Ministerul Sănătății și Agenția Națională de Sănătate Publică;

107.7. Ministerul Educației și Cercetării și Instituția Publică Universitatea de Stat din Moldova (persoană juridică absorbantă a Institutului de Zoologie, Institutului de Ecologie și Geografie, Institutul de Administrare Publică și Grădina Botanică Națională (Institut) „Alexandru Ciubotaru”, conform Hotărârii Guvernului nr. 485/2022);

107.8. Reprezentanții mediului de afaceri (EBA, AmCham, Consiliul Economic pe lângă Prim-ministru etc.);

107.9. Reprezentanții societății civile în domeniul mediului (Centrul Național de Mediu, Asociația experților Pro-Mediu, EcoContact, Ecovisio, e-Circular etc.);

107.10. Reprezentanții partenerilor de dezvoltare.

108. Un rol aparte în coordonarea implementării prezentului Program îi revine Grupului de lucru interministerial pentru promovarea economiei verzi și circulare. Grupul de lucru este creat prin ordin comun al Ministerului Dezvoltării Economice și Digitalizării și Ministerului Mediului, în iulie 2023, pentru coordonarea implementării prevederilor privind promovarea activă a economiei verzi și circulare din SND, Pactul verde european și Acordul de asociere RM-UE cu Agenda de Asociere 2021-2027.

109. Părțile implicate în elaborarea prezentului Program sunt instituțiile membre ale Grupului de lucru interministerial, creat prin ordin comun al Ministrului Dezvoltării Economice și Digitalizării și Ministrului Mediului nr. 94/117 din 10 iulie 2023, pentru promovarea economiei verzi și circulare.

110. În procesul implementării acestui Program, autoritățile responsabile vor colabora cu organismele administrației publice centrale și locale, cu reprezentanții mediului de afaceri (producători și importatori/distribuitori de produse; asociații de afaceri), cu instituțiile de cercetare, cu organizațiile neguvernamentale, cu mass-media, precum și cu partenerii internaționali de dezvoltare.

VIII. PROCEDURI DE RAPORTARE

111. Responsabil pentru monitorizarea implementării prezentului Program este Ministerul Mediului, care va colecta, va analiza și va sistematiza datele cu privire la indicatorii de monitorizare și rezultatele la sfârșitul fiecărui semestru.

112. Ministerele și alte autorități administrative centrale, precum și instituțiile publice și asociațiile de profil, în conformitate cu competențele atribuite, vor fi responsabile de implementarea eficientă a prezentului Program și a Planului de acțiuni aferent, raportând Ministerului Mediului anual, până la data de 1 martie, privind progresele înregistrate și acțiunile desfășurate.

113. Ministerul Mediului, în baza rapoartelor autorităților responsabile, va generaliza și va prezenta Grupului de lucru interministerial pentru promovarea economiei verzi și Guvernului anual, până la data de 1 aprilie, raportul integral privind realizarea Planului de acțiuni.

114. Ministerul Mediului va asigura publicarea rapoartelor anuale de progres și a rapoartelor de evaluare intermediară și finală a prezentului Program pe site-ul web oficial al autorității.

115. Sistemul de evaluare a prezentului Program va fi integrat în ciclul de politici/programe și va cuprinde două exerciții de evaluare: unul la finalul primei faze a Programului (2024-2026) – până la data de 1 aprilie 2027, și unul la finalizarea Programului (2027-2028) – 1 aprilie 2029. Ministerul Mediului va fi responsabil de coordonarea atât a evaluărilor intermediare, cât și a evaluării finale.

116. Primul exercițiu de evaluare va analiza gradul de realizare a obiectivelor și schimbările produse ca urmare a intervențiilor de politici. Prin comparare cu datele de referință, se vor evidenția schimbările în contextul general și se va evalua dacă obiectivele specifice rămân relevante înainte de lansarea celei de-a doua etape a Programului (2027-2028).

117. Evaluarea finală, care va fi realizată în 2029, va reflecta performanța întregului Program. Aceasta va raporta asupra eficacității intervențiilor și măsura în care rezultatele așteptate au fost atinse. Întrebările de evaluare și de cercetare primare se vor axa pe:

117.1. relevanță: măsura în care obiectivele politicii de promovare a economiei verzi și circulare au răspuns nevoilor și priorităților naționale;

117.2. eficacitate: măsura în care obiectivele au fost atinse, dacă intervențiile și mijloacele utilizate au atins rezultatele așteptate și dacă utilizând diferite mijloace s-ar fi putut obține mai mult;

117.3. eficiență: dacă obiectivele au fost atinse la cel mai mic cost posibil;

117.4. sustenabilitate: măsura în care rezultatele, inclusiv schimbările instituționale, sunt durabile în timp.

PLANUL DE ACȚIUNI
privind implementarea Programului de promovare a economiei verzi și circulare pentru perioada 2024-2028

Nr. crt.	Obiective generale/ obiective specifice/ acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare bugetate de stat, mii lei						Surse din afara bugetului de stat	Termen de realizare (luna, anul în care se estimează realizarea deplină a acțiunii)	Instituția responsabilă	Parteneri
			2024	2025	2026	2027	2028	Total buget de stat				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Obiectiv general 1. Îmbunătățirea proceselor de guvernare verde												
<i>Obiectiv specific 1.1. Încorporarea principiilor Pactului verde european în actele normative și în documentele de politică sectorială elaborate între anii 2024 și 2028</i>												
Indicatori de rezultat: Numărul documentelor de politici sectoriale/naționale, care integrează aspectele economiei verzi și circulare a producției și a consumului durabil, în creștere cu 5 documente de politici în anul 2026 și cu 10 documente de politici în anul 2028 Numărul de indicatori ai economiei verzi și circulare monitorizați și raportați anual, în creștere cu 20 de indicatori în anul 2026 și cu 30 de indicatori în anul 2028												
1.1.1.	Evaluarea cuprinzătoare a tranziției ecologice în Republica Moldova prin prisma implementării Pactului verde european și elaborarea Foii de parcurs privind neutralitatea climatică 2050 a Republicii Moldova	Studiu și Foaie de parcurs privind neutralitatea climatică 2050 elaborată		100				100	800	Trimestrul IV, 2025	Ministerul Mediului	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Proiectul GUMA „Agenda Verde pentru Armenia, Georgia, Moldova și Ucraina” finanțat de Suedia

1	2	3							10	11	12	13
			4	5	6	7	8	9				
1.1.2.	Actualizarea raportului privind tranziția verde a Republicii Moldova, care să includă inclusiv noi indicatori ai creșterii verzi conform Ghidului OECD	Noi indicatori selectați, preluați și incluși în listă de raportare; raport privind tranziția verde în baza indicatorilor creșterii verzi actualizat anual în perioada 2024-2028; un mecanism funcțional de monitorizare privind aplicarea principiilor de economie verde și circulară în documentele de politici noi		100	100	100	100	400	1000	2025-2028	Ministerul Mediului, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Biroul Național de Statistică, Agenția de Mediu, PNUD, Proiectul „Permiterea unei tranziții verzi inclusive în Republica Moldova”
1.1.3.	Analize ale implicărilor socioeconomice ale tranziției verzi pe termen mediu (5 ani) și lung (10-15 ani), incluzând recomandări pentru aplicarea de stimulente bazate pe piață pentru generarea de finanțare pentru investițiile verzi	Analiză a implicărilor socioeconomice ale tranziției verzi pe termen mediu (5 ani) și lung (10-15 ani) efectuată	20	20	20	20	20	100	2000	2024-2028	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Ministerul Mediului	Biroul Național de Statistică, Organizația de Dezvoltare a Antreprenoriatului, asociațiile de profil, partenerii de dezvoltare
1.1.4.	Elaborarea proiectului Hotărârii Guvernului în vederea transpunerii Regulamentului (UE) nr. 691/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 6 iulie 2011 privind conturile economice de mediu europene, a Regulamentului de	Proiect al Hotărârii Guvernului elaborat		300				300	300 (Surse neidentificate)	Trimestrul IV, 2025	Ministerul Mediului, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Agenția de Mediu, Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, Biroul Național de Statistică

1	2	3							10	11	12	13
			4	5	6	7	8	9				
	punere în aplicare (UE) 2015/2174 al Comisiei din 24 noiembrie 2015 privind culegerea cu titlu indicativ a bunurilor și serviciilor de mediu, formatul de transmitere a datelor pentru conturile economice de mediu europene și modalitățile, structura și periodicitatea rapoartelor de calitate în temeiul Regulamentului (UE) nr. 691/2011 al Parlamentului European și al Consiliului privind conturile economice de mediu europene, și a Regulamentului delegat (UE) 2016/172 al Comisiei din 24 noiembrie 2015 de completare a Regulamentului (UE) nr. 691/2011 al Parlamentului European și al Consiliului în ceea ce privește specificațiile produselor energetice (Text cu relevanță pentru SEE)											
1.1.5.	Dezvoltarea unui mecanism de ajustare la frontieră a tarifului pentru emisiile de dioxid de carbon în anumite sectoare, cu scopul de a reduce riscul de relocare a acestor emisii	Regulament aprobat					500	500	500 (Surse neidentificate)	Trimestrul IV, 2028	Ministerul Mediului	Ministerul Finanțelor, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării

1	2	3							10	11	12	13
			4	5	6	7	8	9				
1.1.6.	Revizuirea legislației naționale privind transpunerea Standardelor de performanță privind emisiile de CO ₂ pentru autoturisme și camioane ale UE și a amendamentelor Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) 2019/631 în ceea ce privește consolidarea standardelor de performanță privind emisiile de CO ₂ pentru autoturismele noi și pentru vehiculele utilitare ușoare noi	Standarde de performanță privind emisiile de CO ₂ pentru autoturisme și camioane revizuite și actualizate conform Standardelor de performanță privind emisiile de CO ₂ pentru autoturisme și camioane ale UE și a amendamentelor Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) 2019/631 în ceea ce privește consolidarea standardelor de performanță privind emisiile de CO ₂ pentru autoturismele noi și pentru vehiculele utilitare ușoare noi			200			200	300 (Surse neidentificate)	Trimestrul III, 2026	Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale	Ministerul Mediului, Ministerul Energiei
1.1.7.	Actualizarea Hotărârii Guvernului nr. 685/2018 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la etichetarea pneurilor conform Regulamentului (UE) 2019/2144 al	Regulament actualizat; noi cerințe incluse și aprobate	200					200		Trimestrul IV, 2024	Ministerul Energiei	Ministerul Mediului

1	2	3							10	11	12	13
			4	5	6	7	8	9				
	Parlamentului European și al Consiliului din 27 noiembrie 2019 privind cerințele pentru omologarea de tip a autovehiculelor și remorcilor acestora, precum și a sistemelor, componentelor și unităților tehnice separate destinate unor astfel de vehicule, în ceea ce privește siguranța generală a acestora și protecția ocupanților vehiculului și a utilizatorilor vulnerabili ai drumurilor											
1.1.8.	Actualizarea Hotărârii Guvernului nr. 750/2016 pentru aprobarea regulamentelor privind cerințele în materie de proiectare ecologică aplicabile produselor cu impact energetic conform Regulamentului (UE) nr. 813/2013 al Comisiei din 2 august 2013 de punere în aplicare a Directivei 2009/125/CE a Parlamentului European și a Consiliului în ceea ce privește cerințele în materie de proiectare ecologică pentru instalațiile pentru încălzirea incintelor și instalațiile de încălzire cu funcție dublă	7 noi regulamente aprobate; noi cerințe în materie de proiectare ecologică aplicabile produselor cu impact energetic aprobate	200					200	300 (Surse neidentificate)	Trimestrul IV, 2024	Ministerul Energiei	Instituția Publică Centrul Național pentru Energie Durabilă
1.1.9.	Elaborarea proiectului	Proiect al		300				300	500	Trimestrul	Ministerul	Agenția de

1	2	3							10	11	12	13
			4	5	6	7	8	9				
	Hotărârii Guvernului în vederea transunerii Directivei (UE) 2019/904 a Parlamentului European și a Consiliului din 5 iunie 2019 privind reducerea impactului anumitor produse din plastic asupra mediului	Hotărârii Guvernului elaborat; cerințe și ținte minime de reciclare pentru anumite produse din plastic elaborate							(Surse neidentificate)	IV, 2025	Mediului, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Mediu, Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale
1.1.1 0.	Integrarea obiectivelor privind ambalajele și deșeurile de ambalaj în legea privind comerțul interior, în conformitate cu Directiva 94/62/CE (EU) a Parlamentului European și a Consiliului din 20 decembrie 1994 privind ambalajele și deșeurile de ambalaje	Legea nr. 231/2010 cu privire la comerțul interior actualizată, în vederea limitării ambalajelor excesive, precum și a tipurilor de materiale utilizate		150				150	300 (Surse neidentificate)	Trimestrul IV, 2025	Ministerul Mediului, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, agențiile și instituțiile subordonate autorităților publice locale
1.1.1 1.	Elaborarea cerințelor și stabilirea țințelor minime pentru recuperarea și reciclarea anumitor produse cum ar fi cele textile, materialele și deșeurile din construcții etc.	Regulamente elaborate; număr de modificări/amendamente aprobate ce includ cerințe și ținte minime de reciclare, în conformitate cu cele mai bune practici ale UE			300			300	300 (Surse neidentificate)	Trimestrul IV, 2026	Ministerul Mediului, Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Ministerul Mediului
1.1.1 2.	Actualizarea Regulamentului privind procedura generală de evaluare a conformității produselor pentru construcții, utilizată în perioada de tranziție la standardele armonizate, conform principiilor Pactului verde european	Regulament actualizat			300			300	300 (Surse neidentificate)	Trimestrul IV, 2026	Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, Ministerul Energiei	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Ministerul Mediului

1	2	3							10	11	12	13
			4	5	6	7	8	9				
1.1.1 3.	Includerea în Programul privind biodiversitatea 2024-2030 a principiilor Pactului verde european în vederea refacerii ecosistemelor și sporirea biodiversității în spațiile urbane	Acțiuni privind restaurarea ecosistemelor incluse; măsuri privind sporirea biodiversității în spațiile urbane incluse	20					20		Trimestrul IV, 2024	Ministerul Mediului	Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, autoritățile publice locale
Costuri totale de implementare ale obiectivului specific 1.1, mii lei			440	970	920	120	620	3070	6600			
<i>Obiectiv specific 1.2. Dezvoltarea, până în anul 2028, a unui cadru legislativ care să faciliteze îmbunătățirea performanțelor de mediu ale întreprinderilor și investițiile durabile</i>												
Indicatori de rezultat: Volumul de investiții verzi în creștere cu 50% în anul 2026 și cu 100% în anul 2028 Rata achizițiilor publice durabile/verzi cu aplicarea criteriilor de calitate, ciclul de viață și sustenabilitatea produselor și serviciilor (din totalul achizițiilor publice) în creștere cu 10% în anul 2026 și cu 15% în anul 2028 Numărul de companii și organizații care implementează standardele de management de mediu (SM SR EN ISO 14001 și sistemele EMAS) în creștere cu 20 de organizații în anul 2026 și cu 50 de organizații în anul 2028												
1.2.1.	Elaborarea proiectului Hotărârii Guvernului în vederea transpunerii Regulamentului (UE) 2019/2088 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 noiembrie 2019 privind informațiile privind durabilitatea în sectorul serviciilor financiare	Proiect al Hotărârii Guvernului elaborat			200			200	300 (Surse neidentificate)	Trimestrul IV, 2026	Ministerul Finanțelor, Comisia Națională a Pieței Financiare	Ministerul Mediului, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Agenția de Mediu

1	2	3							10	11	12	13
			4	5	6	7	8	9				
1.2.2.	Elaborarea proiectului Hotărârii Guvernului în vederea transunerii Regulamentului (UE) 2020/852 al Parlamentului European și al Consiliului din 18 iunie 2020 privind instituirea unui cadru care să faciliteze investițiile durabile și de modificare a Regulamentului (UE) 2019/2088, Regulamentului delegat (UE) 2021/2139 al comisiei din 4 iunie 2021 de completare a Regulamentului (UE) 2020/852 al Parlamentului European și al Consiliului prin stabilirea criteriilor tehnice de examinare pentru a determina condițiile în care o activitate economică se califică drept activitate care contribuie în mod substanțial la atenuarea schimbărilor climatice sau la adaptarea la schimbările climatice și pentru a stabili dacă activitatea economică respectivă aduce prejudicii semnificative vreunui dintre celelalte obiective de mediu, Regulamentului delegat (UE) 2021/2178 al Comisiei din 6 iulie 2021	Hotărâre a Guvernului aprobată			300			300	500	Trimestrul IV, 2026	Ministerul Mediului	Ministerul Finanțelor, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Banca Națională a Moldovei, PNUD, Proiectul „Permiterea unei tranziții verzi inclusive în Republica Moldova”

[illegible]

1	2	3							10	11	12	13
			4	5	6	7	8	9				
1.2.3.	Elaborarea proiectului Hotărârii Guvernului în vederea transpunerii Regulamentului (CE) nr. 1221/2009 al Parlamentului European și al Consiliului din 25 noiembrie 2009 privind participarea voluntară a organizațiilor la un sistem comunitar de management de mediu și audit (EMAS) și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 761/2001 și a Deciziilor 2001/681/CE și 2006/193/CE ale Comisiei, a Deciziei (UE) 2021/2054 a Comisiei din 8 noiembrie 2021 privind documentul de referință sectorial referitor la cele mai bune practici de management de mediu, la indicatorii de performanță de mediu și la parametrii de excelență pentru sectorul serviciilor de telecomunicații și tehnologia informației și comunicațiilor (TIC), a Deciziei (UE) 2020/519 a Comisiei din 3 aprilie 2020 privind documentul de referință sectorial referitor la cele mai bune practici de management de mediu, la indicatorii sectoriali de performanță de mediu și la parametrii	Hotărâre a Guvernului aprobată		300				300	500	Trimestrul II, 2025	Ministerul Mediului	PNUD, Proiectul „Permiterea unei tranziții verzi inclusive în Republica Moldova”

[illegible]

[illegible]

[illegible]

1	2	3							10	11	12	13
			4	5	6	7	8	9				
1.2.4.	Elaborarea și promovarea cadrului de reglementare pentru implementarea standardelor și principiilor ESG (de mediu, sociale și de guvernanță)	Cadru de reglementare pentru implementarea standardelor și principiilor ESG (de mediu, sociale și de guvernanță) elaborat și promovat		300				300	1000	Trimestrul IV, 2026	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Ministerul Mediului, Ministerul Finanțelor, asociațiile de profil, PNUD, Proiectul „Permiterea unei tranziții verzi inclusive în Republica Moldova”
1.2.5.	Dezvoltarea obligațiilor verzi și a instrumentelor de stimulare și impulsioneare a investițiilor în acțiuni și modele de afaceri verzi	Regulament aprobat; număr de mecanisme/ stimulente elaborate/ aplicate			300			300	500 (Surse neidentificate)	Trimestrul III, 2026	Ministerul Finanțelor	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Ministerul Mediului, Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare, Organizația de Dezvoltare a Antreprenoriatului, Camera de Comerț și Industrie
1.2.6.	Elaborarea Regulamentului privind însemnele etichetei ecologice și condițiile de utilizare a acesteia	Regulament aprobat; criterii de acordare a etichetei ecologice pe grupuri de produse și servicii stabilite	250					250	300	Trimestrul III, 2024	Ministerul Mediului	Organismele de acreditare, Agenția de Mediu
1.2.7.	Consolidarea achizițiilor publice durabile, în baza criteriilor de performanță legate de ciclul de viață și de sustenabilitatea	Ghiduri, instrucțiuni și caiete de sarcini-model elaborate; număr de produse				300		300	300 (Surse neidentificate)	Trimestrul III, 2027	Ministerul Finanțelor	Ministerul Mediului

1	2	3							10	11	12	13
			4	5	6	7	8	9				
	procesului de producție a lucrărilor, a produselor și a serviciilor (luând în calcul criteriile de calitate și sustenabilitate)	pentru care sunt elaborate criterii de performanță legate de ciclul de viață și de sustenabilitate										
1.2.8.	Elaborarea planului de investiții publice verzi în domeniul proiectelor de infrastructură regională și ecologică pentru dezvoltarea economică, socială și de mediu	Plan de investiții publice verzi elaborat; coordonarea și includerea măsurilor planificate în registrul proiectelor de investiții capitale				300		300	10000 (Surse neidentificate)	Trimestrul III, 2027	Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, Ministerul Finanțelor	Ministerul Energiei, Ministerul Mediului, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării
1.2.9.	Elaborarea proiectului Hotărârii Guvernului în vederea transunerii Regulamentului (UE) 2021/1056 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 iunie 2021 de instituire a Fondului pentru o tranziție justă	Hotărâre a Guvernului aprobată			200			200	300 (Surse neidentificate)	Trimestrul IV, 2026	Ministerul Mediului	Ministerul Finanțelor, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării
1.2.10.	Elaborarea proiectului Hotărârii Guvernului în vederea transunerii Regulamentului (UE) 2021/783 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2021 de instituire a unui program pentru mediu și politici climatice (LIFE) și de abrogare a Regulamentului (UE) nr. 1293/2013	Hotărâre a Guvernului aprobată					200	200	200 (Surse neidentificate)	Trimestrul IV, 2028	Ministerul Mediului	Ministerul Finanțelor, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării
Costuri totale de implementare ale obiectivului specific 1.2, mii lei			250	600	1000	600	200	2650	13900			

1	2	3							10	11	12	13
			4	5	6	7	8	9				
<i>Obiectiv specific 1.3. Optimizarea coordonării, intensificarea colaborării și dezvoltarea abilităților instituțiilor de stat pentru implementarea principiilor economiei verzi și circulare până în anul 2028</i>												
Indicatori de rezultat: Numărul total de instituții și subdiviziuni care au inclus responsabilități privind economia verde și circulară în creștere cu 4 instituții în anul 2026, și cu 7 instituții în anul 2028 Numărul de ședințe a Grupului de lucru interministerial pentru promovarea economiei verzi și circulare în creștere de la două la patru ședințe anual Numărul de proiecte de asistență tehnică în domeniul economiei verzi și circulare în creștere cu 2 proiecte în anul 2026 și cu 3 proiecte în anul 2028												
1.3.1.	Includerea în domeniile de activitate și funcțiile de bază ale instituțiilor din cadrul administrației publice centrale a responsabilităților care reies din principiile economiei verzi și circulare și obiectivele Pactului verde european	Număr de instituții care au preluat responsabilități, care reies din principiile economiei verzi și circulare și din obiectivele Pactului verde european, în Regulamentele de organizare și funcționare și fișele de post	100	100	100	100	100	500	1000 (Surse neidentificate)	2024-2028	Ministerul Mediului, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Ministerul Energiei, Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Ministerul Finanțelor, Ministerul Educației și Cercetării	Ministerul Muncii și Protecției Sociale

1	2	3							10	11	12	13
			4	5	6	7	8	9				
1.3.2.	Instruiri de dezvoltare a competențelor personalului administrației publice centrale și locale în elaborarea, implementarea și monitorizarea politicilor și programelor ce conțin principii ale economiei verzi și circulare, inclusiv privind achizițiile publice verzi și durabile	Număr de participanți și de sesiuni de instruire; numărul de programe de instruire care au integrat competențe din domeniul economiei verzi, circulare, achizițiilor publice durabile, evaluării strategice de mediu	100	100	100	100	100	500	1000 (Surse neidentificate)	2024-2028	Ministerul Mediului, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Ministerul Energiei, Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Ministerul Finanțelor, Ministerul Educației și Cercetării	Ministerul Mediului, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, ONG-uri
1.3.3.	Organizarea vizitelor de studiu pentru transfer de cunoștințe și preluare de bune practici în domeniul economiei verzi și circulare în toate sectoarele economiei	Număr de vizite efectuate; număr de persoane participante în cadrul vizitelor de studiu	150	150	150	150	200	800	1000	2024-2028	Ministerul Mediului, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Ministerul Energiei, Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Ministerul Finanțelor, Ministerul Educației și Cercetării	PNUD, Proiectul „Permiterea unei tranziții verzi inclusive în Republica Moldova”

1	2	3							10	11	12	13
			4	5	6	7	8	9				
1.3.4.	Consolidarea Grupului de lucru interministerial pentru promovarea economiei verzi și circulare, prin crearea unui mecanism de monitorizare și asigurare a implementării eficiente a acțiunilor de promovare în programele sectoriale	Număr de ședințe de lucru desfășurate și documentate; număr de proiecte coordonate; mecanism de monitorizare creat	50	100	100	100	100	450	1000	2024-2028	Ministerul Mediului, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Instituțiile și organizațiile membre ale Grupului de lucru interministerial pentru promovarea economiei verzi și circulare, PNUD, Proiectul „Permiterea unei tranziții verzi inclusive în Republica Moldova”
1.3.5.	Facilitarea dialogului continuu între actorii-cheie în domeniul tranziției verzi prin intermediul platformei Consiliului Economic pe lângă Prim-ministrul Republicii Moldova, în vederea identificării modelelor noi de afaceri verzi și promovării dezvoltării economice sustenabile	Număr de ședințe de lucru ce includ tematici legate de economia verde și circulară; număr de inițiative facilitate și dezvoltate	100	100	100	100	100	500	2000	2024-2028	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Ministerul Mediului, Consiliul Economic pe lângă Prim-ministrul RM	Membrii Consiliului Economic pe lângă Prim-ministrul RM, Ministerul Finanțelor, Organizația de Dezvoltare a Antreprenoriatului, asociațiile de profil, partenerii de dezvoltare
1.3.6.	Crearea și menținerea unei baze de date online privind proiectele și programele în domeniul economiei verzi și circulare implementate sau în proces de implementare de către variați actori-cheie	Platformă online privind proiectele și programele în domeniul economiei verzi creată			200			200	3000	Trimestrul IV, 2026	Ministerul Mediului	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Ministerul Finanțelor, Consiliul Economic pe lângă Prim-

1	2	3							10	11	12	13
			4	5	6	7	8	9				
												ministru RM
1.3.7.	Îmbunătățirea colaborării dintre instituțiile de promovare a economiei verzi și circulare, cu cele de gestionare a mediului, instituțiile de învățământ superior, organizațiile de cercetare și întreprinderi cu privire la intensificarea colaborărilor în domeniile schimbărilor climatice, energiei durabilă, alimentației și transportului urban inteligent, ecologic și integrat etc.	Număr de mese rotunde, ședințe tematice, conferințe etc. organizate		200	200	200	200	800	2000	2025-2028	Ministerul Mediului, Ministerul Educației și Cercetării	Ministerul Energiei, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, Universitatea de Stat din Moldova (Institutul de Ecologie și Geografie, Institutul de Administrație Publică), PNUD, Proiectul „Permiterea unei tranziții verzi inclusive în Republica Moldova”
Costuri totale de implementare ale obiectivului specific 1.3, mii lei			500	750	950	750	800	3750	11000			
Costuri totale de implementare ale obiectivului general 1, mii lei			1190	2320	2870	1470	1620	9470	31500			

1	2	3							10	11	12	13
			4	5	6	7	8	9				
Obiectiv general 2. Stimularea tranziției și dezvoltării afacerilor verzi și circulare												
Indicatori de impact: Productivitatea CO ₂ (se împarte PIB-ul în USD PPC (paritatea puterii de cumpărare) la emisiile totale de CO ₂ în kg) USD PPC/kg în creștere cu 20% în anul 2026 și cu 40% în anul 2028 Productivitatea materială a economiei în creștere cu 20% în anul 2026 și cu 35% în anul 2028 Numărul de locuri de muncă verzi în sectoarele prioritare de dezvoltare socioeconomică (numărul de persoane angajate în domeniul mediului și economiei verzi) în creștere cu 50% în anul 2026 și cu peste 100% în anul 2028												
Obiectiv specific 2.1. Dezvoltarea și îmbunătățirea instrumentelor de suport în vederea impulsivării tranziției spre o economie verde și circulară												
Indicatori de rezultat: Numărul de IMM verzi (inclusiv care au primit granturi susținere financiară de la Organizația de Dezvoltare a Antreprenoriatului) în creștere cu 100%, în anul 2026, și cu 150% în anul 2028 Numărul de produse și servicii care dețin eticheta ecologică: 50 în anul 2026, 100 în anul 2028 Numărul stimulentei, instrumentelor și mecanismelor de finanțare pentru promovarea economiei verzi aplicate în creștere cu 100% în anul 2026 și cu 130% în anul 2028 Rata de angajare în sectoare relevante economiei verzi și circulare în creștere cu 3% în anul 2026 și cu 6% în anul 2028												
2.1.1.	Susținerea creării afacerilor verzi și a afacerilor care adoptă principiile economiei verzi și circulare în sectoarele: construcții, producere, deșeuri, energie, turism, silvicultură și agricultură, prin intermediul instrumentelor de susținere antreprenorială precum Programul de ecologizare a IMM-urilor etc.	Numărul și valoarea granturilor oferite întreprinderilor să adopte modele de afaceri inovatoare și circulare sau să-și reorganizeze/ reorienteze afacerile; numărul de afaceri noi verzi create inclusiv susținute prin programele de stat; numărul de locuri de muncă verzi create; numărul de evenimente de informare care promovează modele de afaceri inovatoare și circulare; numărul de	10000	10000	10000	15000	20000	65000	10000	2024-2028	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Organizația de Dezvoltare a Antreprenoriatului, Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare, Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură	Ministerul Educației și Cercetării, Ministerul Mediului, Ministerul Finanțelor, asociațiile de profil, partenerii de dezvoltare, PNUD, Proiectul „Permiterea unei tranziții verzi inclusive în Republica Moldova”

1	2	3							10	11	12	13
			4	5	6	7	8	9				
		măsuri puse în aplicare pentru restabilirea și menținerea modelelor de afaceri ecologice și durabile, inclusiv în agricultură; Hotărârea Guvernului cu privire la prelungirea Programului de ecologizare a ÎMM-urilor, cu ajustările de promovare a economiei circulare, aprobată										
2.1.2	Dezvoltarea criteriilor de finanțare a Programului de ecologizare a ÎMM-urilor în vederea susținerii unei varietăți mai largi de tehnologii ecologice și de circularitate în toate sectoarele economiei	Criterii de finanțare dezvoltate care să promoveze: - substituirea materialelor și ambalajelor din plastic cu materiale biocompostabile; - proiectarea ambalajelor pentru a fi reutilizate și reciclate; - circularitatea produselor în domeniul industrial și în rândul ÎMM-urilor, inclusiv		500	500	500	500	2000	1000 (Surse neidentificate)	2025-2028	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Organizația de Dezvoltare a Antreprenoriatului	Ministerul Mediului

1	2	3							10	11	12	13
			4	5	6	7	8	9				
		pentru modelele de afaceri de tip „produs ca serviciu” sau a altor modele în care producătorii își păstrează dreptul de proprietate asupra produsului sau răspunderea pentru funcționarea acestuia de-a lungul întregului ciclu de viață al produsului, și pentru cele bazate pe închirierea și utilizarea în comun a bunurilor și a serviciilor										
2.1.3.	Elaborarea și implementarea unui instrument de sprijin pentru organizațiile care oferă servicii orientate spre îmbunătățirea componentelor de mediu. Aceste organizații pot include operatorii de gestionare a deșeurilor, organizațiile de implementare a responsabilității extinse a producătorilor (precum sistemele colective și de depozit), reciclatorii, operatorii de epurare a apelor uzate, companiile de design sustenabil și îmbunătățire a peisajului,	Numărul și valoarea granturilor oferite întreprinderilor; numărul de locuri de muncă create; numărul de evenimente de informare care promovează modele de afaceri; număr de măsuri puse în aplicare pentru restabilirea și menținerea modelelor de afaceri ecologice și durabile, inclusiv în agricultură			1000	1000	1000	3000	3000 (Surse neidentificate)	2026 - 2028	Ministerul Mediului	I.P. Oficiul Național de Implementare a Proiectelor în domeniul Mediului

1	2	3							10	11	12	13
			4	5	6	7	8	9				
	cele de restaurare a terenurilor degradate, precum și cele care efectuează plantări și împăduriri											
2.1.4.	Elaborarea unor măsuri de recompense pentru fermieri, axat pe performanță și nu pe conformitate, pentru îmbunătățirea practicilor agricole în domeniul mediului și climei	Modificări și completări în regulamentele privind măsurile de acordare a subvențiilor aprobate; număr de beneficiari; volum al resurselor financiare alocate prin intermediul instrumentelor date				1000	1000	2000	2000 (Surse neidentificate)	2027-2028	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură	Ministerul Mediului, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Unitatea Consolidată pentru Implementarea Programelor IFAD
2.1.5.	Elaborarea și implementarea unui program care să recompenseze furnizorii de servicii ecosistemice, fermierii și practicanții de agroecologie, permacultură, agrosilvicultură pastorală, care își îmbunătățesc performanțele în materie de bunăstare a animalelor, mediu și climă (gestionarea și stocarea carbonului în sol, gestionarea mai eficientă a nutrienților pentru ameliorarea calității apei, reducerea emisiilor, crearea și	Program/măsuri elaborate; număr de beneficiari; volum al resurselor financiare alocate prin intermediul instrumentelor date				1000	5000	6000	10000 (Surse neidentificate)	2027 - 2028	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Ministerul Mediului, Ministerul Culturii	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Unitatea Consolidată pentru Implementarea Programelor IFAD

[illegible]

1	2	3							10	11	12	13
			4	5	6	7	8	9				
Indicatori de rezultat: Rata de deșeuri reciclate din totalul deșeurilor formate (cu posibila dezagregare pe categorii de deșeuri (plastic, sticlă, hârtie/carton, metal, DEEE etc.) în creștere până la 10% în anul 2026 și până la 20% în anul 2028 Productivitatea apei, USD PPC (2017=1), m ³ , în creștere cu 20% în anul 2026 și cu 30% în anul 2028 Generarea deșeurilor de plastic în scădere cu 10% în anul 2026 și cu 20% în anul 2028 Generarea deșeurilor municipale în scădere cu 10% în anul 2026 și cu 20% în anul 2028												
2.2.1.	Elaborarea unui studiu pentru stabilirea categoriilor de deșeuri și produse ce pot fi reintroduse în circuitul economic, care să genereze idei de afaceri privind utilizarea de materiale secundare și recuperarea componentelor de înaltă calitate, în sectoarele prioritare, ca o alternativă de reducere a consumului de materiale și a impactului asupra mediului	Analiză/studiu elaborat		100				100	1000 (Surse neidentificate)	Trimestrul IV, 2025	Ministerul Mediului, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Agenția de Mediu, asociațiile de profil
2.2.2.	Elaborarea unor studii/analize cu privire la proiectarea ecologică a produselor, inclusiv a textilelor	Studii/analize elaborate				200		200	500 (Surse neidentificate)	Trimestrul III, 2027	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Ministerul Mediului
2.2.3.	Dezvoltarea și implementarea sistemelor de rambursare a depozitului (pentru toate produsele din cadrul REP) și a altor măsuri pentru a încuraja colectarea eficientă și reciclarea produselor REP	Hotărâre a Guvernului aprobată; anexe elaborate și aprobate				300		300	1000	Trimestrul III, 2027	Ministerul Mediului	Sistemele colective APL, PNUD, Proiectul „Permiterea unei tranziții verzi inclusive în Republica Moldova”
2.2.4.	Dezvoltarea și implementarea unui instrument de subvenționare a	Hotărâre a Guvernului aprobată; volum al				2000	4000	6000		2027 - 2028	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării,

[illegible]

1	2	3							10	11	12	13
			4	5	6	7	8	9				
2.3.1.	Elaborarea unui studiu privind identificarea și aplicarea instrumentelor necesare în vederea extinderii „Infrastructurii ecologice/verzi”	Studiu elaborat; indicatori elaborați și măsurați; rețea de infrastructură ecologică/verde (inclusiv harta digitală a ei) stabilită și aprobată; program aprobat; număr de beneficiari; volum al resurselor financiare alocate				300	300	600	1000 (Surse neidentificate)	Trimestrul IV, 2027	Ministerul Mediului, Institutul de Ecologie și Geografie	Ministerul Educației și Cercetării, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Ministerul Finanțelor
2.3.2.	Elaborarea unui studiu de cartografiere a activităților economice circulare sau cu potențial de circularitate, inclusiv potențiale sinergii industriale	Studiu de cartografiere elaborat		200				200	700 (Surse neidentificate)	Trimestrul III, 2025	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Organizația de Dezvoltare a Antreprenoriatului	Ministerul Mediului, asociațiile de profil
2.3.3.	Elaborarea unor standarde pentru înființarea pieței de materii prime secundare din deșeuri	Standarde elaborate				300		300	1000 (Surse neidentificate)	Trimestrul III, 2027	Ministerul Mediului	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, partenerii de dezvoltare
2.3.4.	Crearea unei baze de date/platforme digitale care să includă actori-cheie pentru sinergii industriale, materii prime secundare, coproduse, date de contact, parteneri-cheie, pentru a	Bază de date/platformă digitală creată			300			300	1000 (Surse neidentificate)	Trimestrul IV, 2026	Ministerul Mediului	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării

1	2	3							10	11	12	13
			4	5	6	7	8	9				
	fi dezvoltată cererea și oferta de materii prime secundare											
2.3.5.	Crearea unei bănci de date de produse industriale care să faciliteze vinderea în locul distrugerii a bunurilor de folosință îndelungată care nu au fost vândute sau care au fost confiscate	Bancă de date creată					300	300	500 (Surse neidentificate)	Trimestrul IV, 2028	Ministerul Mediului	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării
2.3.6.	Elaborarea unui studiu cu privire la dezvoltarea conceptului de parcuri eco-industriale la nivel național	Studiu elaborat; număr de parcuri eco-industriale; analiză/studiu efectuat			200			200	500 (Surse neidentificate)	Trimestrul III, 2026	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Ministerul Mediului, asociațiile de profil, partenerii de dezvoltare
2.3.7.	Dezvoltarea unui program de cercetare și inovare, ce ar include crearea de „laboratoare vii” și faruri (situri cu practici exemplare), prin implicarea părților interesate: cetățeni, oameni de știință și alți actori în vederea îmbunătățirii elementele de mediu precum solul etc.	Program/măsuri elaborate; număr de beneficiari; volum al resurselor financiare alocate prin intermediul instrumentelor date					150	150	2000 (Surse neidentificate)	Trimestrul IV, 2028	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Ministerul Educației și Cercetării, Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare	Ministerul Mediului, asociațiile de profil, partenerii de dezvoltare

[illegible]

1	2	3							10	11	12	13
			4	5	6	7	8	9				
3.1.1.	Integrarea și dezvoltarea competențelor verzi și de tranziție justă, ca urmare a ajustării standardelor de calificare și a programelor existente de dezvoltare tehnologică și antreprenorială, inclusiv a cursurilor acreditate în domeniu	Număr de standarde de calificare ajustate; programe de dezvoltare tehnologică și antreprenorială ajustate; număr de instruiți efectuate; număr de absolvenți ai cursurilor acreditate: Responsabil de gestionarea deșeurilor și inspector conformare ecologică			200	200	200	600	1000 (Surse neidentificate)	2026-2028	Ministerul Educației și Cercetării	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Centrul Național de acreditare MOLDAC, ONG-uri, partenerii de dezvoltare
3.1.2.	Crearea și menținerea unei baze cu consultanți și prestatori de servicii în domeniul tranziției juste, economiei verzi și circulare, a producerii mai pure și eficienței resurselor, precum și a asistenței oferite de aceștia	Bază de date funcțională și accesibilă online; număr de experți instruiți; număr de experți abilitați care fac parte din baza de date a experților; număr de IMM-uri care beneficiază de capacitățile disponibile; numărul de companii care au primit sprijin prin baza de date nou creată		100	100	100	100	400	1000 (Surse neidentificate)	2025-2028	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului, Ministerul Mediului, Ministerul Finanțelor, asociațiile de profil, partenerii de dezvoltare

[illegible]

1	2	3							10	11	12	13
			4	5	6	7	8	9				
3.2.1.	Elaborarea și implementarea unui curs de formare dedicat organizațiilor media, în vederea dezvoltării abilităților de accesare și transmitere a informațiilor privitor la sustenabilitate, agenda verde, schimbările climatice, economia circulară, tranziția justă, bioeconomia etc.	Cel puțin 100 de jurnaliști instruiți	50	50	50	50	50	250	1500	2024-2027	Ministerul Mediului	PNUD, Proiectul „Permiterea unei tranziții verzi inclusive în Republica Moldova”
3.2.2.	Efectuarea unui studiu de evaluare a nevoilor de capacitate în domeniul tranziției verzi și dezvoltarea unui program de dezvoltare a capacităților pentru grupurile țintă identificate (cu accent pe aspectele legate de gen și inclusiv copii și tineri)	Studiu efectuat; program elaborat	50					50	2500	Trimestrul IV, 2024	Ministerul Mediului	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, PNUD, Proiectul „Permiterea unei tranziții verzi inclusive în Republica Moldova”
3.2.3.	Crearea unei platforme informaționale privind produsele/serviciile verzi și durabile	Platformă funcțională (Registrul electronic al produselor și al serviciilor etichetate ecologic)			300			300	1000 (Surse neidentificate)	Trimestrul IV, 2026	Ministerul Mediului	Agenția Achiziții Publice, Agenția de Mediu, ONG-uri, partenerii de dezvoltare
3.2.4.	Organizarea și desfășurarea campaniilor de informare pentru promovarea economiei verzi și circulare în rândul consumatorilor casnici	Cel puțin o campanie anuală organizată și desfășurată	50	100	100	100	100	450	1000 (Surse neidentificate)	2024-2028	Ministerul Mediului	Ministerul Muncii și Protecției Sociale

1	2	3							10	11	12	13
			4	5	6	7	8	9				
3.2.5.	Promovarea și facilitarea utilizării transportului public durabil și a mobilității urbane	Cel puțin o campanie anuală organizată și desfășurată	50	100	100	100	100	450	1000 (surse neidentificate)	2024-2028	Ministerul Mediului, Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, administrația publică locală, ONG-uri
3.2.6.	Promovarea politicilor privind dezvoltarea infrastructurii rutiere, inclusiv prin adaptarea acestora circulației bicicliștilor și a altor mijloace ecologice de mobilitate individuală, modernizarea parcului de vehicule și introducerea unei taxe diferențiate în funcție de nivelul de poluare a vehiculelor	Politicile privind circulația bicicliștilor și a altor mijloace de mobilitate individuală incluse în documentele de politici și planificare privind dezvoltarea infrastructurii rutiere; taxă de mediu diferențiată în funcție de nivelul de poluare a vehiculelor introdusă în legislație		100	100	100	100	400	3000 (Surse neidentificate)	2025-2028	Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, Ministerul Mediului	APL
3.2.7.	Punerea în aplicare a cerințelor Directivei privind apa potabilă prin construirea robinetelor publice cu apă potabilă pentru ca apa potabilă de la robinet să fie accesibilă și în locuri publice, în vederea reducerii dependenței de apa îmbuteliată și prevenirea generării deșeurilor de ambalaje	Cel puțin 5 robinete publice cu apă potabilă create în or. Chișinău și câte cel puțin unul în fiecare oraș din Republica Moldova			500			500	1000 (Surse neidentificate)	Trimestrul IV, 2026	Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale	Ministerul Sănătății, Ministerul Mediului, APL

1	2	3							10	11	12	13
			4	5	6	7	8	9				
3.2.8.	Elaborarea unui program de competiții și premiere a asociațiilor de locatari/consumatorilor/cetățenilor exemplari în privința gestionării corecte și a aplicării principiilor de durabilitate în gospodăriile lor	Program elaborat; număr de cetățeni premiați					500	500	1000 (Surse neidentificate)	Trimestrul III, 2028	Ministerul Mediului	Ministerul Muncii și Protecției Sociale
Costuri totale de implementare ale obiectivului specific 3.2, mii lei			200	350	1150	350	850	2900	12000			
<i>Obiectiv specific 3.3. Creșterea numărului de programe educaționale în domeniul economiei verzi și circulare</i>												
Indicatori de rezultat: Numărul de programe elaborate și desfășurate privind economia verde și Evaluarea strategică de mediu în creștere cu 3 programe în anul 2026 și cu 5 programe în anul 2028 Numărul de persoane instruite privind economia verde și evaluarea strategică de mediu în creștere cu 200 de persoane instruite în anul 2026 și cu 300 de persoane instruite în anul 2028												
3.3.1.	Integrarea principiilor de economie verde și circulară în programele de învățământ, inclusiv în învățământul superior și vocațional	Curriculum revizuit; numărul de cadre didactice instruite conform noilor cerințe			300			300	1000 (Surse neidentificate)	Trimestrul II, 2026	Ministerul Educației și Cercetării	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, universități, colegii, licee
3.3.2.	Asigurarea continuității și promovarea cursului/modulului de economie verde și evaluarea strategică de mediu în instituțiile de învățământ superior	Număr de persoane instruite; număr de instituții de învățământ superior care au preluat cursul de economie verde		300	300	300	300	1200	500 (Surse neidentificate)	2025-2028	Ministerul Educației și Cercetării, Universitatea de Stat din Moldova (Institutul de Administrație Publică)	Ministerul Mediului, asociațiile de profil, instituțiile de învățământ superior

1	2	3							10	11	12	13
			4	5	6	7	8	9				
3.3.3.	Promovarea conceptului universităților verzi și a școlilor ecologice	Număr de universități care implementează conceptul universităților verzi; număr de școli care implementează conceptul școlilor ecologice	50	100	100	100	100	450	500 (Surse neidentificate)	2024-2028	Ministerul Educației și Cercetării, instituțiile de învățământ superior	Ministerul Mediului, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Organizația de Dezvoltare a Antreprenoriatului
3.3.4.	Organizarea stagiilor de practică pentru studenți la centrele de demonstrație ecologică, întreprinderi, instituții și organizații care aplică principii de durabilitate	Număr de studenți beneficiari		100	100	100	100	400	500 (Surse neidentificate)	2025-2028	Ministerul Educației și Cercetării	Ministerul Mediului, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare
3.3.5.	Dezvoltarea capacităților de perfecționare profesională a cadrelor didactice pentru creșterea potențialului de predare a cursurilor în domeniul economiei verzi și circulare	Număr de cadre didactice abilitate în predarea cursurilor de economie verde și circulară	50	100	100	100	100	450	1000 (Surse neidentificate)	2024-2028	Ministerul Educației și Cercetării	Ministerul Mediului
Costuri totale de implementare ale obiectivului specific 3.3, mii lei			100	600	900	600	600	2800	3500			
Costuri totale de implementare ale obiectivului general 3, mii lei			450	1200	2500	1400	2200	7750	22500			
Costul total al Programului			11840	14420	23870	24570	36070	110770	98800			